

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN
DERS KİTAPLARINDAKİ ATASÖZÜ VE DEYİMLERİN
KÜLTÜR AKTARIMINA KATKISI

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan

İsmail DEMİRTAŞ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Ercan KAÇMAZ

Nevşehir 2021

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN DERS
KİTAPLARINDAKİ ATASÖZÜ VE DEYİMLERİN KÜLTÜR AKTARIMINA
KATKISI**

İsmail DEMİRTAŞ

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Ocak, 2021

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ercan KAÇMAZ

ÖZET

Türkçe, binlerce yıllık Türk dünyasının günümüzdeki canlı tanığıdır. Bu tanıklık boş bir medeniyetin değil, atalarından gelen kültürel zenginliğin harmanlandığı bir çınarın kökleridir. Bu köklü çınarın kültür unsurlarının başında ise atasözleri ve deyimler gelir. Hem kendi insanımıza Türkçe öğretiminde hem de yabancılara Türkçe öğretiminde dil yoluyla kültür aktarımı sağlanır. Bu da en fazla öğretim setleri ve ders kitapları aracılığıyla gerçekleştirilir. Yabancı bir dil öğrenirken ilk başvuru kaynağı ders kitapları olduğuna göre dil öğrenimi çalışmalarında atasözleri ve deyimlerimiz, bir dilin ve toplumun kültür aktarıcısı olarak görevlerini yerine getirirler.

Bu çalışmanın amacı; Yunus Emre Enstitüsü -Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı (C1/C2) ve İstanbul Üniversitesi DİLMER- Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+)'nda kullanılan atasözünü ve deyimlerin ilk etapta tespit edilmesidir. Daha sonra bu söz gruplarının ünite/bölgümlere dağılımlarının kontrolünün yapılması, kültürel özelliklerinin ortaya koyularak devamında kültür aktarımına sundukları katkıyı belirlemeye çalışmak asıl amaçtır. Çalışma yapılırken nitel araştırma yöntemine başvurulmuştur. Nitel araştırma gözlem yapma ve doküman analizi gerçekleştirerek verileri ulaşmayı sağlayan bir araştırma çeşididir. Çalışmanın en başında kitaplar seçilerek, literatür taraması yapıp verilere ulaşılmış, bu süreçte nitel bir araştırma yöntemi olan belgesel tarama tekniğinden faydalanılmıştır. Belgesel tarama, iki amaca hizmet eder. Bunlar; genel bir tarama yapmak ve içerik analizidir. İçerik çözümlemesiyle elde edilen verilerden hareketle, yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki deyim ve atasözleri tespit edilmiştir. Daha sonra ise bu, atasözleri ve deyimlerin kültürel özellikleri incelenmiştir. "Kitap – Ünite – Bölüm - Metin" ekseninde bu kalıp yapılar tablolara yerleştirilerek analizi kolaylaştırılmış ve bulgular kısmı için veri sağlanmıştır.

Araştırma sonucunda, yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında kullanılan atasözlerinin sayısının yetersiz olduğu, deyimlerin ise sayı anlamında yeterli şekilde ama plansız kullanıldığı görülmüştür. Her iki söz grubunun da kapsamlı bir analize ve öğretim programına ihtiyaç duyduğu belirlenmiş olup; yine de bu kalıp ifadelerin kültür aktarımına önemli bir katkı sundukları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: yabancılara Türkçe öğretimi, ders kitabı, atasözleri ve deyimler, kültür aktarımı

**THE CONTRIBUTION OF PROVERBS AND IDIOMS TO THE CULTURAL
TRANSFER IN TEXTBOOKS USED IN TEACHING TURKISH TO
FOREIGNERS**

İsmail DEMİRTAŞ

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Institute of Social Sciences

Department of Turkish Education, Postgraduate,

Supervisor: Dr. Ercan KAÇMAZ

ABSTRACT

Turkish is today's living witness of the thousands of years old Turkish world. This testimony is not the roots of an empty civilization, but of a plane tree that blends cultural richness from its ancestors. Proverbs and idioms are the main cultural elements of this rooted plane tree. Cultural transfer is provided both in teaching Turkish to our own people and in teaching Turkish to foreigners. This is mostly done through teaching sets and textbooks. Since the first reference source is textbooks when learning a foreign language, our proverbs and idioms in language studies fulfil their duties as the cultural transmitter of a language and society.

The purpose of this study is to determine the proverbs and idioms used in Yunus Emre Institute - Yedi İklim Turkish Textbooks (C1 / C2) and İstanbul University DİLMER - Turkish Textbook for Foreigners (C1 / +). Then, the main purpose is to control the distribution of these word groups into units / departments, to reveal their cultural characteristics and to try to determine their contribution to cultural transfer. The qualitative research method was used while doing the study. Qualitative research is a type of research that provides access to data by making observations and document analysis. At the beginning of the study, books were selected, literature studies were done and data were obtained, in this process, documentary scanning technique, which is a qualitative research method, was used. Documentary scanning serves two purposes. These are a general search and the content analysis. Based on the data obtained by content analysis, idioms and proverbs in the textbooks of teaching Turkish to foreigners were determined. Then the cultural characteristics of these proverbs and idioms were examined. In the "Book - Unit - Chapter - Text" axis, these template structures are placed in the tables, facilitating the analysis of the study and providing data for the finding parts.

As a result of the research, it has been understood that the number of proverbs used in teaching Turkish to foreigners' textbooks has been insufficient and the idioms have been used adequately in terms of number but without planning. It has been determined that both groups of words need a comprehensive analysis and curriculum; nevertheless, it has been decided that these phrases make an important contribution to the cultural transmission.

Keywords: Teaching Turkish to foreigners, textbook, proverbs and idioms, cultural transfer

TEŞEKKÜR

Yaşamım boyunca her zaman benim yanımda duran, desteklerini hiçbir zaman benden esirgemeyen, davranış ve sabırlarıyla zor süreci atlamama yardımcı olan geniş aileme, özellikle eşim Esra ve oğlum Kürşat'a, tez dönemimde büyük bir sabır ve özveri göstererek çalışma sürecimde bıkmadan usanmadan her zaman bana yol gösterip, rehberlik yapan sayın danışmanım. Dr. Öğr. Üyesi Ercan KAÇMAZ' a, ders dönemi boyunca bilgilerinden faydalandığım, yüksek lisans eğitimi boyunca beni teşvik edip yönlendiren Doç. Dr. Lokman TANRIKULU, Doç. Dr. Mesut GÜN'e ve değerli eleştirileriyle çalışmamın nihai sürecine ulaşmasında katkı sunan tez jüri üyesi sayın Doç. Dr. Sevtap Günay KÖPRÜLÜ'ye teşekkür ederim.

İsmail DEMİRTAŞ

2021

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	ii
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xv
TABLolar LİSTESİ	xvi
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ	4
1.1. Problem Cümlesi	4
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi	4
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	5
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.6. Tanımlar	6
1.6.1. Dil.....	6
1.6.2. Ana Dil	6
1.6.3. Kültür	6
1.6.4. Kültür aktarımı	6
1.6.5. Ders Kitabı.....	7
1.6.6. Atasözü	7
1.6.7. Deyim.....	7
1.7. İlgili Araştırmalar	7
İKİNCİ BÖLÜM	8
YÖNTEM	8
2.1. Araştırmanın Modeli	8
2.2. Araştırmanın Alanı	8

2.3. Veri Toplama Araçları	9
2.4. Araştırma Sürecinin İşleyişi.....	9
2.5. Verilerin Çözümlemesi	9
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	11
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	11
3.1. Dilin Tanımı, Dilin İnsanlık İçin Önemi ve İnsan Yaşamındaki Konumu ..	11
3.1.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi	13
3.2. Dilin Kültür Aktarımı Görevi.....	14
3.2.1 Kültürün Tanımı ve Çerçevesi.....	15
3.2.2. Kültürü Oluşturan Unsurlar.....	17
3.2.3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı	18
3.3. İnsanların Yabancı Bir Dili Öğrenmeye Duyduğu Gereksinim	19
3.4. Dünden Bugüne Yabancılara Türkçe Öğretimi Üzerine Genel Bir Bakış ..	20
3.4.1. Araplara ve Farslara Türkçe Öğretimi ve Öğrenimi Çalışmaları	21
3.4.2. Balkan Topraklarında Türkçe Öğretimi ve Öğrenimi Çalışmaları	22
3.4.3. Batı Toplumunda Türkçe Öğretimi ve Öğrenimi Çalışmaları	23
3.4.4. Çağdaş Türkçe Öğretimi ve Öğrenimi Çalışmaları.....	24
3.4.4.1. Türkiye’de Resmi Kurumlarca Gerçekleştirilen Türkçe Öğretim Çalışmaları.....	25
3.4.4.2. Sivil Toplum Kuruluşlarınca Ülkemizde ve Yurtdışında Yürütülen Yabancılara Türkçe Öğretimi Çalışmaları.....	26
3.5. Atasözlerimiz ve Özellikleri	26
3.6. Deyimlerimiz ve Özellikleri	32
3.7. Atasözleri ve Deyimlerin Kültür Aktarımına Katkısı	38
3.8. Atasözleri ve Deyim Öğretiminin Ana Dil ve Yabancı Dil Öğretimine Katkısı	40
3.9. 2019 MEB Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan 5. 6. 7. 8. Sınıflara Ait Kazanımlarda Atasözü ve Deyimlerle İlgili İfadelerin Değerlendirilmesi ...	42
Tablo 1. 2019 MEB Türkçe Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Genel Yapısı.....	42
Tablo 2. 2019 MEB Türkçe Dersi Ortaokul Programı Kazanımlar	43

3.10. 2019 Türkiye Maarif Vakfı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programında Yer alan Atasözü ve Deyimlerle İlgili İfadelerin Değerlendirilmesi	44
Tablo 3. Aralık – 2019 Türkiye Maarif Vakfı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı Kazanımları	45
3.11. Yabancılara Türkçe Öğretim Setleri	47
3.11.1. Yedi İklim Türkçe Seti (C1)	48
3.11.2. Yedi İklim Türkçe Seti (C2)	48
3.11.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Seti (C1 /+)	49
3.11.4. Setlere Yönelik Tespitler	49
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	51
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ YAPILIRKEN ATASÖZÜ VE DEYİMLERDEN YARARLANMA	51
4.1. Atasözü ve Deyimlerin Yabancılara Öğretimi Yapılırken Temel İlkelere Dikkat Etme ve Materyal Kullanmanın Gerekliliği	52
4.1.1. Dört Temel Beceriye Dikkate Alma	52
4.1.2. Öğretim Etkinliklerini Önceden Planlama	53
4.1.3. Bir Seferde Tek Yapıyı Sunma	53
4.1.4. Verilen Bilgilerin Günlük Yaşamda Kullanımını Sağlama	54
4.1.5. Yapararak Yaşayarak Öğrenme	54
4.2. Avrupa Dil Gelişim Dosyası Bağlamında Atasözü ve Deyimlerin Öğretiminin Gerekliliği	55
4.3. Avrupa Dil Gelişim Dosyası Bağlamında Atasözü ve Deyimlerin Materyallerde Kullanımının Gerekliliği	56
BEŞİNCİ BÖLÜM	59
BULGULAR VE YORUM	59
5.1. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) Bulguları	59
Tablo 5.1.1. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 1.Ünite Atasözleri	59
Tablo 5.1.2. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 1.Ünite Deyimler	59
Tablo 5.1.3. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 2.Ünite Atasözleri	61

Tablo 5.1.4. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 2.Ünite Deyimleri.....	61
Tablo 5.1.5. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 3.Ünite Atasözleri	62
Tablo 5.1.6. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 3.Ünite Deyimler	62
Tablo 5.1.7. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 4.Ünite Atasözleri	64
Tablo 5.1.8. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 4.Ünite Deyimler	65
Tablo 5.1.9. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 5.Ünite Atasözleri	67
Tablo 5.1.10. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 5.Ünite Deyimler	67
Tablo 5.1.11. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 6.Ünite Deyimler	69
Tablo 5.1.12. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 6.Ünite Deyimler	69
Tablo 5.1.13. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 7.Ünite Atasözleri	70
Tablo 5.1.14. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 7.Ünite Deyimler	71
Tablo 5.1.15. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 8.Ünite Atasözleri	74
Tablo 5.1.16. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 8.Ünite Deyimler	74
5.2. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C2) Bulguları.....	77
Tablo 5.2.1. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 1.Ünite Atasözleri	77
Tablo 5.2.2. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 1.Ünite Deyimler	77
Tablo 5.2.3. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 2.Ünite Atasözleri	79

Tablo 5.2.4. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 2.Ünite Deyimler	79
Tablo 5.2.5. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 3.Ünite Atasözleri	81
Tablo 5.2.6. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 3.Ünite Deyimler	81
Tablo 5.2.7. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 4.Ünite Atasözleri	83
Tablo 5.2.8. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 4.Ünite Deyimler	83
Tablo 5.2.9. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 5.Ünite Atasözleri	84
Tablo 5.2.10. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 5.Ünite Deyimler	85
Tablo 5.2.11. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 6.Ünite Atasözleri	87
Tablo 5.2.12. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 6.Ünite Deyimler	88
Tablo 5.2.13. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 7.Ünite Atasözleri	89
Tablo 5.2.14. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 7.Ünite Deyimler	89
Tablo 5.2.15. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 8.Ünite Atasözleri	91
Tablo 5.2.16. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 8.Ünite Deyimler	91
5.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+)	94
Tablo 5.3.1. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 1.Ünite Atasözleri	94
Tablo 5.3.2. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 1.Ünite Deyimler	94
Tablo 5.3.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 2.Ünite Atasözleri	96

Tablo 5.3.4. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 2.Ünite Deyimler	96
Tablo 5.3.5. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 3.Ünite Atasözleri	98
Tablo 5.3.6. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 3.Ünite Deyimler	98
Tablo 5.3.7. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 4.Ünite Atasözleri	100
Tablo 5.3.8. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 4.Ünite Deyimler	101
Tablo 5.3.9. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 5.Ünite Atasözleri	102
Tablo 5.3.10. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 5.Ünite Deyimler	102
Tablo 5.3.11. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 6.Ünite Atasözleri	104
Tablo 5.3.12. 12 İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 6.Ünite Deyimler	104
Tablo 5.3.13. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 7.Ünite Atasözleri	106
Tablo 5.3.14. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 7.Ünite Deyimler	106
Tablo 5.3.15. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 8.Ünite Atasözleri	107
Tablo 5.3.16. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 8.Ünite Deyimler	108
Tablo 5.3.17. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 9.Ünite Atasözleri	109
Tablo 5.3.18. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 9.Ünite Deyimler	109
Tablo 5.3.19. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 10.Ünite Atasözleri	112

Tablo 5.3.20. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 10.Ünite	
Deyimler	112
Tablo 5.3.21. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 11.Ünite	
Atasözleri	114
Tablo 5.3.22. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 11.Ünite	
Deyimler	115
Tablo 5.3.23. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 12.Ünite	
Atasözleri	116
Tablo 5.3.24. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 12.Ünite	
Deyimler	117
5.4. YORUMLAR.....	119
5.4.1. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1).....	119
5.4.2. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C2).....	121
5.4.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+)	122
ALTINCI BÖLÜM	125
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	125
6.1. SONUÇ.....	125
6.2 TARTIŞMA	128
6.3. ÖNERİLER	129
KAYNAKÇA	131
ÖZ GEÇMİŞ.....	140

KISALTMALAR

- YÖK** : Yüksek Öğretim Kurumu
TÖMER : Türkçe Öğretim Merkezi
TİKA : Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
DİLMER : Dil Öğretim Merkezi
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
ELP : Avrupa Dil Gelişim Dosyası
CEFR : Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı
vb. : ve benzeri

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. 2019 MEB Türkçe Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Genel Yapısı.....	42
Tablo 2. 2019 MEB Türkçe Dersi Ortaokul Programı Kazanımlar	43
Tablo 3. Aralık – 2019 Türkiye Maarif Vakfı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı Kazanımları.....	45
Tablo 5.1.1. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 1.Ünite Atasözleri.....	59
Tablo 5.1.2. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 1.Ünite Deyimler	59
Tablo 5.1.3. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 2.Ünite Atasözleri.....	61
Tablo 5.1.4. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 2.Ünite Deyimleri	61
Tablo 5.1.5. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 3.Ünite Atasözleri.....	62
Tablo 5.1.6. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 3.Ünite Deyimler	62
Tablo 5.1.7. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 4.Ünite Atasözleri.....	64
Tablo 5.1.8. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 4.Ünite Deyimler	65
Tablo 5.1.9. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 5.Ünite Atasözleri.....	67
Tablo 5.1.10. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 5.Ünite Deyimler	67
Tablo 5.1.11. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 6.Ünite Deyimler	69
Tablo 5.1.12. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 6.Ünite Deyimler	69
Tablo 5.1.13. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 7.Ünite Atasözleri.....	70
Tablo 5.1.14. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 7.Ünite Deyimler	71
Tablo 5.1.15. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 8.Ünite Atasözleri.....	74
Tablo 5.1.16. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 8.Ünite Deyimler	74
Tablo 5.2.1. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 1.Ünite Atasözleri.....	77
Tablo 5.2.2. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 1.Ünite Deyimler	77
Tablo 5.2.3. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 2.Ünite Atasözleri.....	79
Tablo 5.2.4. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 2.Ünite Deyimler	79
Tablo 5.2.5. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 3.Ünite Atasözleri.....	81
Tablo 5.2.6. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 3.Ünite Deyimler	81
Tablo 5.2.7. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 4.Ünite Atasözleri.....	83
Tablo 5.2.8. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 4.Ünite Deyimler	83
Tablo 5.2.9. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 5.Ünite Atasözleri.....	84
Tablo 5.2.10. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 5.Ünite Deyimler	85
Tablo 5.2.11. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 6.Ünite Atasözleri.....	87
Tablo 5.2.12. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 6.Ünite Deyimler	88
Tablo 5.2.13. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 7.Ünite Atasözleri.....	89
Tablo 5.2.14. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 7.Ünite Deyimler	89

Tablo 5.2.15. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 8.Ünite Atasözleri.....	91
Tablo 5.2.16. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 8.Ünite Deyimler	91
Tablo 5.3.1. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 1.Ünite Atasözleri	94
Tablo 5.3.2. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 1.Ünite Deyimler	94
Tablo 5.3.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 2.Ünite Atasözleri	96
Tablo 5.3.4. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 2.Ünite Deyimler	96
Tablo 5.3.5. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 3.Ünite Atasözleri.....	98
Tablo 5.3.6. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 3.Ünite Deyimler	98
Tablo 5.3.7. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 4.Ünite Atasözleri	100
Tablo 5.3.8. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 4.Ünite Deyimler	101
Tablo 5.3.9. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 5.Ünite Atasözleri	102
Tablo 5.3.10. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 5.Ünite Deyimler	102
Tablo 5.3.11. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 6.Ünite Atasözleri	104
Tablo 5.3.12. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 6.Ünite Deyimler ...	104
Tablo 5.3.13. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 7.Ünite Atasözleri	106
Tablo 5.3.14. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 7.Ünite Deyimler	106
Tablo 5.3.15. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 8.Ünite Atasözleri	107
Tablo 5.3.16. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 8.Ünite Deyimler	108
Tablo 5.3.17. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 9.Ünite Atasözleri	109
Tablo 5.3.18. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 9.Ünite Deyimler	109
Tablo 5.3.19. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 10.Ünite Atasözleri	112
Tablo 5.3.20. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 10.Ünite Deyimler	112
Tablo 5.3.21. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 11.Ünite Atasözleri	114
Tablo 5.3.22. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 11.Ünite Deyimler	115
Tablo 5.3.23. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 12.Ünite Atasözleri	116
Tablo 5.3.24. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 12.Ünite Deyimler.....	117

GİRİŞ

İnsan, doğadaki diğer canlılar gibi doğal bir varlık olarak doğar, büyür, yaşar ve ölür. Bu süreç kimileri için birkaç saniyeyken kimileri için ise uzun bir zaman dilimini kapsar. Böyle bir zaman diliminde, insan ve insanların oluşturduğu toplum içerisinde doğamız gereği başkalarıyla sürekli etkileşim ve iletişim halinde olmak durumunda kalırız. İletişim kurabilmenin, başka insanlarla anlaşabilmenin ve ortak bir paydada buluşabilmenin en kolay yolu da dilimizdir.

“Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış gizli anlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir” (Ergin, 2009a: 1). Buradan anlaşılacağı üzere dil sayesinde hislerimizi ve fikirlerimizi sorunsuzca anlatabiliriz. Dilimiz sayesinde kültürümüzü, benliğimizi ve değerlerimizi başka medeniyetlere aktarma fırsatı buluruz. Bu yüzden yabancı dil öğretimi, Ethnologue’ nin (<https://www.ethnologue.com/about>, 2019) verilerine göre dünya üzerinde hala varlığını sürdüren 7000 civarındaki dili kapsamaktadır ama her dilin öğrenilmesi ve öğretilmesi mümkün değildir. Bir toplumun dilinin öğrenilmesi o toplumun bilimsel, kültürel, sanatsal ve askeri alanlarda ortaya koyduğu uygarlık ürünlerinin dünyayı etkilemesi sonucunda zaruret halini alır (Şengül, 2014: 325). Türkçe de yukarıda sayılan sebeplerden dolayı dünya üzerinde her geçen gün konuşur sayısını artıran ve öğrenilmek istenen bir dil olarak karşımıza çıkmaktadır. Son yıllarda Türkiye’ye doğru yaşanan göçler, mülteci akımları, Ortadoğu ve Türk dünyası üzerinde Türkiye’nin etkisinin ve etkinliğinin artması da ikinci bir dil olarak Türkçe öğreniminin gerekliliği üzerinde etkili olmuştur (Çakmak, 2014: 178). Bu noktada yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve yabancılara Türkçe öğretimi faaliyetleri: Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü’nün, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı (Common European Framework of Reference for Languages, CEFR) ’nı dikkate alarak oluşturduğu, Yabancılara Türkçe Öğretimi Çerçeve Programı etrafında devam etmektedir.

Türkiye ve yabancı ülkelere yayılmış Türkçe Öğretim Merkez (TÖMER)’ler, Yunus Emre Enstitüsü (YEE), Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) ve diğer Dil Öğretim Merkezleri aracılığıyla yabancılara Türkçe öğretimi çalışmaları

yürütülmektedir. Türkçe' ye olan ilginin giderek artması da Türkçeyi etkili ve düzgün bir biçimde öğretmenin hem de Türk kültürünün yabancılarla aktarılmasının önemli bir boyutunu da ortaya koymaktadır. Bir dili öğretirken veya dil öğrenilirken o dilin belli başlı inceliklerinin, ayrımlarının, kültürel öğelerinin bilinmesi gerekir (Alpar, 2013: 95). Bu durumda yabancı bir dili öğrenme sürecinde o dili ortaya çıkaran medeniyetin kültürünü de öğrenmek durumunda kalırız. Yabancılarla Türkçe öğretiminin kökeni Türklerin dünya sahnesine çıktığı Orta Asya topraklarına kadar uzanmaktadır (Aykaç, 2015a: 164). Burada sürekli iletişim halinde olan Türk boyları arasında birbirlerine dil öğretimi gerçekleşirken, aynı zamanda her dönemde mücadele edilen ve iletişim kurulan Çinlilere de, Türk dilini öğretme ve Çinlilerden dil öğrenme şeklinde başlayan kültür aktarımı günümüze kadar farklı ülkelerde, farklı uygarlıklara karşı da devam etmiştir (Biçer, 2012b: 109). Türklerin atlı göçebe kültürüne sahip olmaları ve Orta Asya dışında başka coğrafyalara sürekli göç etmeleri de dünyanın birçok bölgesinde Türk dilinin ve kültürünün yayılmasını sağlamıştır (www.kulturportali.gov.tr, 2020). Türkçe' nin öğretiminde diğer dünya dillerinde olduğu gibi temel kaynak binlerce yıldır ders kitaplarıdır. Türkçe öğretimi için de ders kitapları sürekli olarak kullanıla gelen ve kolay şekilde ulaşılabilen materyallerdir. Dil öğretme amacı taşıyan ders kitaplarının genelinde o toplumun dilsel öğeleriyle birlikte aynı zamanda, kültürüne de mutlaka yer verilir. Kültür olmadan dil öğretmek ve öğrenmek çabası eksik olur (Yusufoğlu, 2017d: 14). Türk toplumunun da kültürel değerlerine, yabancılarla Türkçe öğretimi için hazırlanmış ders kitaplarında, Türkçe öğretim setlerinde, dinleme etkinliklerinde ve çalışma yapraklarında bu amaçla yer verilmiştir. Türkçenin kültürel değerlerini en iyi yansıtan yazılı ve sözlü unsurlar ise atasözleri ve deyimlerdir (Mutlu, 2016a: 246). Başka milletlerin dillerinde de kendilerine özgü atasözleri ve deyimleri mutlaka yer alır ve dil öğretimi için hazırlanmış ders kitaplarında bu atasözleri ve deyimler kullanılır. Yedi İklim Türkçe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe, İzmir Yabancılar İçin Türkçe vb. şekilde Türkçe öğretimi için hazırlanmış kitaplarda ve setlerde dil öğretimini gerçekleştirmek amacıyla atasözleri ve deyimlere yer verilmiştir. Atasözleri ve deyimler sadece birkaç kelimeden oluşan kalıp yapılar olmayıp, Türk kültürünün yaşatılmasında ve aktarılmasında köprü olan kültür taşıyıcısı ve aktarıcılarıdır.

Bu tez çalışmasında Yunus Emre Enstitüsü' nün hazırladığı Yedi İklim Türkçe öğretim seti (C1 ve C2) ve İstanbul Üniversitesi DİLMER tarafından hazırlanan İstanbul Yabancılar İçin Türkçe öğretim seti (C1 ve C1+)’nde yer alan atasözleri ve deyimlerin, dil-kültür ilişkisi de göz önüne alınarak kültür aktarımına katkısı incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1. Problem Cümlesi

Yunus Emre Enstitüsü -Yedi İklim Türkçe Ders Kitapları (C1-C2) ve İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi - İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+)’nda yer alan deyim ve atasözlerinin kültür aktarımındaki katkısı nedir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel hedefi, Yunus Emre Enstitüsü -Yedi İklim Türkçe Ders Kitapları (C1-C2) ve İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi - İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+)’nda yer alan atasözü ve deyimleri tespit etmek ve bu söz varlıklarımızın kültür aktarımına katkısını bulmaya çalışmaktır. Belirlenen hedefe yönelik olarak aşağıdaki alt hedefler tayin edilmiştir.

- 1- Farklı seviyelerde hazırlanmış yabancılar Türkçe öğretimi kitaplarında yer alan atasözü ve deyimleri tespit etmek,
- 2- Atasözü ve deyimlerin kültür aktarımındaki etkisini ortaya koymaya çalışmak,
- 3- Farklı yayınevlerinin, hazırladıkları farklı seviyelerdeki Türkçe öğretim kitaplarında yer alan atasözü ve deyimlere ne sıklıkla yer verdiklerini ortaya koymak,
- 4- Yabancılar Türkçe öğretimi yaparken kullanılacak atasözü ve deyimleri tespit ederek, tez araştırmasında bu kültürel unsurların yer almasını sağlayıp, alanda çalışma yapan akademisyen, öğretmen ve öğrencilere yardımcı olmaya çalışmaktır.

1.3. Araştırmanın Gereksesi ve Önemi

İnsan ve insanların oluşturduğu toplum içerisinde doğamız gereği başkalarıyla sürekli iletişim halinde olmak durumunda kalırız. İletişim kurabilmenin, başka insanlarla anlaşabilmenin ve ortak bir paydada buluşabilmenin en kolay yolu da dilimizdir.

“Dil, insanlar arasında karşılıklı haberleşme aracı olarak kullanılan; duygu düşünce ve isteklerin ses, şekil ve anlam bakımından her toplumun kendi değer yargılarına göre şekillenmiş ortak kuralların yardımı ile başkalarına aktarılmasını sağlayan, seslerden örülü çok yönlü ve gelişmiş bir sistemdir.” (Korkmaz, 1992c: 67). Buradan anlaşılacağı üzere dil sayesinde duygu ve düşüncelerimizi kolayca ifade edebiliriz. Dilimizle kültürümüzü, benliğimizi ve değerlerimizi başka kültürlere ve milletlere aktarabiliriz. Bu yüzden kültür aktarımında da dil öğretimi vazgeçemeyeceğimiz bir yapı taşıdır. Dünya yüzeyindeki dillere bakıldığında; son yıllarda her geçen gün konuşucu sayısını arttıran Türkçe, yabancılar tarafından ikinci bir dil olarak öğrenilen önemli diller arasında bulunmaktadır (Göçer ve Moğul, 2011a: 800). Bu dilin incelikleri, kelime hazinesi, değerleri doğru bir şekilde öğrenilmeli ve öğretilmelidir. Türkçe öğretimi yapılırken toplumsal değerlerimiz ve kültürel özelliklerimiz de öğretilmelidir. Kültürel anlamda dilimizin zenginliklerini ortaya koyan, az sözle birçok durum veya olayı anlatabilen söz kalıplarımız bulunmaktadır. Kalıp sözlerin başında ise atasözleri ve deyimler gelmektedir. Bu deyim ve atasözleri de yabancılarla Türkçe öğretiminde kültür aktarımı gerçekleştirilirken kullanılabilir (Mutlu, 2016b: 247). Yabancılarla Türkçe öğretimi amaçlanarak ortaya konulan ders, çalışma ve öğretmen kitapları genel olarak Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı’na (CEFR) uyumlu olacak şekilde hazırlanmaktadır. Sözkonusu setlerin birçoğu dil seviyesine göre A1, A2, B1, B2, C1, C2 şeklinde isimlendirilirken özellikle C1 ve C2 ileri seviye kitaplarda atasözü ve deyimlere daha sık rastlarız. Kültür aktarıcısı olan atasözleri ve deyimlere bu seviyede ne kadar yer verildiğini tespit etmek ve kültür aktarımına atasözleri ve deyimlerin katkısını ortaya çıkarabilmek için bilimsel çalışmalar yapmak ve bu alana katkıda bulunmaya çalışmak gerekir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

1. Yabancılarla Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarından örnekleme seçilen öğretim setlerinin, atasözleri ve deyimlerin kullanıldığı seviye düşünüldüğünde, atasözleri ve deyimleri araştırmaya uygun ve yeterli olacak şekilde içereceği düşünülmüştür.
2. Yedi İklim (C1 ve C2) ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe (C1 / +) öğretim setlerinden elde edilen sonuçların benzerlik ya da farklılıklar taşıyabileceği kabul edilmiştir.

3. Yedi İklim (C1 ve C2) ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe (C1 / +) öğretim setlerinden elde edilen atasözleri ve deyimlerin kültür aktarımına katkısının ortaya koyulacağı varsayılmıştır.

4. Atasözleri ve deyimlerin bir dil için ne kadar gerekli olduğu, o dilin ve milletin kültürünü aktarmada kullanılabilir söz grupları içerisinde önemli bir yere sahip oldukları ortaya koyulacağı düşünülmektedir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

- Yabancılar Türkçe öğretimi için hazırlanan Yunus Emre Enstitüsü - Yedi İklim Türkçe Ders Kitapları (C1 - C2) ve İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi - İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) ile,
- Bu setlerde yer alan atasözleri ve deyimlerin tespiti,
- Bu setlerdeki atasözleri ve deyimlerin kültür aktarımına katkısı konuları ile sınırlanmıştır.

1.6. Tanımlar

1.6.1. Dil

“Dil, insanların aralarında haberleşmelerini, duygu ve düşüncelerini, arzularını, isteklerini, birtakım olayları çeşitli mesajlarla birbirlerine nakletmelerini temin eden her çeşit işaretler topluluğuna verilen isimdir.” (Songar, 1986: 11).

1.6.2. Ana Dil

“Bugün ses yapısı, şekil yapısı ve anlam bakımından birbirinden az çok farklılaşmış bulunan dil veya lehçelerin, kök bakımından bilinmeyen bir tarihte birleştikleri ortak dil: Ana Türkçe, Ana Moğolca, Ana Altayca, Roman dillerine kaynaklık eden Latince gibi.” (Korkmaz, 1992a: 8).

1.6.3. Kültür

“ Kültür, milletin fertleri arasında sosyal akrabalık bağı oluşturulan (başta dil olmak üzere, tarih, din, örf ve adetler, hukuk sistemi, müzik, güzel sanatlar, ekonomi, ahlak anlayışı ve dünya görüşü... gibi) maddi ve manevi değerlerin tümüdür.” (Karasoy, Yavuz, Kayasandık, & Direkci, 2013: 20).

1.6.4. Kültür Aktarımı

“Bir millete ait kültürel özelliklerin yeni nesillere anlatılması, kavratılması ve benimsetilmesidir.” (Melanlioğlu, 2008a: 65)

1.6.5. Ders Kitabı

“Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılmak üzere, içeriği eğitim ve öğretim programları doğrultusunda hazırlanmış, gerektiğinde fasikül hâlinde de üretilen, elektronik ortamda kayıtlı ders kitabı ya da öğrenci çalışma kitabı ile öğretmen kılavuz kitabı taslaklarından oluşan eserdir.” (MEB, 2012: 2).

1.6.6. Atasözü

“Atasözleri; bir ulusun geçmişinden gelen, geçmişte yaşanan olaylarla deneyimleşmiş birikimlerin özlü ve kalıp söze dönüşmüş biçimidir” (Akyalçın, 2012: 17).

“Ataların uzun denemelere, gözlemlere dayanan yargılarını genel kural, bilgece düşünce ya da öğüt olarak veren ve kalıplaşmış biçimi olan kamuca benimsenmiş kısa özlü söz.” (Püsküllüoğlu, 2004: 7).

1.6.7. Deyim

“Çekici bir anlatımı olan, çoğu gerçek anlamından ayrı bir anlamda olan kalıplaşmış sözcük topluluklarıdır.” (Ünlü, 1975: 7).

“Deyimler, anlatım gücünü arttırmak için kullanılan genellikle gerçek anlamlarının dışına kayarak mantık dışı hayaller, düşünceler taşıyan kalıplaşmış sözlerdir.” (Demir, 2004: 612).

1.7. İlgili Araştırmalar

Atasözleri ve deyimlerin kültürü aktarımına katkısını araştırmak ve ortaya koymak için gerçekleştirilen çalışmamızla ilgili kapsamlı bir literatür (alanyazın) taraması yapıp kitap, tez, makale, bildiri, internet kaynakları vb. şekilde yayın olarak hazırlanmış benzer araştırmalar incelenerek, çalışmayla doğrudan ilgisi olan ve faydalanılan çalışmaların künyesi aşağıda listelenmiştir:

- 1- Akpınar, M. (2010). Deyim ve Atasözlerinin Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanımı Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- 2- Aksoy, Ö. A. (1988). Atasözleri Sözlüğü. İstanbul: İnkılap.
- 3- Çotuksöken, Y. (2004). Türkçe Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü (1. b.). İstanbul: Toroslu Kitaplığı.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi olan doküman analizine yer verilirken önce literatür taraması yapılarak verilere ulaşılmış daha sonra ise belgesel tarama tekniğinden faydalanılmıştır. Doküman analiz metodu, belgesel tarama ya da belgesel gözlem isimleriyle de anılmaktadır. Belgesel tarama tekniği ile elde bulunan belge ve kayıtlar incelenerek sonuçlara ulaşılmıştır. Belgesel tarama tekniği iki hedefi gerçekleştirmek için kullanılabilir. Bunlar; genel bir tarama yapmak ve içerik analizini gerçekleştirmektir (Karasar, 2012: 183). İçerik çözümlemesi yoluyla ulaşılabildiğimiz sonuçlar ve yaptığımız araştırmalar neticesinde elde edilen veriler ışığında yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarında yer alan atasözleri ve deyimler öncelikle tespit edilmiştir. Araştırma içerisinde ikincil veri kaynaklarına da başvurulmuştur. Yabancılara Türkçe öğretirken kültür aktarımının önemi aşikârdır. Bu yüzden yabancılara Türkçe öğretimi için hazırlanmış Yunus Emre Enstitüsü - Yedi İklim Türkçe Ders Kitapları (C1 - C2) ve İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi - İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+)'nda yer alan deyim ve atasözleri incelenmiş ve bu kalıp ifadelerin kültür aktarımına katkısı araştırılmıştır.

2.2. Araştırmanın Alanı

Araştırmanın alanını, yabancılara Türkçe öğretimi için hazırlanan Türkçe setleri meydana getirmektedir. Araştırmanın örneklemini ise; Yunus Emre Enstitüsü - Yedi İklim Türkçe Ders Kitapları (C1 / C2) ve İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi - İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler doküman analizi yöntemi olan belgesel tarama tekniği ile elde edilecektir. Doküman incelemesi yönteminde, incelenen konuları içeren yazılı eserler ve bu konuda basılı belgelerin çözümlenmesi süreci yürütülür (Yıldırım & Şimşek, 2008: 86). Bu çalışmada iki ayrı yayınevine ait Yunus Emre Enstitüsü - Yedi İklim Türkçe Ders Kitapları (C1 / C2) ve İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi - İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) incelenmiştir.

2.4. Araştırma Sürecinin İşleyişi

Bu araştırmada ulaşılan veriler, yabancılar Türkçe öğretimine yönelik hazırlanan Türkçe öğretim setlerindeki ders kitaplarında yer alan Yunus Emre Enstitüsü - Yedi İklim Türkçe Ders Kitapları (C1 / C2) ve İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi - İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+)’ndaki okuma - dinleme metinleriyle, soru-cevap, yazma ve değerlendirme etkinliklerinden elde edilmiştir. Araştırmada ele alınan ders kitaplarındaki, deyim ve atasözlerinin belirlenmesi için elektronik ortamda pdf şekillerine ulaşılmış, dinleme metinleri ise mp3 dosyası olarak dinlenmiş ve analizleri yapılmıştır. Kitaplarda yer alan atasözleri ve deyimler, TDK çevrimiçi sözlükten yararlanılarak belirlenmiştir. İçerisinde eylem bulunduran deyimler aldığı eklerle değil mastar haliyle belirtilmiştir. Örneğin; “*Kendimden söz ederek başladım, öyle bitireyim bari.*” (Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı C2 düzeyi sayfa 144) cümlesinde bulunan *söz ederek* deyimini “(bir şeyden) söz etmek” şeklinde belirtilmiştir. Kitaplarda tespit edilen deyim ve atasözleri: kitabın düzeyine, yer aldığı üniteye ve bölüme göre tablolarda belirtilmiştir. Tespit edilen deyim ve atasözleri aynı sayfada birden fazla kullanıldıysa o sayfa için sadece bir defa tabloda atasözü ve deyimlere yer verilmiştir.

2.5. Verilerin Çözümlemesi

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel kelimesi belirli ortak niteliklerin paylaşılması sonucunda meydana gelen yaklaşımları gösterir. Nitel bir gözle yapılan çalışmalarda gözlem yapma, görüşme gerçekleştirme ve doküman çözümlemesi gibi farklı kaynaklar kullanılarak ulaşılan veriler önce incelenir ve daha sonra bu veriler gruplandırılarak bulgulara ulaşılır (Büyüköztürk vd, 2017: 259). Araştırma sürecinde nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılarak bulgular elde edilmiştir.

Bu çalışmada iki ayrı yayınevine ait Yunus Emre Enstitüsü - Yedi İklim Türkçe Ders Kitapları (C1 / C2) ve İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi - İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1 / +) incelenmiştir. Araştırma sonucunda incelenen bütün kitaplarda ulaşılan atasözleri ve deyimler tablo haline getirilmiştir. Tablo çalışması yapılırken deyim ve atasözleri ayrı ayrı gruplandırılmış, buldukları konuşma, yazma, dinleme ve okuma metinlerinin ünitesi, teması, metin başlıkları ve sayfa numaraları belirtilerek, tespit edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde yabancı bir dilin öğretimi, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür-dil ilişkisi ele alınmıştır. İnsanların neden bir yabancı dil öğrenme ihtiyacı duydukları sorgulanmış, geçmişten günümüze kadar yabancılara Türkçe öğretimi faaliyetleri, Türkçenin sözvarlığı içerisinde geniş bir yer tutan atasözleri ve deyimler, bu söz gruplarının kültür aktarımında ve ana dil öğretimindeki rolleri incelenmiştir. Türkçe Dersi Öğretim Programında 5, 6, 7 ve 8. Sınıfların Öğrenme Alanı içerisinde yer alan atasözü ve deyimleri ilgilendiren cümle yapıları ve kazanımları değerlendirilmiş, 2019 yılında yayınlanan Maarif Vakfı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programında, atasözü ve deyimlerle ilgili ifadeler araştırılmıştır. Yabancılara Türkçe öğretimi için hazırlanan setlerde geçen söz varlığı unsurları olan atasözleri ve deyimler bulunup, incelenerek kültür aktarımındaki rolleri değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

3.1. Dilin Tanımı, Dilin İnsanlık İçin Önemi ve İnsan Yaşamındaki Konumu

İnsan doğası gereği, eski zamanlardan beri iletişim kurma gereksinimi duyar. İletişim kurmak amacıyla çeşitli yöntemler kullanmıştır. Bu amaçla dilini, çeşitli eşyaları, diğer canlıları, jest ve mimiklerini iletişim sürecine dâhil ederken, kültürel değerlerini başkalarına aktarmada ve sözlü iletişim kurmada araç olarak değerlendirmiştir. İnsanların, iletişim sürecinde diline sıklıkla başvurması, onu konuşmalarında kullanması en çok kullandığı yöntemlerden birisidir (Barın, Konuşma Becerisi: Konuşma ve Yazı Dili, 2018: 1904). Bu yüzden her çağda iletişim kurma ihtiyacı doğduğundan, dilin tarihi de insanlık tarihi kadar eskiye gider (Güvendik, 2019a: 6). Dil, binlerce yıldır insanın en yakınında duran, insanla doğup, gelişip, büyüüp, ölen canlı bir varlıktır. Tarihsel süreçte herkes kendince dile bir yol, yöntem, şekil katmaya çalışmış yine de dili tam anlamıyla ifade edecek bir tanım bulunamamıştır.

Bilim insanlarının bu yüzden dilin tek bir tanımını yapmaları mümkün olmamıştır. Hangi dil tanımı olursa olsun mutlaka dil ile ilgili kavramları tam olarak yansıtamayacak, dilin sırları tam anlamıyla çözülemediği için onun özelliklerini yeterince aktaramayacaktır. Dilin, belli başlı bazı tanımları şu şekilde sıralanabilir:

Tahsin Banguoğlu'na göre dil: “Dil insanların dertlerini dile getirmek için kullanma gereği duydukları bir sesli işaretler sistemidir. Jest ve mimikler yaparak kimi hislerimizi, fikirlerimizi ve bir şeyle ilgili dileklerimizle dile getiririz. Lakin en müthiş kendimizi anlatma aracımız muhakkak ki dilimizdir. Konuşma, kişioğluna bir ihsan olarak verilmiş ve kişiyi hayvandan farklılaştıran ulu bir süreçtir. İnsanoğlu konuşabilme yeterliliğiyle dünyaya gelir. Ama lisanı anne karnında öğrenmemiştir. Çocuk gelişim döneminde yaşamını devam ettirdiği toplumun kullandığı dilini, yani anadilini uzunca bir zaman çırak kalarak, öğrenmeye talip olarak öğrenmeyi başarır. Esasında her lisan insanların bir araya gelerek oluşturduğu toplum bünyesinde çok uzun bir zaman dilimi sürecinde kendini geliştirerek oluşmuş sosyal bir müessesedir.” (Banguoğlu, 1974: 9). Duygu ve düşüncelerimizin dille anlatıldığını düşünürsek, bu durumu en iyi anlatan dilbilimcilerden Fuat Bozkurt'a göre dil; “Bir haberleşme vasıtasıdır; ama farklı farklı dillerin kendilerine özgü bir düzenleri ve yapıları bulunmaktadır. Bu dünya çağların akışı içerisinde o ulusun geçmişi ile birlikte olgunlaşmıştır. Dil varlığı bütün dil evrenini kapsar. Sözcükler, atasözleri, deyimler, tekerlemeler, ikilemeler bunların tümü dil varlığının içine girer. Dil varlığı sözvarlığının ötesinde derin bir zenginliktir” (Bozkurt, 2017: 224). “Dil, bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka başka nitelikleri beliren kimi sırlarını bugün de çözemediğimiz büyümlü bir varlıktır. Dil dediğimiz düzen; insanın gözüdür, beynidir, düşüncesi ruhudur” (Aksan, 1979a: 11). Bütün bu tanımlardan hareketle Süer Eker ise dilin belli başlı özelliklerini şöyle sıralamıştır:

- Dil, kendine göre bir sistemdir.
- Dil, esasında kelimelerin sözle ifade edildiği bir araçtır.
- Her dil hangi toplumun mevcudiyetindeyse, o toplumun gereksinimlerini karşılayabilecek yeterliliktedir. Kişinin fitratı, ancak lisanının müsaade ettiği kadarını öğrenebilir.
- Dilin ilk işlevi malumatı aracısız olarak doğrudan aktarmaktır.
- Dil, kişilerin birbirleriyle anlaşmasına yarayan saf bir etkileşim vasıtasıdır.

- Dil temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar sistemidir.
- Dil, toplumsal ve kültürel bir kurumdur.
- Dil ve milliyetçilik arasında duygusal bir bağ mevcuttur.
- Dilin birbirine benzemeyen durumları doğru veya yanlış olarak nitelendirilemez.
- Dil, cinsiyetle; fiziksel ve psikolojik kimlikle ilişkilidir.
- Sanılanın aksine; dil, lehçe ve ağzın bir sınır çizgisi yoktur. (Eker, 2005: 4-18).

Bu durumda dilimiz, dilbilimcilerin yıllarca süren çalışmalarına rağmen tam anlamıyla çözülememiş ve gizemini hâlâ korumaktadır. Yukarıda verilen tanımlar ve bu tanımların ortak özelliklerinin sıralaması da gösteriyor ki dil insan hayatının vazgeçilmez bir unsurudur. Dil olmadan sağlıklı bir haberleşme imkânı bulamayız, haberleşme yoksa da o dilin sürekli konuşulmaması, söz varlığının korunmamasına, dolayısıyla da dilin bir zaman sonra yok olmasına sebep olacaktır.

3.1.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi

Dünya üzerinde dil öğretim çalışmaları, ilk insanların iletişim kurma amacı taşıyan faaliyetleriyle doğru orantılı olsa da yazının icadıyla resmiyet kazanmıştır. Sümerlerin yazıyı icat etmeleri, dolayısıyla Sümerlerde dil öğretim faaliyetlerinin başka uygarlık ve milletlerden daha önce başladığını düşündürmektedir. Akadlar, M.Ö 2225'te Sümer ülkesini ele geçirerek Sümerceyi öğrendiklerinde resmi olarak insanlık tarihinin ilk yabancı dil öğretimi gerçekleşmiştir (Hengirmen, 1993; akt. Biçer, 2012a: 108). Sümerce metinlerde Türk diline ait kelimelere rastlanmıştır. Türkçe kelimelere denk gelinmesi de Türklerin, M.Ö. Sümer toplumuyla dil ve kültür anlamında bir ilişki içerisinde olduklarını göstermektedir. Bu da Türkçenin ne kadar köklü bir geçmişe sahip olduğunun kanıtıdır. Böylesine değerli bir dil olan Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretiminde ilk sistemli çalışmalar maalesef çok eskiye gitmez. Her ne kadar Yabancılara Türkçe öğretim çalışmaları Türklerin, Çinlilerle mücadele ettiği dönemlere kadar gitse de Türkçe, son yıllarda değer kazanmış olup; sistemli olarak yakın tarihten beri yabancı bir dil olarak öğretilmeye çalışılmaktadır (Arslan, Tarihi Süreçte Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi-Öğrenimi Çalışmaları, 2012: 168). Son dönemlerdeki siyasi ve sosyal sebepler de buna eklenince Türkçe öğrenmek isteyen insanların sayısı giderek artmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin en önemli göstergesi, Türkçenin anadil olarak kullanıldığı ülkelerin başında gelen

Türkiye'nin, Türkçe öğretimine verdiği önem ve değerdir. Türkiye'de özellikle 1950 yılından itibaren üniversitelerin çatısı altında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve öğretme konusu esaslı olarak ele alınmıştır (Göçer ve Moğul, 2011b: 801). Türkiye'de ilk defa Ankara Üniversitesi bünyesinde, 1984 senesinde faaliyete geçen Ankara Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER) ile Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi kurumsal bir kimlik kazanmıştır. İhtiyaçlar gözetilerek daha sonra farklı üniversitelerde Türkçe Öğretim Merkezleri kurulmuştur (Yusufoğlu, 2017c: 10). Dil, bir medeniyetin kültürel değerlerini de ortaya koyan aynasıdır. Türkçemiz de bizim aynamız olduğuna göre, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde asıl hedef, dilimizi en güzel şekliyle öğretebilmek, var olanın dışında yeni yol ve yöntemler keşfederek Türkçenin güzelliklerini, yabancı dil olarak veya ikinci bir dil olarak Türkçeyi öğrenmeyi amaç edinmiş kişilere göstermek olmalıdır.

3.2. Dilin Kültür Aktarımı Görevi

İnsanların bir toplum oluşturmasını sağlayan, onlara millet olma bilinci kazandırıp bir arada yaşayabilmelerine etki eden değerler; gelenek, görenek, yaşam biçimi, ortak yargılar, görgü kuralları, ortak tarih ve dil gibi unsurlardır. Bu değerlerin bütününe ise kültür denir. Dünya üzerinde yaşayan, ilkel bile olsalar her toplumun mutlaka kendilerine ait bir kültürleri vardır. O toplumların eğitim anlayışları, hayata dair kendilerine göre beklentileri ve hayalleri, düşünce dünyasında ortaya koydukları fikirleri, kültürel yapılarını ortaya koyar. Bu kültürel unsurlar kendilerine aittir ve başka bir milletten farklılık gösterir. Dil de aynı şekilde bir toplumun kültürünün dışa yansımalarıdır. Dil, kültürü oluşturan unsurların temel yapı taşıdır. Bu nedenle toplum ve kültür arasındaki köprüyü dil kurar (Okur ve Keskin, 2013a: 1621). Kültür, her dönemde dilden beslenmiştir. Dil sayesinde milli kültürümüz, gelecek kuşaklara ve yabancı insanlara aktarılabilir. Dilin bozulması demek, kültür aktarımının kesintiye uğrayarak tarihimizden, geçmişimizden ve hatta geleceğimizden uzaklaşmak demektir. Dil, kültür aktarım görevini yerine getirmese önce kendi diline yabancı insanlar yetişir ve daha sonra da Türkçe öğrenecek ve öğretecek insanlar bulunamaz (Bulut, 2013b: 562). Hangi dil olursa olsun o dili öğrenecek kişiler, dilini öğrendikleri toplumun kültürünü de öğrenirler. Çünkü kültürü aktarmadan dil öğretimi yapmak, boşa harcanan emektir (Kalfa, 2013a: 168). Kültürel aktarım olmadan dil öğrenmeye istek duymak, kendi kültürümüzle diğer kültürlerin farklılık veya benzerliklerini

bilmeden hedef dili konuşmaya çalışmak, amacımıza ulaşma yolunda bizlere engel oluşturacak ve sağlıklı bir dil öğrenme etkinliği ne yazık ki gerçekleşmeyecektir. Dil edinimi, sadece öğrenilmek istenilen hedef dilin dil bilgisi kurallarını öğrenerek gerçekleşmez. Farklı bir kültüre ait farklı bir dil öğrenmenin temelini, en doğru öğrenme biçimini, kültür aktarımı oluşturur. Çünkü kültür, bir ulusun dilinin temelinde yer alan her şeyi içinde barındırır. Dil öğrenmek için, hangi dili öğreneceksek dilin ait olduğu milletin tarihini, geleneklerini, yemeklerini, fikirlerini kısaca kültürel olarak bütün özelliklerini bilmek gerekir (İşcan, 2017b: 440). Yabancı bir dili öğrenmek demek, o milletin kültürel kimliğini yorumsuz bir şekilde öğrenmek, fırsat yakalamak, değer yargılarına ulaşmak için kültür kervanına katılmak demektir. Öğrendiğimiz dil ile kültürel birikimler kazanırız. Dili öğrenilen ve öğretilen toplum da, dili sayesinde kültürünü başka milletlere öğretebilir, gelişimini devam ettirerek dünya milletleri arasında yer edinebilir. Böylece fikirlerini dili sayesinde yayabilir (Özkan, 2017a: 296).

3.2.1 Kültürün Tanımı ve Çerçevesi

Kültür kavramı genel olarak birçok terimi, birçok anlamı içeren, tıpkı dil gibi içinde sırları barındıran gizemli bir yapıdır. Bu yüzden kültürü tek bir cümleyle açıklamak kültüre haksızlık olarak düşünülmelidir. Kültür, kelimesi Fransızca “cultura” kelimesinden Türkçe ’ye kültür olarak geçmiştir. Cultura, Türkçe ’de 1. toprağı ekip biçme, tarım, 2. terbiye, eğitim gibi anlamları karşılar (Çiçek, 2004: 5). Kültür kavramı insanların yaşadıkları yüzyıllara ve dönemin anlayışına göre şekillenerek farklı anlamları karşılar olmuştur. Örneğin, on dokuzuncu asırda Batılı tarihçi ve filozoflar kültürle ilgili genel bir görüş olarak benimsedikleri: “Toplumsal ahlakın meydana getirilmesinde rol oynayan yapı ve onu başka toplumlardan farklı kılan manevi unsurlar bütünü.” şeklinde algılamaktaydılar. Yirminci yüzyıla gelindiğinde ise kültür kelimesi sadece birkaç anlamı olan bir kelime olmaktan çıkmış birçok kavramı içerisinde barındıran yapı haline gelerek çok daha geniş kapsamlı bir durumu karşılar olmuştur. Özellikle Avrupa’da Rönesans’ın yaşanmasından sonra, kültürün kapsamı ve anlamı konusunda değerli araştırmalar yapılmıştır. Kültür sözcüğü yüzlerce yıldır: felsefe, insanbilim, toplumbilim, ruhbilim gibi değişik alanların bilginlerince incelenen ve içerisinde çeşitli konuları barındıran kavramsal bir zenginlik oluşturmuştur (Aksan, 2011: 15). Bu yüzden değişik bilim dallarına konu olan kültür

o dalların da niteliklerini içinde bulunduran birçok tanıma sahiptir. Bu konuda, TDK Türkçe Online Sözlükte altı farklı anlamına yer verilen kültür kavramı en geniş manada: “Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin.” olarak tanımlanmaktadır (TDK Sözlük, 2020). Kültürün farklı tanımlarının yapıldığı bu dönemde tarihçi Kafesoğlu da “Türk Milli Kültürü” isimli kitabında kapsamlı bir analiz hazırlayarak, belli başlı kültür tanımlarını bir araya getirmiş ve eserinde bu tanımlara yer vermiştir. Bu çalışmaya göre kültür sözcüğü birçok farklı anlamı karşılamaktadır. Esasında Latin dilinde “toprağı işlemek” şeklinde bir fiili karşılayan bu tabirin, Batı Avrupa’da konuşulan diller içerisinde kazanmış olduğu “yüksek umumi bilgi” anlamıyla Türk dilinde kendine yer edindiğini ifade etmiştir. Kültür sözünün biraz daha hususileşerek; ilkel kültür, gelişmiş kültür, insani kültür, yerleşmiş kültür, oymak kültürü, kültür toplumları şeklinde ifadelerde de kullanıldığını vurgulamıştır. İlk etapta toplum bilimcilerin ve ruh bilimcilerin başını çektiği bilim adamlarının kültür kavramıyla ilgili tanımlarının ortaya koyduğu anlam biçimlerini derleyen Kafesoğlu, kültürle ilgili tanımları bizlere şu şekilde aktarmıştır: “Bir topluluğun yaşama tarzı” (C. Wiesler).

“Atalardan gelen maddi-manevi değerler yekûnu” (E. Sapir).

“İnsanın tabiatı ve kendini idare ederek bizzat meydana getirdiği eser” (A. Young).

“Umumî olarak inançlar, değer hükümleri, örf ve âdetler, zevkler, kısaca insan tarafından yapılmış ve yaratılmış her şey” (A. K. Kohen).

Tanımlardan da çıkarılacak sonuca göre kültürün daha çok toplumun yaşayış tarzının, gelenek ve göreneklerinin bir ürünü olduğu fikri ortaya çıkmaktadır. Bu yönden bakıldığında Ziya Gökalp’in kültür tanımına da kitabında yer vermiştir. Bu tanım ise anlayış olarak söz konusu fikri göstermektedir:

“Kültür, bir milletin dinî, ahlaki, hukuki, entelektüel, estetik, ekonomik, teknik yaşamlarının renkli gazetesidir.”

Buradan anlaşıldığına göre bir toplumun sahip olduğu sosyal davranışlar ve fenni kuruluşların topyekûnu kültürü oluşturan parçalardır (Kafesoğlu, 1998a: 15-16). Kültürün bir topluma ait değerleri barındırdığını ifade Mümtaz Turhan da kültürle ilgili olarak şöyle bir tanım yapmaktadır: “Kültür, bir millete ait olan maddi ve manevi değerlerin oluşturduğu öyle bir yapıdır ki, toplum içerisinde yer alan her türlü ilmi

malumatı, ilgileri, değer kıstaslarını genel davranış, fikir beyan edilmesi ve anlayış ile takınılan tavırları içerisinde bulundurur. Bunların tamamıyla birlikte, o toplum içerisinde yer alan insanların genelinde mevcut ve onu başka milletlerden farklı kılan özel bir yaşam şeklini meydana getirir.” (Turhan, 1987: 48). Tanımların genelinden anlaşılacağı üzere bir ulus hakkında bilgi edinebilmek, onları tanımak ve fikir sahibi olabilmek için o toplumun kültürünü de bilmemiz gerekmektedir. Yabancılara Türkçe öğretiminin esasında diğer dünya dillerinde olduğu gibi, kültür aktarımı yer almaktadır. Her dil, kendi kültürünü başka milletlere aktarabildiği ölçüde yaşar. Dil öğretim faaliyetleri karşındaki insana kültür öğretmek görevini de üstlendiğine göre, güncel ve geçerli dil öğretimi anlayışıyla öğretilen başat haldeki dili kullanan insanların kültürünü de yabancılara öğretmek gerekir (Kalfa, 2013b: 169).

3.2.2. Kültürü Oluşturan Unsurlar

Kültür, bir toplumu millet yapan, ortak bir yapının oluşturulmasında esas görevi üstlenen rol model ve toplumsal kimlik oluşturulmasına kaynaklık eden bir olgudur. Toplumu yansıtacak kültürel değerlerin oluşması için de kültürü oluşturan öğelere ihtiyaç vardır. Toplum içerisinde mevcut olan dinsel değerler, yazısız hukuk kuralları dediğimiz töreler, yıllardır süregelen alışkanlıklarımız, insanın üreterek ortaya koyduğu eserler; toplum içerisindeki davranışlarımız, hayata bakış açımız, örf ve ananelerimiz vb. her şey kültür unsurlarıdır (Arslan, Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Söz Varlığı Unsurlarının İncelenmesi, 2014b: 23). Bu konuda Ünalın, kültür öğelerini on beş maddede toplayarak kültürel zenginliğin unsurlarını sınırlandırmıştır. Bu unsurlar şöyle belirtilebilir: din, dil, tarihî miras, savaşlar, göçler, ziraat, ticaret, ekonomi, politika, sanat, edebiyat, hukuk, coğrafya, çevre ve ahlak (Ünalın, 2012: 177-178). Kültür, bir halkın çok uzun seneler boyunca alaka ve anlama kapasiteleri, takındıkları tavır ve ortaya koydukları davranışların birikimi olup kuşaktan kuşağa maddi ve manevi değeri olan bir miras olarak aktarılıp, günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Bir milletin geçmişi, estetik anlayışı, sözlü ve yazılı kültürü, düşün ve dernekleri, bayram kutlamaları, manzumeleri, ezgili söyleyişleri ve daha nicesi bağrından çıktığı milletin lisanından, örf ve adetlerinden silinmeyecek izler taşır. Böyle bir durumda o hayat şeklinin belirtkisi olarak kültür ortaya çıkar ve az önce sayılan durumlar kültürün birer parçası olarak bilinir (Göçer, 2020: 50). Kültür, kendisini teşkil eden öğelerin özelliklerine göre soyut ve somut kültür olmak üzere iki

başlıkta incelenebilir. Bina malzemeleri ve biçimleri, kullanılan çeşitli alet ve eşyalar, kılık kıyafet biçimleri, yemekleri, beslenme tipleri gibi ögeler maddi (somut) kültür; lisan, tarih, örf ve adetler, hukuk biçimleri, ahlak kuralları gibi hayatın manevi yönünü gösteren unsurlar ise manevi (soyut) kültürü oluşturmaktadır. (Korkmaz Z. , 2005: 669; akt. Sarıtaş, 2014). Dil, kültürün manevi boyutunu oluşturur.

Dil ve kültür bu anlamda birlikte varlıklarını sürdürürken, kültürün dildeki yansımaları; atasözleri, deyimler, şarkılar, türküler, maniler, ninniler gibi edebi olarak ağzımızın tatlanmasını sağlayan; ama sıradan olmayan güzel sözler içinde vücut bulur. Dilimizin böyle kalıp ve manzum ifadeler içeren sözleri barındırması estetik söyleyiş biçimi oluşmasına ve kültür aktarımının da çekici hale gelmesine katkıda bulunur. Kültürü, sağlam temeller üzerine oturmuş bir toplumun da dili, tıpkı kültürü gibi onu öğrenecek kişileri etkilemektedir. Sonuç olarak dil, hangi topluma ait ise o medeniyetin kültürünü meydana getiren unsurların en önemlisidir.

3.2.3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı

Kültür ve dil kelimeleriyle ilgili olarak önceden yapılan açıklamalardan yola çıkılması ve genel bir kaniya varılması temin edilirse, bu iki kavram her zaman birbirlerinin destekleyicisi, tamamlayıcısı olmuştur. Toplumu birleştiren, sosyal yaşamı, ahlaki değerleri, sanatsal ürünleri, yüzlerce yıl devam ettirilen örf ve adetleri ortaya koyup, bunların geliştirilmesi ve değiştirilmesini sağlayan olgulardır (Kutlu, 2014a: 698). Dil, sayesinde başka milletlerle iletişime geçebilir, bizi biz yapan kültürümüzü, yabancılara aktarabilir ve öğretebiliriz. Bu anlamda dil, kültür aktarımını en kolay biçimde sağlayan yol göstericimizdir (Melanlıoğlu, 2008b: 65). Yabancı bir dili öğrenme işi o dili meydana getiren, konuşan, tıpkı bir nakış işler gibi onu ince ince işleyen, kendine göre geliştirip canlı bir varlık olarak yaşamasını sağlayan ve öğrenilecek hedef dili her geçen gün daha da geliştiren toplumun, kültürünü de öğrenmeyi gerektirir (Güvendik, 2019b: 10). Yabancılara Türkçe öğretiminin temelinde Türk kültürünün öğretimi vardır. Türkçenin kuru dil bilgisini, sözcük yapısını, cümle kuruluşlarını vb. gramer özelliklerini gösterip, anlatarak gerçekleştirilecek dil öğretim işinde; Türk kültürünü göstermeden Türkçe öğretmeye çalışmak, havanda su dövmek gibi boş ve işe yaramaz bir çalışma olacaktır. Hiçbir millet yoktur ki dilinde kültürünü barındırmasın, kültürel özelliklerini diliyle ortaya koymasın. Yabancılara Türkçe öğretirken illaki bütün kültürümüzü aktaracağız her şeyi öğreteceğiz demek de, tamamen her şeyi kendi

haline bırakmak da yanlıştır. Yeterli seviyede kültürel değerlerimiz öğretilmeye çalışılarak, öğrencilerin sevebileceği ve ilgiyle takip edecekleri, öğrenmeye karşı olumlu bir istek duyacakları dil öğretme faaliyeti yürütülmelidir (Yurtseven Yılmaz ve Gülçiçek Esen, 2016: 89). Türk kültürünü oluşturan değerlerimiz, toplumun büyük bir kesiminin de kabul ettiği gibi: dil, din, tarih, sanat, dünya görüşü, gelenek ve göreneklerimizdir. Bu kültürel unsurlarımız; yabancılara Türkçe öğretimi setlerinde yer alırken, Türkçenin atasözleri ve deyimlerinde, cümlelerinde, söz gruplarında hatta tek bir kelimedede bile varlığını gösterebilmektedir (Pehlivan, 2007a: 9). Yabancılara Türkçe öğretimi yapılırken kullanılacak okuma metinlerinde, ders araç-gereçlerinde, gerçekleştirilecek faaliyet ve çalışmalarda; öğrencilerin kültürümüzü en iyi şekilde öğrenmelerini sağlayacak bir ortam oluşturulmalıdır. Türkçenin zenginliğini görerek dil öğrenen yabancı bireyler, kültürel değerlerimizi de benimseyecek ve böylece dil öğretimi yoluyla kültür aktarımı başarılı bir şekilde gerçekleşip, amacına ulaşacaktır (Akpınar, 2010b: 51).

3.3. İnsanların Yabancı Bir Dili Öğrenmeye Duyduğu Gereksinim

Her toplumun daha doğrusu millet olabilme bilincine ulaşmış, başka milletler içerisinde o seviyeyi yakalamış her yapının, iyi de olsa kötü de olsa kendilerine ait en az bir dilleri vardır (Ergin, 2009b: 4). Dil, insanın iletişim kurma, haberleşme, derdini anlatma, istekte bulunma, fikir belirtme, konuşma gibi son derece insani ihtiyaçlarını karşılamak için kullandığı en temel araçtır (Gencan, 1979: 1). İnsanların bir arada olması, bir grup oluşturması kısaca toplumu meydana getirmesinde dilin önemi büyüktür. İlk insanlardan günümüze kadar gelen bu süreçte farklı kişilerle gönüllü veya gönülsüz biçimde toplumsal yaşama uygun ve insan olma gereği ilişkiler kurarız. Bu durumda etkileşimde bulunduğumuz insanları hem etkileriz hem de o insanlardan etkilenmek durumunda kalırız. Gerek dilimizi gerekse kültürel değerlerimizi birbirimize alıp vererek sosyalleşiriz. İşte iletişim kurma, sosyalleşme, siyasi sebepler, yeni bir kültür tanıma isteği, göç etme, kendi diliyle farklı bir dili karşılaştırabilme imkânına kavuşma gibi amaçların getirdiği, gerekçesi belli talepleri giderebilmek için ana dilimiz dışında bir dili öğrenmeye istek duyarız (Göçer ve Moğul, 2011c: 788). Bu isteklerin icraata dönüşmüş haline ise yabancı dil öğrenme deriz. Yabancı dil, kendi toplumumuzun ortak anlaşma aracı olan ana dilimiz dışında öğrendiğimiz herhangi bir ikinci dildir (Arslan, Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Söz Varlığı

Unsurlarının İncelenmesi, 2014a: 8). Dünyanın giderek küçüldüğü, ülke sınırlarının sadece haritada kaldığı, yarışmacı bir yaşam içinde başka dile mensup insanlarla sürekli iletişim kurmak zorundayız. Bu nedenle yabancı dil öğrenmekten kaçışın olmadığını her geçen gün idrak etmekteyiz. Çünkü iletişim araçları başka başka milletleri, farklı dilleri ve kültürleri hiç olmadığı kadar birbirine yakınlaştırmıştır. Herkesin konuşarak veya yazarak iletişim kurabildiği, sorunlarımızı zorlanmadan anlatabileceği ortak bir dile her birimizin ihtiyacı vardır (Demirkan, 2008: 2). Yabancı dil öğrenme çabalarının sebeplerini araştıran Erol Barın, şu maddeleri yabancı bir dil öğrenmeye gerekçe olarak belirlemiştir:

- a) Yeterli ve kaliteli bir eğitim almak,
- b) Lisan siyasetindeki uluslararasılık,
- c) Farklı medeniyetler ve kültürler hakkında bilgi edinmek,
- d) Bir yerden başka bir yere seyahat gerçekleştirmek,
- e) Ticari faaliyetlerde bulunmak
- f) Turistik çalışmalar yapmak (Barın, 1992: 6).

Bu amaçları gerçekleştirebilmek için de insanoğlu kendi anadili dışında ikinci bir dili veya daha fazla dili öğrenebilmek amacıyla kendi ülkesini bile terk ederek başka ülkelere gitme yolunu tercih etmektedir.

3.4. Dünden Bugüne Yabancılara Türkçe Öğretimi Üzerine Genel Bir Bakış

Dünya üzerinde hala varlığını sürdürmekte olan, kökleri ilk çağlara kadar uzanan ve aynı zamanda konuşur sayısı bakımından ilk beşte yer aldığı savunulan bir dilin yani Türkçenin dünden bugüne yabancılara öğretimi sorunu, birçok kesimin ilgilendiği meselelerden birisidir. Böyle bir durum olmasına rağmen çağdaş metotlarla yabancılara Türkçe öğretimi yakın tarihten öteye gitmez (Şeylan, 2013: 30). Yabancılara Türkçe öğretiminin bilinen ilk zamanlarında Orta Asya'da yaşamakta olan ilk Türk boyları ve devletleri döneminde sürekli iletişim kurulan ve mücadele edilen Çinlilerin dili olan Çince 'ye, Türkçenin 349 kelime verdiği bilinmektedir. XIII. yüzyılda Karamanoğlu Mehmet Bey'in her yerde Türkçe konuşulmasını buyuran fermanı, yabancılara Türkçe öğretimi amacıyla yazılmış başvuru kaynaklarımızdandır (Yavuz ve Şahin, 2015: 38). Selçuklu ve Osmanlı devleti döneminde Türkçe arka planda kalırken bunun yerine Arapça ve Farsça daha ön planda tutulmuştur. Özellikle Anadolu Selçuklu Devleti döneminde konuşulan dil Türkçe olsa da bilim dili olarak

Farsça ve Arapça kabul edilmiştir (Kartal, 2008: 99). Son yıllarda ise yabancılara Türkçe öğretimi farklı milletlerden insanların ilgisini çekmiş, ülkemize yurtdışından gelen yabancı uyruklu öğrencilerin sayıca artması da Türkçeyi daha özel bir konuma getirmiştir. Bu durum Türkçeyi bilimsel bir şekilde öğrenecek olanların da düzgün bir akademik eğitim almaları gerekliliğini doğurmuştur (Gümüş, 2016: 254). Buradan yola çıkılarak ulaşılabilecek sonuca odaklanılırsa, yabancılara Türkçe öğretiminin son durumuyla ilgili aşama ve esaslarını göstermek için bazı alt başlıklar ve bu başlıkların altını doldurmaya ihtiyaç olduğu görülür.

Bu konuda “Tarihi Süreçte Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi - Öğrenimi Çalışmaları” isimli çalışmada Arslan, yabancılara Türkçe öğretiminin geçmişten günümüze kadar ki sıralamasını yaparak düzenli bir sınıflandırmaya gitmiştir. Buradan hareketle bizim çalışmamızda yer alması gerektiği düşünülen başlıklara ve içeriklere aşağıdaki şekilde yer verilmiştir.

3.4.1. Araplara ve Farslara Türkçe Öğretimi ve Öğrenimi Çalışmaları

Çinliler ve Araplar arasında geçen Talas savaşında, anayurtları Orta Asya’yı korumak isteyen Türkler, Araplara yardım etmişlerdir. Savaş sayesinde Müslüman Araplar ve Türkler tanışma fırsatı bulmuşlardır. Bu savaştan sonra Türk-Arap ilişkileri gelişmiş İslamiyet ve Türklerin inanışlarının benzerliğinin de etkisiyle Türkler İslamiyet’i kabul etmişlerdir. Bundan sonra ise Türkçe üzerinde Arapça ve Farsçanın etkisi kendisini göstermiştir. Türk dilbilimcileri de Türkçenin, Arapça ve Farsçadan geri olmadığını göstermek için bazı eserler yazmışlardır (Aykaç, 2015b: 165). Bu eserlerin ilki belki de en önemlisi, yabancılara Türkçe öğretimini amaç edinen Kaşgarlı Mahmud’un Araplara Türkçenin gücünü ve zenginliğini göstermek niyetiyle 1072-1074 seneleri içerisinde kaleme aldığı “Divanü Lügati’t Türk” isimli yapıttır. Eserinde yazar, Türkçenin yalnızca dilbilgisi konularına yer verip, yavan bir anlatımla gramer kurallarını anlatma yoluyla Türkçe öğretimi işine girmemiş, dilimizin ilgi çekici yönlerini de içeren bir anlatım benimsemiştir. Bu amaçla mükemmel olanı yakalamak için Kaşgarlı Mahmud eserini iki sene boyunca üç defa yeniden yeniden yazıp, öyle değerlendirme yöntemi uygulasa da büyük emek vererek yazdığı eserini yeterli görmemiştir. Dördüncü defa yazıp eserin tamamladığını görerek, içi rahat edince sonraki kuşaklara bu kültür mirasını bırakıp, görevini tamamlamıştır. (Barın, 2004a: 21). Divanü Lügati’t Türk’ten sonra benzer amaçlarla bazı çalışmalar yapıldıysa da

XV. yüzyıla kadar kayda değer çalışmalara pek rastlanmaz. XV. Yüzyılda ise o dönemin önemli edebiyatçı, şair ve devlet adamlarından olan, Ali Şir Nevai' nin yazdığı Farslara Türkçe öğretme ve Türk dilinin Farsçadan üstün olduğunu kanıtlama amacı taşıyan “Muhakemetü'l Lugateyn” isimli kitap karşımıza çıkmaktadır. Kitapta kültürel değerlerimiz dile getirilmiş, hayvan isimleri ve fiil zenginliğimizin Farsçadan üstün olduğu işlenmiştir (Biçer, 2012c: 123). Araplara ve Farslara Türkçe öğretmeyi amaçlayan başka eserler de mevcuttur. Bazı eserlerin isimleri şöyledir:

- Kitâb-ı Mecnû-i Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Mongolî (Türkçe, Farsça ve Moğolcanın Bütün Çevirmenlerinin Kitabı)
- Hilyetü'l-İnsân ve Heybetü'l-Lisân (İnsanın Güzel Sıfatları ve Dilin Büyüklüğü)

Bu türden yapıtlar genellikle lügat tarzında hazırlanarak, yabancı bir dilin birçok öğretim yönteminden bir tanesi durumunda olan dilbilgisi çeviri yönteminin seçildiği, gramer konularını da içermekte olan Türkçe öğretimini hedefleyen klasik eserlerdir.

3.4.2. Balkan Topraklarında Türkçe Öğretimi ve Öğrenimi Çalışmaları

Göçebe Hun Türkleri, M.S 380'li yıllarda Tuna Nehri'ne gelmişler ve Balkanlara yerleşen ilk Türkler olmuşlardır. Bu olay Roma İmparatorluğu üzerinde baskı unsuru oluştururken, devletin batı ve doğu şeklinde ikiye ayrılmasına da sebep olmuştur. Hunların devamında Orta Avrupa'da güçlenerek bir devlet haline gelen başka bir Türk boyu da o bölgedeki Germenler ve Slavlar üzerinde hâkimiyet kuran Avarlar olup, Balkan coğrafyasını ve Avrupa kıtasını hem dilleri hem kültürleriyle 250 sene etkilemişlerdir (Kafesoğlu, 1998b: 151). Uzların göçe zorladıkları Peçenekler, Karadeniz'in kuzeyindeki yaşam süren Kuman Türkleri ve bu coğrafyaya yerleşen diğer Türk kavimlerinden Balkan dillerine kelimeler geçmiştir. Bu kelimelerin birçoğunu ise yer isimleri oluşturmuştur. Türkler, Balkanlara yerleşince iletişim kurdukları halklar tarafından dilleri de öğrenilmiş, böylece karşılıklı kültür aktarımı meydana gelmiştir. Özellikle XIV. ve XV. yüzyıllarda Balkanların her köşesinde, Osmanlı Devleti hâkimiyeti sağlanınca yerli halkın yaşam biçimleri, gelenekleri, kültürleri ve dillerinde değişiklikler olmuştur. Türkçe, bu coğrafyada giderek yaygınlaşırken, hamam, medrese, camii vb. kalıcı yapılar inşa edilerek bayındırlıkla ilgili kavramlar dilimize yerleşmiş, bu yüzden dilimizde büyük bir değişim gerçekleşmiştir. Balkanlarda birçok farklı türde Türkçe ve Balkan dillerinde edebi

eserler verilerek yoğun bir kültürleşme ortamı yaratılmıştır. Böylece Türk diline ait kültürel özellikler yerel halkın içine iyice yerleştirilip, yabancılara Türkçe öğretimi yapılmıştır (Artun, 2007: 3-5).

3.4.3. Batı Toplumunda Türkçe Öğretimi ve Öğrenimi Çalışmaları

Türkçenin öğretimi ve öğrenimiyle ilgili konular Batı dünyasında daha çok dinsel, siyasal olaylar ve bunların sonucunda, yaşadıkları kaygı düzeylerine göre şekillenmektedir. Bu anlamda Türkçe öğrenme sürecini ikiye ayırmak gerekmektedir. Batılı toplumların geçmişten günümüze kadar Türklerle yaşadıkları olaylar ve Türkçe öğrenmeyi amaçlayan çalışmalarına bakıldığında, misyonerlik faaliyetleri dil öğrenme ve öğretiminin temelini oluşturmaktadır. Misyonerlik, dar anlamıyla Hristiyan yayılcılığı demektir (<https://islamansiklopedisi.org.tr/misyonerlik>, 2021). Batıya göç eden Türk boyları arasında Hristiyanlığı yaymak isteyen Batılı misyonerler Türkçe öğrenmiş aynı zamanda Türkçe öğretmek için de eserler yazmışlardır. Geçmişten günümüze kadar ortaya koyulmuş eser ve çalışmalara bakılınca Batılılarca kaleme alınmış iki yapıt karşımıza çıkmaktadır. Bu eserler “Codex Cumanicus” ve “Thatarisch Pater Noster” isimli kitaplardır. “Codex Cumanicus” Batılılara Türkçe öğretmeyi amaçlayan ve bu doğrultuda kaleme alınmış en eski eserlerden biridir. Eser temelde Batılı misyonerlere Kıpçakça öğretmeyi esas almaktadır. Misyonerler, Kıpçaklar üzerinde etkili olmak için iki parçadan meydana gelen bir lügat oluşturmuşlardır. Lügatin ilk bölümü Latince-Farsça-Kıpçakça’dan oluşan İtalyanca Codex’tir. Burada yapıtın ilk bölümünü birbirinden farklı sözcük türleri ve Kıpçakça’nın gramerine dair bilgiler oluşturur. İkinci kısım ise Latince-Kıpçakça-Almanca’dan teşkil ve genelde Hristiyanlıkla ilgili metinleri içinde barındıran Almanca Codex’tir. Kıpçakça’nın dilbilgisel oluşumu, Kıpçak diline ait 47 adet bilmece, Hristiyan dinini anlatan ilahi türü metinler burada ilgi çekmektedir. Eserin bizlere verdiği mesajdan anlaşılan odur ki, tarihsel süreçte Batı medeniyeti “Kıpçak Türkçesi” öğrenerek, bu dili konuşmuş olmalarıyla birlikte, Türk kültüründen ve Türkçe ’den birçok alanda etkilenmiş oldukları gerçeğidir (Özcan ve Demirdöven, 2018: 163). Codex Cumanicus’tan sonra Latin harfleriyle yazıldığı tespit edilen en eski Türkçe metinler Schiltberger’ in *Thatarisch Pater Noster* isimli kitabıdır. Türk topraklarında seyahat eden Schiltberger, gezi notlarında Hristiyanların rabbani dua (Pater Noster) adını verdikleri tanrıya yakarış olan metnin Kıpçak Türkçesinde (*Thatarisch Pater Noster*) tercümesi de yer almıştır (Türk Ansiklopedisi, 1983: 435). Codex Cumanicus ve Thatarisch Pater

Noster, Batılıların Türkçeyi öğrendiklerini gösteren ilk yazılı eserler oldukları görülmektedir. XVIII. yüzyıldan itibaren XIX. asra kadarki süreçte Batı dünyasında Türkçeyi incelemek maksatlı gerçekleştirilen araştırmaların gerçek sebepleri ise sosyo-kültürel, iktisadi, politik ve askeri hareketlerdir (Özdemir, 2005: 32). Batı dünyasıyla birlikte Türkçe öğretimi yapılan ve Türkçeyle ilgili önemli çalışmalara sahne olan başka bir devlet de Rusya'dır. Bu devlet, Türkistan topraklarına ve sıcak denizlere inme politikası sonucu Türkoloji'ye ilgi göstermiş, Rusya'nın bu tutumundan rahatsızlık duyan İngiltere ve Fransa'nın başını çektiği Batı ülkelerinde ise Türkoloji'ye olan ilgiyi artmıştır. Böylece siyasi sebeplerle de olsa Türkçe etki alanını genişleterek birçok milletin öğrendiği bir dil olmuştur. Aynı zamanda Macarların, Türklerle soydaş olması da Türk dili'nin daha çok toplumun ilgi alanına girmesini sağlamış, Batılı Türkologların Türkçeyi araştırması ve öğrenmesine önemli etki yapmıştır (Oral, 2004: 107-113).

3.4.4. Çağdaş Türkçe Öğretimi ve Öğrenimi Çalışmaları

Türkçe her ne kadar kökleri eskiye dayanan bir çınar olsa da Yabancılara Türkçe öğretim faaliyetleri 1980'li yıllara kadar ihmal edilmiş adeta Türkçe geri planda kalmıştır. Ne var ki değişen dünya düzeni ve dijital teknolojinin iletişim olanaklarını arttırması, farklı dil ve kültürlerin dünyada yaygınlaşması Türkiye'nin ve Türkçenin kabuğunu kırarak kendi sınırları dışına çıkmasını zorunlu hale getirmiştir. Zaten Türkler yaşam şartları ve toplumsal düzenlerine bakıldığında etkileşime ve değişime kapalı bir millet asla olmamıştır. Türk milleti tarihi süreç içinde, Çin'den Belgrad'a neredeyse her milletle ilişki kurmuş, dilini ve kültürünü başka uluslara aktarırken kendisi de başka kültürlerin etkisi altında kalmıştır. Ülkeler arasında uluslararası ilişkiler artarken, dünya gittikçe küçülmüş ve herkesin konuşabildiği ve anlaşabildiği ortak bir dil ihtiyacı doğmuştur. Günümüzde bu ihtiyacı İngilizce giderse de toplumlar farklı arayış içine girmiş, Türkçe de gelişen dünya ile birlikte ikinci bir yabancı dil olarak daha fazla öğrenilmeye başlanmıştır. Bu durumun gerekçesi olarak da Türkiye'nin ekonomik, siyasal, askeri, eğitim ve kültürel alanlarda ortaya koyduğu vizyonu ve siyasi hamleleri, Türkçenin kültürel zenginliğinin de farkına varılmasıyla dünyada yabancı dil olarak Türkçeyi farklı bir noktaya getirmiştir. Böylece yabancılara Türkçe öğretimi için ihtiyacı karşılayabilecek ders materyaline, dil uzmanlarına ve dil öğretim merkezlerine ihtiyaç hâsıl olmuştur. Ortaya çıkan bu

duruma göre yabancılara Türkçe öğretimi işinin iki taraftan gerçekleştirildiğini ifade etmek gerekir (Göçer, 2018: 171-172).

3.4.4.1. Türkiye’de Resmi Kurumlarca Gerçekleştirilen Türkçe Öğretim Çalışmaları

Türkiye’de Yabancılara Türkçe Öğretme işini yürüten merkezlerin ilk ve en önemli ayağını Türkçe Öğretim Merkezleri (TÖMER) oluşturmaktadır. Yabancılara Türkçe öğretmeyi kendisine ilke edinmiş ilk resmi kurumumuz 1984 yılında Ankara Üniversitesi olurken devamında ise 1994 yılında Gazi Üniversitesi, Bolu İzzet Baysal Üniversitesi ve Ege Üniversitesine bağlı TÖMER’ler açılarak kurumsal eğitimler vermeye başlanmıştır. Aynı zamanda YÖK’ün denetiminde ve himayesinde eğitim yapan birçok üniversite kendi bünyesinde faaliyetlerini yürüten Türkçe Öğretim Merkezleri açarak, yurt dışında ve yurt içinde Türkçe öğretme, Türk kültürünü tanıtmaya amacı gütmektedir (Kahriman vd, 2013: 82). TÖMER’ler hedefleri doğrultusunda kendi öğretim setlerini hazırlamışlardır. Ankara TÖMER’in, Hitit Yabancılar İçin Türkçe seti, Gazi TÖMER’in Yabancılar İçin Türkçe seti, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti ve bu amaçla hazırlanan diğer materyaller, Türkçe öğretimi için önemli ve gereklidir. Bu setler hem görsel hem de işitsel materyallerle desteklenerek değerli çalışmalar ortaya koyulmuştur. Yabancılara Türkçe öğretim faaliyetleri yürüten bir başka devlet kurumu ise Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA)’dır. TİKA özellikle yurt dışındaki yabancı üniversitelerin içerisindeki Türkoloji bölümleri ile işbirliğine giderek onlara ders araç gereçleri ve öğretim görevlisi desteği sağlamaktadır. TİKA, Türkçenin öğretimi için kendi öğretim setini hazırlama yoluna gitmiş ve Orhun Türkçe Öğreniyoruz setini oluşturmuştur. Bir diğer kurum da Yunus Emre Enstitüsü’dür. Bu kurum kendisini şu ifadelerle tanıtmaktadır: “Türkiye’yi, Türk dilini, tarihini, kültürünü ve sanatını tanıtmak; bununla ilgili bilgi ve belgeleri dünyanın istifadesine sunmak; Türk dili, kültürü ve sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermek; Türkiye’nin diğer ülkeler ile kültürel alışverişini arttırıp dostluğunu geliştirmek amacıyla 05.05.2007 tarihli ve 5653 sayılı kanunla kurulmuş bir kamu vakfidir.” (Yunus Emre Enstitüsü, 2020). Vizyonunu ve misyonunu bu şekilde açıklayan vakfin temel amacı: yabancılara Türk kültürünü ve Türkçeyi en iyi şekilde öğretmektir. Bu vakıf yabancı ülkelerde Yunus Emre Kültür Vakfı olarak bilinmektedir. Yunus Emre Enstitüsü

aracılığıyla her yıl binlerce yabancı uyruklu öğrenci Türkiye'deki yaz kamplarında misafir edilerek Türkçe Öğrenmekte, böylece Türk kültürünü ve Türkiye'yi daha yakından tanıma fırsatı bulmaktadır.

3.4.4.2. Sivil Toplum Kuruluşlarınca Ülkemizde ve Yurtdışında Yürütülen Yabancılara Türkçe Öğretimi Çalışmaları

Dil öğretim faaliyetleri dünya genelinde devlet eliyle ve aynı zamanda sivil toplum kuruluşları aracılığıyla da yürütülür. Ülkemizde vakıf üniversitesi kimliği taşıyan Başkent Üniversitesi Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezleri gibi yerlerde yabancılara Türkçe öğretimi yapılmakta ve Türkçenin öğretimi amacıyla önemli faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Bu öğretim merkezlerinin sayısı 36'dır (Erdil, 2018: 94). Yurtdışında ise Yabancılara Türkçe öğretmek ve eğitim planlamalarını yapmak amacıyla Türkiye Cumhuriyeti devleti, Milli Eğitim Bakanlığı aracılığıyla 17.06.2016 tarihli 6721 sayılı kanun ile Türkiye Maarif Vakfını kurmuştur. Bu vakıf yurt dışında Türkiye Cumhuriyeti adına Milli Eğitim Bakanlığı dışında doğrudan eğitim kurumu açma yetkisine sahip tek kuruluş olarak hizmet vermektedir (Tanıtım Kataloğu, 2020). Maarif Vakfı: 2019 yılında "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programını" hazırlayarak ilk defa yabancılara Türkçe öğretiminin esaslı ve programlı bir hale getirilmesinin önünü açmıştır. Günümüzde devlet kurumları yanında, farklı sivil toplum örgütlerinin de katkılarıyla, binlerce yabancı Türkçe okumakta, yazmakta ve konuşabilmektedir.

3.5. Atasözlerimiz ve Özellikleri

Dil, bir milletin aynasıdır. Aynaya bakınca gördüklerimiz ise o milletin fikirlerinin, gelenek ve göreneklerinin, âdetlerinin, yaşanmışlıklarının, hayata dair acı ve tatlı tecrübelerinin, hayallerinin, gerçeklerinin vb. tamamını oluşturan kısaca kültür dediğimiz yapının dışı vurulmasıdır. Bazen bu kültüre ait sırlar, bütün açıklığıyla, en saf haliyle, duru ve gösterişsiz bir şekilde bürünerek sıradan bir anlatım yoluyla dışı vurulmaz. Söz oyunlarıyla, kısa ifadelerle, insanı düşündüren cümlelerle dile getirilir (Bulut, 2013a: 561). Bu dile getirmelerin sözlere dökülmüş hali bizi atasözlerine ulaştırmaktadır. Atasözü: Arapçada "nasihat", Farsçada "pend" ve Moğolcada "erdeni üge: cevherli söz" kelime gruplarının ifade ettiği fikri günümüze kadar ulaştırabilen etkili cümlelerdir. Adından da anlaşılacağı üzere atalardan bize miras kalmış sözlerdir.

Tarihsel olarak bir geçmişleri vardır. Zamanla ve toplumun yaşadığı coğrafya içerisinde şekillenerek dilimizde yer edinen bu sözlere Türkmenler “eskiler sözü” diye bir ad vermişlerdir (Baş, 2002: 60). TDK ’ya göre atasözü: “Uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz, deme, mesel, sav, darbimeseldir.” (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2020). Atasözleri, toplumsal duyguların tercümanı olurken dilin de yavan ve kuru bir anlatımdan uzaklaşmasını sağlayarak etkili bir ifade tarzına kavuşmasına yardımcı olur. Söyleyenleri belli olmayan atasözleri anonim sözlerdir denilebilir (Dinçel Keray ve Savur, 2019a: 41). Her ne kadar atasözlerinin söyleyeni belli olmasa da binlerce yılın tecrübesi, milletin kültürel birikimiyle dilden dile, nesilden nesile aktararak günümüze kadar gelen bu öğüt verici sözler hala varlığını devam ettirerek, dilimizden farklı bir tat almamızı sağlarlar. Atasözleri, inanmanın ve kültürün tezahürüdür. Bizlere kılavuzluk yapmaları atasözlerinin bizim için vazgeçilmez bir değer taşımasını ve aynı zamanda öğretici özelliklerini de ortaya koymaktadır. Atasözleri paha biçilmesi çok güç sosyal ve kültürel zenginlik göstergesidirler (Bulut, 2013c: 565). Her dilde binlerce yıl öncesinde bile kendisine yer bulan atasözleri, araştırmacıların da ilgisini her daim çekmiştir. Görünenin arkasındaki mesajı öğrenmek isterken, atasözlerindeki sırda da vakıf olmaya çalışan araştırmacılar ortak bir tanımda buluşamamışlar, kendilerine göre farklı farklı atasözü tanımları yapmışlardır. Bazı atasözü tanımları şu şekildedir:

“Bütün milletlerin kendi tecrübeleriyle, bilgelikleriyle meydana getirdiği atasözü bir lisan bütünlüğünü dünya savını, hayat tarzını ifade etmesi yanında o milletin kültürel geçmişiyle ilgili yol gösterici bilgiler içerir.” (Aksan, 1979c: 38).

“Atasözleri, bir ulusun ortak malıdır. Bir ulus, zengin yaşama deneyiminden çıkardığı dersleri atasözü durumuna getirmiş; böylece insanlarını bilgilendirmek, uyararak, eleştirmek istenmiştir.” (Çotuksöken, 2004: 10).

“Hangi atasözü olursa olsun, hayatın içinde yer alan ve atasözünün muhatabı olan bir kişiyi uyuması elzem olan genel kuraldır veya düstur niteliğinde öğüttür. Bu nedenle de atasözleri, milletlerin kendilerine ait özelliklerini, yaşama dair takındıkları tavırlarını ve fikir dünyalarını anlatan yoğun anlamlı sözlerdir.” (Çobanoğlu, 2004: 1). Tanımlardan da anlaşılacağı üzere milletin ortak duygu ve düşüncesini dile getiren atasözleri sıradan cümleler olmayıp kendi içinde bazı özellikleri barındırırlar. Aksoy (1988)’a göre atasözlerinin özellikleri ve buna örnek verilebilecek bazı atasözleri şunlardır:

❖ Atasözleri kalıplaşmış sözlerdir. Kelimeler değiştirilerek bunların yerine yakın veya anlamdaş ya da farklı kelimeler koyulamaz, söz dizimleri değiştirilemez

- “Derdini saklayan derman bulamaz.” sözündeki ‘derman’ yerine ilaç denilemez.
- “Çalma elin kapısını, çalarlar kapını.” sözü de kelimelerin sıralaması değiştirilip: “Elin kapısını çalma, kapını çalarlar.” biçiminde söylenemez.

❖ Atasözleri uzun değildir ve öz bir anlatıma sahiptir. Az kelime çok şey anlatır:

- Dikensiz gül olmaz.
- Taşıma su ile değirmen dönmez... gibi

❖ Atasözlerinin geneli çok az cümleden oluşur. Uzun olanların sayısı azdır.

- Yerin kulağı var.
- Vakit nakittir.

❖ Geniş zaman ve emir kipi taşıyan yargılara atasözlerinde sıkça yer verilir. Emir kipiyle çekime girmiş ifadeler öğüt verme anlamı taşır. Bu söz gruplarında ve fiil belirtilmemişlerde, geniş zaman veya emir verme anlamı gizlenmiştir

- Minareyi çalan kılıfını hazırlar... vb. (Geniş zaman kipi);
- Alma mazlumun ahını, çıkar aheste aheste... vb. (Emir kipi);
- Yalancının evi yanmış, kimse inanmamış.
- Ana kızına taht kurmuş, baht kuramamış... vb. (Diğer kipler)

❖ Atasözlerinin tamamı genel kuralları ve toplumsal yasaları dile getirir. Bu kurallar başlıca kavram parçaları içerisinde yer almaktadır.

1- Toplumlara etkileyen birtakım hadiselerin oluşumunu uzunca bir sürede yapılan gözlem ve deneyimlerden yola çıkarak tarafsız bir gözle anlatan atasözleri vardır:

- Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür.
- Araba kırılınca yol gösteren çok olur... vb.

2- Doğada yaşanan hadiselerin oluşum sürecini yıllarca süren gözlemlere göre aktaran atasözleri mevcuttur:

- Rüzgâr eken, fırtına biçer.
- Zemheride kar yağmadan kan yağması iyi... vb.

3- Toplumu etkileyen hadiselerden ders almamız gerektiğini doğrudan söylemek yerine anımsamamıza yardımcı olacak atasözlerimiz bulunmaktadır:

- Öfke ile kalkan zararla oturur.
- Mahkeme kadiya mülk değil... vb.

4- Deneyerek ya da mantıken doğrudan ahlâka yönelen ve nasihat veren atasözleri bulunmaktadır:

- Yoldan kal, yoldaştan kalma
- Ayağını yorganına göre uzat... vb.

5- Bazı gerçekleri, felsefi fikirleri bildirerek dolaylı yoldan bizlere kılavuzluk yapıp, yolumuza ışık tutan atasözleri vardır:

- Taşıma suyla değirmen dönmez.
- Korkunun ecele faydası yoktur.
- Bal bal demekle ağız tatlanmaz... vb.

6- Gelenek ve göreneklerimizle birlikte, yazısız hukuk kurallarını gösteren atasözleri mevcuttur:

- Dost başa bakar, düşman ayağa.
- Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı var... vb.

7- Bazı inanç biçimlerini anlamsal olarak ifade eden atasözleri mevcuttur:

- Akacak kan damarda durmaz.
- Baykuşun kısmeti ayağına gelir... vb.

- Atasözleri kalıp söz gruplarıdır; fakat kimi atasözleri değişik yörelerde değişik şekillerde kalıplaşarak benzer anlamı içerir duruma gelmişlerdir. Bunun temel sebebi kullanıldığı yörelerin anlayış farklılıklarıdır (Arslan, Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Söz Varlığı Unsurlarının İncelenmesi, 2014d: 38). “Denize düşen yılanı sarılır.” Sözüün “Denize düşen yosuna sarılır.” biçimi de vardır ama ‘Denize düşen balığa (ya da samana) sarılır’ gibi bir biçimi yoktur.

❖ Atasözlerinin geneline bakıldığında mecaz anlam içerdikleri görülür; lakin sadece gerçek anlamını düşündüren, mecazsız atasözleri bulunur (Keklik, 2013: 246).

- Mum dibine ışık vermez. (mecazlı)
- Dikensiz gül olmaz. (mecazlı)
- Dost ile ye iç, alışveriş etme. (mecazsız)... vb.

❖ Atasözlerinin kendisine ait bir tarzı, insanı derinden etkileyen, gerçekçi özellik taşıyan durumları bulunmaktadır. Çok eskiden beri dilimizde yer edinmiş atasözlerinde türlü anlatma biçimleri ve söz sanatları kendini gösterir.

- Güvenme dostuna saman doldurur postuna,
- Dilim seni dilim dilim dileyim,
- Ak akçe kara gün içindir.

- ❖ Bazı atasözleri kısaltılmış ifadelerle günümüze kadar ulaşmıştır:
 - İncir babadan, zeytin dededen...
 - Ata arpa, yiğide pilav...
 - Elmayı çayıra, armudu bayıra... vb.
- ❖ Atasözlerinin bazıları sohbet içeren konuşma veya kısacık öykü şeklinde kalıp ifadeye dönüşmüştür.
 - “Oynamasını bilmeyen kız -yerim dar- demiş. Yerini genişletmişler -gerim dar- demiş.”
 - Eşeği düğüne çağırmışlar. “Ya odun eksik ya su.” demiş.
- ❖ Birçok atasözümüz devrik cümle özellikleri barındırır:
 - Açtırma kutuyu, söyletme kötüyü.
 - Kazma elin kuyusunu, kazarlar kuyunu.
- ❖ Atasözleri hangi millete ait ise o milletin yaşayışlarını, inanışlarını, geleneklerini, göreneklerini kısaca o ulusun damgasını taşır.
 - Misafir on kismetle gelir, birisini yer dokuzunu bırakır.
- ❖ Atasözleri içinde geçtikleri zaman ve kullanıldıkları yere göre dört bölüme ayrılır.
 - a- Vatanın dört bir tarafında kullanılanlar.
 - b- Yalnızca bir bölgeye özgü olanlar.
 - c- Yurtdışında yer alıp, Türk diyalektinde yaşayanlar
 - d- Eskiden kullanılıp, günümüzde ise ihtiyaç duyulmayanlar.
- ❖ Bazı atasözlerinin anlamları birbiriyle ters düşmektedir. Bir olay, farklı şartlarda farklı sonuçlar doğurabilir. Bu yüzden birbiriyle çelişen kurallar ortaya çıkar. Misal olarak, “doğruyu” ifade etmenin olumsuz sonuçlara sebep olacağını anlatan atasözlerimiz de mevcuttur:
 - Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar.
 - Doğru söyleyenin tepesi delik olur. (Çünkü herkes basına vurur.)
- ❖ Anlam olarak ters bir yapıda olan atasözlerinin geneli kurala benzer şekilde ifade edilmiş olsalar da doğru yargı içermeyenler, alay, uyarma, yerme gibi olumsuz durumları gösteren ifadelerdir.

Örnek olarak:

 - “Devlet malı deniz, yemeyen domuz.” sözü alaylı bir anlamı da içerebilir, öfkeyi de belirtebilir.

- ❖ Birtakım atasözleri iki yargılı, iki kurallıdır. Bu özellik eski atasözlerinde de bugünkülerde de görülebilir. Yargılar arasında başlıca iki türlü ilgi bulunur.
 - a- Atasözleri iki yargıdan teşkil olmuş benzetme sanatıdır. Benzeyen, yargılardan birisini, benzetilen ise diğerini göstermektedir.
 - Çok mal haramsız, çok söz yalansız olmaz.
 - Suyun yavaş akanından, insanın yere bakanından kork.
 - b- Kimi atasözlerinde benzetme ilgisi olmayıp farklı bir ilgi oluşabilir. Farklı yargılar anlamsal olarak birbirlerini tamamlayabilecekleri gibi, zıt anlam da taşıyabilirler.
 - Aç bırakma hırsız edersin, çok söyleme arsız edersin.
 - Baba vergisi görümlük, koca vergisi doyumluk.
- ❖ Atasözlerinin bazı özelliklerini barındırdıkları için atasözlerini andıran, onlarla karıştırılan bazı sözler vardır. Bunlar aşağıda gruplandırılmıştır:
 - a- Özdeyiş (vecize), özsöz denilen sözler, detaylandırılabilen yoğun anlamlı; lakin sözcük sayısı olarak kısacık ifadelerdir. Kimilerinin söyleyenleri belirsizdir.
 - Düşünüyorum, öyleyse varım. (Descartes)
 - Hayatta en hakiki mürşit ilimdir. (Atatürk)
 - Adalet mülkün temelidir.
 - b- Özdeyiş olmayıp ve günlük ağızda sık kullanılan, mecaz anlamsız ifadeler:
 - Parasızlık her fenalığı doğurur.
 - Çalışan kazanır.
 - Herkesin anası, babası var.
 - Can tatlıdır.
 - c- Sahibi veya kaynağı belirsiz olan veya bilinen ustaca söylenmiş beyit ve dizeler:
 - Şecaat arz ederken merd-i kipti sirkatin söyler. (Ragıp Paşa)
 - Zerduz palan ursan eşek yine eşektir. (Ziya Paşa)
 - d- Bazı ozanlar şiirlerinde yer verdikleri atasözlerinin kalıplaşmış şeklinde oynama yaparak atasözlerini değiştirmişlerdir. Ölçülerine uydurmak amacıyla ve farklı sebeplerle sözcükleri değiştirip, sözdizimleri arasına da kelimeler sıkıştırıp atasözünün kalıbını bozmuşlardır. Edebiyatımızda örneklerine rastlanan böyle ifadeler, şiir bünyesindeki farklı tarzlarıyla atasözü kabul edilmezler.
 - Verilmez oğlan ağlamasa emcek. (Güvahi)
 - Demekle bal tatlı olmaz ağız. (Güvahi)

❖ Atasözlerinin bazıları eskiden kullanılıp, günümüzde unutulmuşken; bazıları da yakın tarihlerde ortaya çıkmışlardır. Divanü Lûgati't Türk'te geçen ama günümüzde terk edilerek unutulmuş atasözlerimiz bu durumu özetler niteliktedir. Örnek olarak:

- “Otug odhguç birle üçürmes.” (Ateş alevle söndürülmez.),
- “Buzdan suv tamar.” (Buzdan su damlar.) ifadesi gösterilebilir. Bu yüzden bazı atasözleri kullanım durumlarına ve dönemin şartları göre ya tamamen ortadan kalkmış ya da değişikliğe uğrayarak başka bir atasözü halini almışlardır.

❖ Türk geleneklerinde “atalar sözü” denilen bir inanış kültürü bulunmaktadır. Buna göre atasözleri, kutsal değerlerimizdir. Onun içindir ki Allah ve peygamber sözlerine benzetilerek kutsallıkları vurgulanır. Eski bir atasözünde şu ifade geçer:

- “Atalar sözü Kur'ana girmez, yanınca yelişür.” (Birlikte koşup gider; ondan geri kalmaz.)

❖ Atasözlerinin ilk halini bir âdemoğlu söylemişken, zaman içerisinde onlarca insan onu yontup, ekleme, değiştirme yapmış ve ona herkesin beğenerek kullanacağı bir kaftana büründürmüşlerdir. Böylece atasözleri, son haliyle toplumun malı olmuştur.

❖ Başka dillere çevrilen atasözü, çeviri esnasında anlamını yitirmez, yalnızca şekli ve sözcük sıralaması değişir. Farklı milletlere bakıldığı zaman benzer veya eş anlamlar barındıran atasözlerine sahip oldukları herkesin malumudur (Aksoy, 1988a: 15-37).

Elbette bu söz hazinelerinin, nitelikleri yalnızca bir yazarın büyük bir emek vererek ortaya koyduğu bir eserle sınırlandırılmaz. Şayet böyle bir durum olursa hem eserini ortaya koyan insana hem içinde binlerce atasözünü barındıran dile saygısızlık yapılmış olur. Atasözleri, binlerce yıllık bir dilin kültürel birikiminin dışa yansımasıdır. Bu yüzden çalışmamızın çerçevesinin dışına taşmamak için atasözlerine ait özellikler sınırlandırılarak bazı temel özellikleri verilmeye çalışılmıştır.

3.6. Deyimlerimiz ve Özellikleri

İnsan dünyaya geldiği andan itibaren, daha bebekken bile seslere, renklere, hareketli varlıklara tepkiler vererek kendini ifade etme yoluna gider (Aslan, 2008: 4). Aslında bu tepkilerin amacı etrafındaki nesnelere sürekli etkileşimde bulunma, iletişim kurma çabasıdır. İletişim kurarken en çok kullandığı konuşma ve yazı dilinde ise bazen uzun cümleler kurarak küçük bir talebini dile getirir, bazen de kısa ve öz cümleler kurarak, kurduğu cümleden daha fazlasını içeren fikirlerini, duygu dünyasını veyahut da ifade

etmek istediklerini ortaya koyar. Bu durumda kurulan cümlelerde bazen atasözleri bazen ise deyimler yer alır. Bunun sebebi az sözle çok şey anlatmak, kendimizi daha iyi ifade edebilmektir (Barcın, 2018b: 11). Deyim, herkesçe bilinen bir olguyu, hissi veya vaziyeti dillendirmek amacıyla çok sayıda kelimenin bir arada bulunarak kalıplaştığı, nadiren tek bir kelimenin yan anlam içermesiyle ortaya çıkan sözdür. Örneğin, Türkçede yer alan “dudak bükme, küplere binme, ipe un serme, göz açmamak” gibi binlerce söz grubu deyim örnek gösterilebilir. Deyimler, bir lisanın ifade biçimlerini, o lisanı konuşan milletin geçmişte yaşadıklarını, devam eden yaşam biçimlerini, örf ve adetleriyle birlikte çeşitli niteliklerini gösterirler. Genelde, deyimlere bakıldığı zaman bir dille başka diller arasında büyük farklar vardır. Yağmurun çok yağdığını ifade etmek için Türkçe’de, bardaktan boşalıncasına (yağmur yağıyor) denilirken, İngilizce’de ise “it is raining cats and dogs (kediler ve köpeklercesine yağmur yağıyor)” sözüne rastlamak ifadesi böyle bir olaya örnek oluşturur. Bu yüzden dilimizin, deyimler açısından kendine göre farklı özelliklere sahip olduğunu belirtmek gerekir (Aksan, 1979b: 35).

Ahmet Sinan Turan, “Deyim Kavramı Üzerine Notlar –I” isimli çalışmasında deyimle ilgili birçok çalışma yapıldığını ve bu çalışmaların; deyim sözlükleri, dilbilgisi ve dilbilim terimleri sözlükleri ve dilbilgisi kitapları olduğunu belirterek ortak bir düşünce ortaya koyulmadığını söylemektedir. Bu durumda lügatlerde ve gramer kitaplarının bazılarında deyimlerin ne olup ne olmadığı yazılırken, bir kısmında da herhangi bir tanıma yer verilmediğini belirtme gereği duymuştur (Sinan, 2008: 93). Bu nedenle dil bilim alanında çalışan bazı uzmanların ve kitaplarda yer alan deyim tanımlarına çalışmamızda yer vermek lazımdır ki bu tanımlar şu şekildedir:

Dilbilim Terimleri Sözlüğü: “Belli bir anlama gelmek üzere iki veya ikiden artık kelimedenden meydana gelmiş söz öbeğidir.” (Dilbilim Terimleri Sözlüğü, 1949: 57).

Vecihe Hatiboğlu: “Deyim, ifade kuvvetini artırmak için, mantığı bozulan bazı sözcüklerin değişmediği gibi bazılarının değişerek çekimlere girdiği kalıplardır” (Hatiboğlu, 1982: 194).

Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü: “Bir çeşit sözlüksel birim meydana getiren anlam birim toplaşması; genellikle öz anlamından az çok farklı bir anlam içeren kalıplaşmış söz.” (Vardar, 2007: 71).

Zeynep Korkmaz: “Gerçek anlamından farklı bir anlam taşıyan ve çekici bir anlatım özelliğine sahip olan kelime öbeği.” (Korkmaz, 1992b: 43).

Ömer Asım Aksoy: “Bir kavramı, bir durumu ya çekici bir anlatımla ya da özel bir yapı içerisinde ifade eden ve çoğunun gerçek anlamından ayrı bir anlamı mevcut olan kalıplaşmış sözcük toplulukları veya tümce.” (Aksoy, 1988c: 52).

TDK Online Sözlük: “Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, kendine özgü bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği, tabir.” (TDK Sözlük, 2020). Bu tanımlamaların deyimlerle ilgili bulunduğu ortak nokta ise kalıplaşmış ve gerçek anlamından uzaklaşarak yeni bir anlam kazanmış deyimler; muhteşem bir zekânın, kalıplaşmış özlü sözlerin mastarlaşmış halidirler (Bulut, 2013d: 570). Deyimler de tıpkı atasözleri gibi bazı özelliklere sahiptir. Bu özellikler Aksoy’a (1988) göre ikiye ayrılır bu bölümler biçim özellikleri ve kavram özellikleridir. Biçim özelliklerinde atasözleriyle ortak yönler olsa da, kavram özelliklerinde bu şekilde ortak taraflar bulunmamaktadır.

A- Biçim Özellikler

1- Deyimler, atasözleri gibi kalıp hale gelmiş sözcük öbekleri ya da tümcelerdir. Bu yüzden kelimelerin yeri veya kendisi değiştirilerek başka bir sözcük yerlerine getirilemez.

- “Ayıkla pirincin taşını” deyiminde sözcükleri değiştirip “Ayıkla bulgurun taşını” denmez... vb.

2- Deyimler kısa ve öz oldukları için atasözlerine benzerler.

- Dil dökmek,

- Kelle koltuk yerinde... vb.

3- İki kelimeden az kelimeyle deyim oluşturulamaz. Şekilsel olarak iki bölüme ayrılabilirler.

a) Sözcük öbeği durumundakiler:

- Ağır başlı

- İçli dışlı... vb.

Bu kelime grupları bitişik değil ayrı yazılmalıdırlar. Ünlem, özelliği taşıyan deyimlere de bu kısımda yer verilmelidir.

- Adam sen de!

- Cart kaba kâğıt!... vb.

b) Deyimler yargı bildirdiklerinde cümle özelliği de kazanabilmektedirler:

- Dostlar alışverişte görsün.

- Halep ordaysa arşında burada.

- İncir çekirdeğini doldurmaz... vb.

Bir mastarla sona eren deyimler de çekimlenerek cümle kurabildikleri için bu bölümde bulunmaktadır:

- Göz yummak
- Gönül almak
- Baltayı taşa vurmak
- Yürek soğutmak vb.

B- Kavram Özellikleri

1- Deyimler bir olguyu belirtebilmek amacıyla keşfedilmiş ve kalıplaşmış yapılardır bu sebeple sıradan bir kural özelliği taşımazlar. Deyimi atasözlerinden farklılaştırarak kendine özgü bir yapıya kavuşturan en net durum budur.

- Atı alan Üsküdar'ı geçti.
- Armut piş ağzıma düş... vb.

2- Deyimlerde asıl hedef bir mefhumu kendine özgü bir şekilde anlatmak iken atasözlerinin amacı daha çok yol göstermek, ders ve öğüt vermektir.

- Bugünün işini yarına bırakma(atasözü)... vb.
- Bugün git yarın gel! (deyim)..i vb.

3- Deyim ve atasözleri arasında kalan, her iki gruba da girebilen sözler vardır.

❖ Bu sözler hem deyim hem atasözü olabilirken bu durumun sebebi böyle sözlerin deyim ve atasözü anlamı taşımasından kaynaklanmaktadır.

- “Açtırma kutuyu, söyletme kötüyü” sözü karşımızdaki insanı sinirlendirerek bizle ilgili sırları açık etmesine, uygunsuz sözler sarf etmesine neden olma, anlamı taşırsa atasözü; insanın canı sıkarsan hoş olmayan şeyler söylerim, şeklinde konuşulursa deyim olmaktadır.

- Atın ölümü arpadan olsun.
- Sen ağa ben ağa bu ineği kim sağa?... vb.

❖ Bazı sözler fiil çekimlerinin değişmesiyle deyim iken atasözü olur, atasözü iken deyim olurlar.

- “ Ölümü gören hastalığa razı olur.” sözü atasözü iken, “Ölümü görüp hastalığa razı olmak.” sözü deyimdir... vb.

❖ Biçim bakımından ikiye ayrılan deyimler, mefhumlara göre de iki grupta incelenebilirler.

a- Genel olarak birçok deyimde kalıp ifadelerden yola çıkılarak oluşturulan anlam, sözcüklerin gerçek anlamından farklı bir anlamdır.

- Devede kulak
- Çantada keklik
- Balık kavağa çıkınca
- Hapı yutmak... vb.

b- Bazı kalıplaşmış sözlerden yani deyimlerden çıkan mana, kelimelerin gerçek anlamına yakın manadadır.

- Adet yerini bulsun,
- Allah bana, ben de sana,
- Ağzına layık... vb. olarak sınıflandırma yapmıştır.

Bunun dışında da deyimlerle ilgili özellikleri şu biçimde ifade etmiştir:

1- Sözcük kümesi durumunda olan deyimlerin gruplandırılmayacak derecede biçimleri vardır. İki kelimeyle oluşturulan deyimler yapısal olarak şöyle sınıflanmıştır.

a. Ek almış veya almamış isim tamlamaları şeklinde bulunan öğelerden oluşan deyimler:

- Anasının gözü, Kaçın kurası, Ayak bağı, Ayağının tozuyla... vb.

b. Ek almış veya almamış sıfat tamlamaları şeklinde bulunan öğelerden oluşan deyimler:

- İki büklüm, Boş yere, Tez elden... vb.

c. Tamlanan + isim halinde bulunanlar:

- Ardı sıra, Yanı başında, Eli kulağında... vb.

d. Tamlanan + önad halinde bulunanlar:

- Sütü bozuk, Canı tez, Gözü kapalı... vb.

e. Ek almış veya ek almamış isim + önad şeklinde kurulanlar:

- Kafadan sakat, Anadan doğma, Örumcek kafalı... vb.

f. İki veya bir tanesi ekli isimden meydana gelenler:

- Kendi kendine, Devede kulak, Günden güne... vb.

g. İki veya bir tanesi ekli sıfattan oluşanlar:

- Üst üste, İnceden inceye, Alı al, moru mor... vb.

h. İki fiilden teşkil olanlar da mevcuttur:

- Oldum bittim, Gel gelelim, Bilir bilmez ... vb.

- 2- Deyimler donmuş birer kalıp ifadeler olmasına rağmen bazı deyimlerde tümce dizgesi ve asıl kelimeler değişmemek kaydıyla zamirler ve çekimler değişebilir.
- Gözüne kestirmek (gözüme kestirdim, gözüne kestirdi...)
 - Aşağı tükürsem (tükürsen, tükürse ...) sakal, yukarı tükürsem (tükürsen, tükürse...) bıyık... vb.
- 3- Herhangi bir kalıp ifade farklı coğrafyalarda değişik biçimlerde veya başka başka sözcüklerle söylenebilir.
- Çenesi düşük (Çenesi çürük).
 - Hoşuna gitmek (Hoşuna gelmek).
- 4- Deyimlerin kimisine güç katmak için benzer kelimelerin tekrar edilerek söylenmesi gerekir.
- Yaşı ne, başı ne!
 - Yol, iz bilmemek... vb.
- 5- Her benzetme deyim olmasa bile bazı benzetmelerin deyim sayılması gerekir. Çünkü bazı benzetmeler çekici bir anlatım kalıbıyla kurulmuş olup kullanıla kullanıla yaygınlaşmıştır.
- Tereyağından kıl çeker gibi,
 - Kabak çiçeği gibi(açılmak),
 - Arıkovanı gibi(işlemek)... vb.
- 6- Atasözlerinde görülen ustaca söyleyiş özelliği, deyimlerde de görülür. Bu süslü ifadelerin ortaya koyuluşunda lisanın türlü olanaklarından ve farklı söz sanatlarından yararlanılmıştır:
- Kör dövüşü,
 - Katır inadı gibi
 - Pişmiş aşı soğuk su katmak
 - Ateş bacayı sarmak,
 - Kuş sütüyle beslemek... vb.
- 7- Toplumun bağrından çıkan söz olmak atasözleri gibi deyimlerin de en eski ve temel özelliklerindedir.
- “Yüreği soğumak” deyimini XV. asırda kullanılırken, Şeyhi'nin şu beyiti bu durumu örneklendirmektedir: “Yüreği soğumadı sövmek ile Olımadı eşeği dövmek ile” ...vb.

- 8- Deyimler de atasözleri gibi kullanıldıkları bölgelerin özelliklerine ve içinde geçtikleri zaman dilimine göre belli başlı dört kısımda sınıflandırılabilirler:
- Ülkenin tüm bölgelerinde kullanılanalar,
 - Yalnızca bir yöreye özgü olanlar,
 - Yurtdışında kullanılan Türk lehçelerinin içerisinde varlığını devam ettirenler,
 - Eskiden kullanılırken günümüzde artık kullanma gereği hissedilmeyenler.
- 9- İkilemeler içerisinde aynı sözcüğün tekrarıyla oluşanlar dışında yakın anlamlı, zıt anlamlı ve birisi anlamsız diğeri anlamlı olan sözcüklerin tekrarıyla oluşturulan söz grupları deyim oluşturur.
- Eski püskü
 - Kapacak
 - Ufak tefek
 - Oldum olası
 - Aşağı yukarı... vb.
- 10- Mecazlı bir söyleyişe sahip olup, gerçek anlamı dışında kullanılan deyimler başka bir dile çevrilemezler. Gerçek anlamıyla kullanılan deyimler ise kurallara uymak kaydıyla başka dile çevrilebilirler, diyerek deyimlerin özelliklerini sıralamıştır (Aksoy, 1988b: 38-52). Deyimlere ve atasözlerine ait özelliklerin bilinmesi hem iki kavramın birbiriyle karıştırılmasının önlemede yardımcı olacak hem de kültür aktarımında rollerini öğrenmemize katkı sağlayacaktır.

3.7. Atasözleri ve Deyimlerin Kültür Aktarımına Katkısı

Dil öğretimi çalışmaları yalnızca öğretilecek olan dilin kurallarını, gramerini, cümle yapısını ve kelime özelliklerini vererek bir çalışma gerçekleştirmek demek değildir. Dil öğretimi işi aynı zamanda bir sosyal bir öğrenme alanı oluşturup, milli değerlerle donatılmış kültür aktarımı görevini de yerine getirmek demektir. Bir toplumun kültürü, o dili öğrenen yabancı insanlara da aktarılır ve kültür aktarımı en fazla dil aracılığıyla gerçekleştirilir (Yiğit, 2017a: 8). Bu nedenle yabancı dili öğrenenler öğrendikleri dili ve bu dili konuşan toplumun kültürünü kendi kültürüyle harmanlayamazsa kültür aktarımı sağlanamayacak böylece sağlıklı bir dil öğretimi gerçekleşmeyecektir. Yabancı dili öğrenen kişinin sosyal uyumunun sağlanması, dilini öğrendiği toplumun kültürünün de o kişiye aktarılması sağlar. Sosyal uyum, kültürlenmeyi kolaylaştırırken, bu uyumun sağlanmasında ve dil öğretiminin sıkıcılıktan uzaklaşarak

daha zevkli hale gelmesinde atasözleri ve deyimler önemli bir görev üstlenirler (Bulut, 2013e: 571). Kültür aktarımının herkesçe bilinen yüzünü değil, gizli görevini üstlenen atasözleri ve deyimler, sadece belirli şekilsel nitelikleri içinde barındıran basit anlamlar taşıyan sözcük grupları veya tümceler olamaz. Peki, nedir bu söz grupları? Atasözleri ve deyim dediğimiz yapılar, dilin buz dağıının altında yer alan bölümünde kendini gösteren ve değişik anlamlar içeren, aynı kültürü taşıyan insanların onlara yükledikleri anlamsal şifrelerle yaşayan ve başkalarına aktarılan sözlü kültür ürünleridir (Kalfa, 2013c: 173-174). Atasözü ve deyimler, Türk milleti gibi köklü bir geçmişe ve yüzlerce yıllık tarihi bir mirasa sahip olabilen milletlerin, dil mutfağında pişirerek olgunlaştırdıkları kültürlerini de o dili öğrenenlere aktarmayı sağlamada birer vasıtadırlar. Yabancı dil öğretiminde, atasözü ve deyimlerin amacına uygun şekilde yeterli ve ilgi çeken bir anlatımla aşamalı olarak kullanılması gerekir. Bu durum dil öğrenen kişiye kolaylık oluşturacağı gibi o dile ait kültürün aktarımını da sağlayacaktır (Erdoğan, 2019a: 5). Atasözleri ve deyimler, hem dilimiz açısından hem de kültürel birikim yönünden mutlak bir değer taşırlar. Bu söz hazineleri, taşıdıkları değerini ortaya koyulması aşamasında o lisanı kullanan milletin hayat dinamiklerinin ortaya çıkarılması için hem eğitsel hem de toplumsal öneme sahip yapılar olarak üzerlerine düşen görevi yerine getirirler (Tabak ve Göçer, 2014: 156). Sözlü kültürün önemli bir parçası olan atasözleri ve deyimler, dil öğrenme ortamlarına renk katarken o dili öğrenecek insanlarda farkındalık oluştururlar. Böylece amaçlanan kültür aktarımını gerçekleştirilmede dikkat çekilerek önemli bir aşamaya geçilmiş olur. Öğrendiği yabancı dili sevip, dileyerek öğrenen kişi o toplumun kültürünü benimsediği gibi, aynı zamanda bir kültür taşıyıcısı konumuna da gelir (İşcan, 2017c: 440-441). Sağlıklı ve faydalı bir kültür aktarımı için dil, örf, adet gelenek ve görenek gibi toplumsal değerlerimize, elimizden gelenin fazlasını yaparak, sahip çıkmak gerekir. Değer; “Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel olguları kapsayan maddi, manevi öğelerin bütünüdür.” (Güncel Türkçe Sözlük, 2020). Atasözleri ve deyimler gibi kemikleşmiş söz gruplarının temelinde insan vardır. Atasözleri, milletin saygı duyup örnek aldığı yolumuzu aydınlatan insan tiplerini bize gösterirken, aslında olunması gereken karakterleri de belirtir (Akpınar, 2010a: 50). Böyle bir durum için atasözleri ve deyimlere örnek verecek olursak Türk toplumunda kültürel bir değer olan “yiğit, yiğitlik” kelimesi eskiden beri dilimizde mevcutken bir kavram olarak da yer edinmiştir. Bu kelime Türkçe öğrenen başka bir milletin ferdi için herhangi bir önem

ya da anlam ifade etmeyebilir. Bununla birlikte Türkçe 'de yer alan atasözlerinde: “At ölür meydan (nalı) kalır, yiğit ölür şan (namı) kalır.”, “Yiğidim yiğit olsun da yerim çalı dibi olsun.”, “Yiğit meydanda belli olur.”, “Cömert derler maldan ederler, yiğit derler candan ederler.” şeklinde geçerek ‘Yiğit’ kişi olmanın önemi anlatılır. Deyimlerde ise: “Yiğitliğe leke sür(me)mek”, “Yiğitlik sende kalsın”, “Yiğitlik taslamak” şeklinde söz grupları içerisinde kalıplaşmış olarak bulunurlar. Bu ve bunun gibi birçok kavram anlamlarına ve kullanım özelliklerine dikkat edilerek öğretim setlerinde, etkinlik ve materyal tasarımlarında kullanılıp, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilere öğretilirlerse kültür aktarımı da çok daha kolay gerçekleşecektir. Yabancı dil öğrenen kişinin öğrenmek istediği hedef dilin özelliklerini belirli bir seviyede öğrenebilmesi ve o dili benimsemesi için kendi dilinin kültürel özellikleriyle öğrendiği dilin özelliklerini bilerek, her iki dili karşılaştırıp bütün halinde değerlendirme yapması gerekir (İşcan, 2017a: 438). Bunu da ancak kültür aktarımı yoluyla sağlar. Kendi dilindeki kültürel öğeleri her şeyden üstün görmeyip, öğrenmeye çalıştığı yabancı dildeki kültürel öğelerle, kendisinininkileri bağdaştırabilirse işte o zaman istenilen ve hedeflenen bir dil öğretimi ve öğrenimi gerçekleşecektir (Okur ve Keskin, 2013b: 1627). Bu süreci sağlıklı bir şekilde tamamlamak isteyen kişi kültür aktarımına ihtiyaç duyar. Atasözleri ve deyimler, kültür aktarımının temelini oluşturduğuna göre öğrencilerin kendi dillerindeki benzer yapıları da işin içine katarak dil öğrenme faaliyetlerini sürdürme yoluna gitmeleri, kültür aktarımının sağlanmasında onlara kolaylık sunacaktır (Barcın, 2018a: 1-2). Hangi dil olursa olsun kültür aktarımı sağlanabiliyorsa o dil her zaman için gelecek kuşaklara kalacak ve aktarılabilecektir. Geleceğe, dilimizin kalmasının yolu da kültür aktarımı sağlanmasından dolayısıyla atasözleri ve deyimlerimize her platformda sahip çıkmaktan geçer.

3.8. Atasözleri ve Deyim Öğretiminin Ana Dil ve Yabancı Dil Öğretimine Katkısı

İnsan dünyaya gözlerini açtığı andan itibaren, toplumu oluşturan en küçük yapıdan yani ailesinden her anlamda etkilenir. Yaşama dair ilk bilgilerini ve deneyimlerini ailesi sayesinde kazanır. Bu durumda konuşmayı öğrendiği dilini de ailesinden alması kaçınılmazdır ancak böyle bir süreci tanımlamak amacıyla insanlar, ana dili ve ana dil kavramlarını gerçek anlamlarına dikkat etmeden kullanmaktadırlar. Her iki kavram kendi içinde farklı bir yapıyı tanımlıyor olsa da anlam ve kullanım olarak birbirleriyle

karıştırılarak tanım ve anlam karmaşasına neden olunmaktadır (Oruç, 2016: 312). Ana dili, dediğimiz kavram gündelik yaşamımızın her anında yer edinir; çünkü ailemizin konuştuğu ve bizim ilk öğrendiğimiz dil ana dilimizdir (Topaloğlu, 1989: 24). Ana dil ise: “Kendisinden, başka diller veya lehçeler türemiş olan dil.” (Türk Dil Kurumu Online Sözlükleri, 2020) olarak tanımlanmaktadır. Ana dil, devlet politikası gereğince istemli olarak belirli bir program ve müfredat dâhilinde okullarda öğretimi gerçekleştirilen, toplumun her kesiminden insanın öğrenip, kullandığı ortak dildir (Sağır, 2007: 541). Dünya üzerinde bağımsız olarak yaşayan her devletin mutlaka kabul ettiği ve kullandığı en az bir dili mevcuttur. Bu dilin öğretiminin en iyi şekilde yapılabilmesi için toplumun örf ve adetlerinin, gelenek göreneklerinin, toplumu etkileyen tarihi olayların ve yöresel söyleyişlerin öğrencilere öğretilmesi yani dil vasıtasıyla kültür aktarımının da gerçekleştirilmesi gerekir (Kutlu, 2014b: 699). Dil öğretiminin temelinde kültür adını verdiğimiz toplumsal değerler vardır. Atasözleri ve deyimlerin öğretilmesi kültür öğretimini de sağlarken, dil öğretiminin sıkıcılıktan uzaklaşarak ilgi çekici hale gelmesine katkıda bulunur. Dil öğrenen kişinin motivasyonunun bozulmadan öğrenmeye karşı olumlu bir tutum geliştirmesinde atasözleri ve deyimler önemli bir rol üstlenirler (Dinçel Keray ve Savur, 2019b: 42). Dil öğrenen kişinin, duygu ve düşüncelerini kolayca ifade etmesinin yolunu açarak, ilginç olaylar karşısında kurabileceği cümleleri kısa ve öz biçimde dile getirmesini sağlarlar. Bunun yanı sıra içinde bulunduğu medeniyetin kültürel unsurlarını öğrenmesine ve içselleştirmesine yardımcı olurlar (Mutlu, 2016c: 248). Atasözleri ve deyimleri ana dil öğretiminde böylesi bir öneme sahipken kişinin ana dilini ve öğrendiği ikinci bir dili, birbirinin aynısı yöntem ve tekniklerle öğrenmeye çalışması onun güdülenme sürecinin bundan olumsuz olarak etkilenmesine sebep olacaktır. Her dil yapısı, grameri, söz varlığı unsurları bakımından başka dillerden farklı ve kendine özgü özelliklere sahiptir. Dil, ait olduğu toplumu yansıtırken, atasözleri ve deyimler de benzer durumu göstermektedir (Erdoğan, 2019b: 13). Ana dili ve ikinci bir dili öğrenmek için farklı senaryolar geliştirilmesi gerektiği gibi, dil öğrenen ve dil öğreten kişiler de ortak yönler üzerinde durup atasözleri ve deyimlerdeki benzerliklerden faydalanmaya çalıştıklarında verimli bir dil öğretimi gerçekleşir (Tekin, 2019a: 8). Yabancı bir dili öğrenen bireylerin o dile ait atasözleri ve deyimleri öğrenmeleri, kültürel anlamda zenginleşip, gelişmelerine imkân sağlarken, aynı zamanda hedef

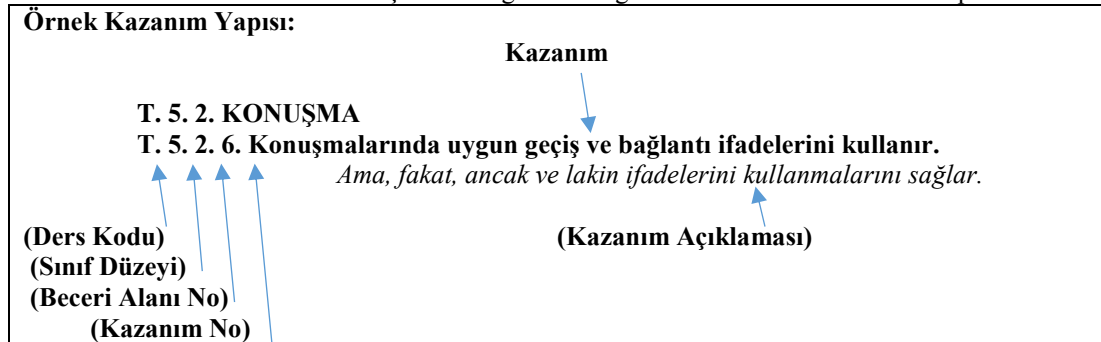
dilin çok daha fazla insana ulaştırılması noktasında önayak olmalarını sağlar. Atasözleri ve deyimler ana dil öğretimine ve ikinci dil edinimine böylece katkı sunar.

3.9. 2019 MEB Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan 5. 6. 7. 8. Sınıflara Ait Kazanımlarda Atasözü ve Deyimlerle İlgili İfadelerin Değerlendirilmesi

Milli Eğitim Bakanlığı, 2005'te Türkçe Dersi Öğretim Programını değiştirerek klasik ezberci yaklaşımdan uzaklaşıp, yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmış olan Türkçe Öğretim Programını uygulamaya koymuştur. Daha sonra ise değişen şartlar gereği farklı yıllarda öğretim programında yenileştirmeler yapılmıştır. Bir ülke eğitim programlarıyla birlikte, çağın ihtiyaçlarını ve ilerleyen zamanlarda ortaya çıkabilecek farklı gereksinimleri karşılamak için öğretim programlarını ve müfredat içeriklerini revize edebilmelidir. Türkçe Dersi Öğretim Programı da en son 2019 yılında son ve güncel halini almıştır. 2005 yılında yayımlanan Türkçe Dersi Öğretim Programında yürürlüğe girdiği andan itibaren günümüze kadar özellikle 2015 yılında köklü değişiklikler yapılmıştır. Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan atasözleri ve deyimlerle ilgili ifadelerle bakmak için program yapısına da kısaca değinmek gerekmektedir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı giriş, öğretim programının uygulanması ve öğretim programının yapısı bölümlerinden oluşur. Tematik yaklaşımla hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlar her sınıf düzeyi için dört temel dil becerisi altında gruplandırılmıştır. Kazanımların yapısı Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. 2019 MEB Türkçe Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Genel Yapısı

Türkçe Dersi Öğretim Programında kazanımlar; dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma maharetlerine göre her sınıf düzeyinde farklı başlıklara ayrılarak sunulmuştur. Kimi kazanımların verilmesinde dikkat edilecek durumlar, söz konusu kazanımların hemen altında açıklama olarak yer almıştır. Her sınıf düzeyinde bulunan kazanım

sınırlılıklarıyla ilgili açıklamalara kazanım altlarında verilmiştir. Türkçe Dersi Öğretim Programında ortaokul kademesi bütün sınıf düzeylerindeki kazanımlarda yer alan atasözleri ve deyimlerle ilgili ifadeler aşağıda Tablo 2’ de yer verilmiştir.

Tablo 2. 2019 MEB Türkçe Dersi Ortaokul Programı Kazanımlar

<p>T.5.3. OKUMA</p> <p>T.5.3.5. Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder. <i>a) Öğrencilerin tahmin ettikleri kelime ve kelime gruplarını öğrenmek için görseller, sözlük, atasözleri ve deyimler sözlüğü vb. araçları kullanmaları sağlanır.</i></p> <p>T.5.3.6. Deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler.</p> <p>T.5.4. YAZMA</p> <p>T.5.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyiş kullanır.</p> <p>T.6.3. OKUMA</p> <p>T.6.3.5. Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder. <i>a) Öğrencilerin tahmin ettikleri kelime ve kelime gruplarını öğrenmek için sözlük, atasözleri ve deyimler sözlüğü vb. araçları kullanmaları sağlanır.</i></p> <p>T.6.3.6. Deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler.</p> <p>T.6.4. YAZMA</p> <p>T.6.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyiş kullanır.</p> <p>T.7.3. OKUMA</p> <p>T.7.3.5. Bağlamdan hareketle bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder. <i>a) Öğrencilerin tahmin ettikleri kelime ve kelime gruplarını öğrenmek için sözlük, atasözleri ve deyimler sözlüğü vb. araçları kullanmaları sağlanır.</i></p> <p>T.7.3.6. Deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler.</p> <p>T.7.4. YAZMA</p> <p>T.7.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyiş kullanır.</p> <p>T.8.3. OKUMA</p> <p>T.8.3.5. Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder. <i>a) Öğrencilerin tahmin ettikleri kelime ve kelime gruplarını öğrenmek için sözlük, atasözleri ve deyimler sözlüğü vb. araçları kullanmaları sağlanır.</i></p> <p>T.8.3.6. Deyim, atasözleri ve özdeyişlerin metne katkısını belirler.</p> <p>T.8.4. YAZMA</p> <p>T.8.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyiş kullanır.</p>
--

Türkçe öğretiminde temel hedef olarak kabul edilen dört dil becerisi; dinleme/ izleme, konuşma, okuma ve yazma alanlarında yer alan kazanımlardan ve kazanım alanlarından anlaşılacağı üzere okuma ve yazma becerilerinin içeriğinde atasözleri ve deyimlerle ilgili ifadeler yer almaktadır. Dinleme ve konuşma ile ilgili becerilerde ise deyim ve atasözlerinden bahsedilmemektedir.

3.10. 2019 Türkiye Maarif Vakfı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programında Yer alan Atasözü ve Deyimlerle İlgili İfadelerin Değerlendirilmesi

Türkiye Maarif Vakfı, 2016 yılında 6721 sayılı kanunla kurularak çalışmaya başlamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı adına yurtdışında Türkçe öğretim faaliyetlerini yürütmekle görevli, tek yetkili kuruluştur (turkiyemaarif.org, 2020). Kuruluş tarihi ve çalışma esasları düşünüldüğünde henüz yeni bir kurum olmasına rağmen birçok ülkede örgütlenmesini tamamlayıp, yeni okullar, yurtlar açma yoluna giderek veya mevcut okul kampüslerini devralarak geniş bir coğrafyada yabancılara Türkçe eğitimi-öğretimi çalışmalarını yürütebilme başarısını göstermiştir. Türkçe, yüzlerce yıldır yabancılara öğretiliyor olsa da kapsamlı bir, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı'na her zaman ihtiyaç duyulmuştur (Yusufoğlu, 2017b: 7). Bu ihtiyacın giderilmesi amacıyla Türkiye Maarif Vakfı, Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metnindeki dil yeterliklerini de esas kabul edip, (A1, A2, B1, B2, C1) seviyelerine uygun olarak örgün ve yaygın eğitimi de kapsayacak şekilde planlı bir program hazırlamıştır. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı 8 kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda, programın asıl unsurları ve öğretim yaklaşımıyla ilgili bilgiler verilmiş, 2. kısımda programın amaçları üzerinde durulurken, 3. kısımda programın kademelere göre ayrımından bahsedilmiştir. 4. kısımda ölçme ve değerlendirme esasları anlatılıp, 5. kısımda programın nasıl uygulanabileceğiyle ilgili tavsiyeler yer almıştır. Temel dil becerileri ve kazanım listeleri 6. kısımda planlanmış, 7. kısımda aşamalı dil yapıları verilmiştir. 8. kısımda her sınıf düzeyindeki izlenceler belirtilmiştir. “Sözlük” ve “Kaynakça” kısımları da programın sonuna eklenmiştir. Programda yabancılara Türkçe öğretiminin usul ve esaslarını, yöntemini, kapsamını belirleyerek, okul öncesinden üniversiteye kadarki Türkçe öğretim sürecini aşama aşama detaylandırıp, düzenli bir yapıya kavuşturacak önemli bir çalışmaya imza atılmıştır (Yabancılara Türkçe Öğretimi, 2020). Tıpkı MEB Türkçe Öğretim Programında olduğu gibi Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programında da atasözleri ve deyimlerle ilgili dört temel beceriyi esas alan kazanımlara ve kazanım ifadelerine yer verilmiştir. Kazanımların tespiti ve organizasyonunda Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninde geçen dil yeterlikleri temel olarak kabul edilmiştir. Kazanımlar ve içerikleri seviye gruplarına ve dil beceri alanlarına göre tespit edilip, A1 / A2 (Temel Dil Kullanımı), B1 / B2 (Bağımsız Dil Kullanımı), C1 (Yetkin Dil

Kullanımı) olarak gruplandırılmıştır. Programda Atasözü ve deyimlere yönelik ifadeler ve kazanımlar aşağıda Tablo 3' te sıralanmıştır:

Tablo 3. Aralık – 2019 Türkiye Maarif Vakfı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı Kazanımları

<p>6. Kazanımlar</p> <p>6.2 Becerilerine Göre Kazanım Listeleri</p> <p>6.2.1 Dinleme/İzleme Becerisi Kazanım Listesi</p> <p>A1 Dinleme/İzleme Becerisi Kazanım Listesi 6. Günlük hayatta sık kullanılan deyimleri tanır.</p> <p>B1 Dinleme/İzleme Becerisi Kazanım Listesi 3. Günlük konuşmalardaki temel deyimleri ve kalıp ifadeleri bağlamdan hareketle anlamlandırır.</p> <p>6.2.2 Sözlü Etkileşim Becerisi Kazanım Listesi</p> <p>B1 Sözlü Etkileşim Becerisi Kazanım Listesi 6. Diyaloglarında deyim ve mecazlı ifadeler kullanır.</p> <p>B2 Sözlü Etkileşim Becerisi Kazanım Listesi 5. Diyaloglarında deyim ve mecazlı ifadeler kullanır.</p> <p>C1 Sözlü Etkileşim Becerisi Kazanım Listesi 4. Diyaloglarında deyim ve mecazlı ifadeler kullanır.</p> <p>6.2.3 Sözlü Üretim Becerisi Kazanım Listesi</p> <p>A2 Sözlü Üretim Becerisi Kazanım Listesi 4. Konuşmalarında, sık kullanılan deyim ve kalıp ifadeler yer verir.</p> <p>6.2.4 Okuma-Anlama Becerisi Kazanım Listesi</p> <p>A2 Okuma-Anlama Becerisi Kazanım Listesi 4. Günlük hayatta sık kullanılan deyimleri tanır.</p> <p>6.2.5 Yazma Becerisi Kazanım Listesi</p> <p>A2 Yazma Becerisi Kazanım Listesi 57. Yazılarında sık kullanılan deyimlere yer verir.</p> <p>B1 Yazma Becerisi Kazanım listesi 42. Deyimleri kullanarak kısa metinler yazar.</p> <p>6.3 Seviyelere Göre Kazanım Listeleri</p> <p>6.3.1 A1 Seviyesi Kazanım Listeleri</p> <p>6.3.2 A2 Seviyesi Kazanım Listeleri</p> <p>A2 Dinleme/İzleme Becerisi Kazanım Listesi 6. Günlük hayatta sık kullanılan deyimleri tanır.</p> <p>A2 Sözlü Üretim Becerisi Kazanım Listesi 4. Konuşmalarında, sık kullanılan deyim ve kalıp ifadeler yer verir.</p> <p>A2 Okuma-Anlama Becerisi Kazanım Listesi 4. Günlük hayatta sık kullanılan deyimleri tanır.</p> <p>A2 Yazma Becerisi Kazanım Listesi 57. Yazılarında sık kullanılan deyimlere yer verir.</p>

6.3.3 B1 Seviyesi Kazanım Listeleri

B1 Dinleme/İzleme Becerisi Kazanım Listesi

3. Günlük konuşmalardaki temel deyimleri ve kalıp ifadeleri bağlamdan hareketle anlamlandırır.

B1 Sözlü Etkileşim Becerisi Kazanım Listesi

6. Diyaloglarında deyim ve mecazlı ifadeler kullanır.

B1 Yazma Becerisi Kazanım Listesi

42. Deyimleri kullanarak kısa metinler yazar.

6.3.4 B2 Seviyesi Kazanım Listeleri

B2 Sözlü Etkileşim Becerisi Kazanım Listesi

5. Diyaloglarında deyim ve mecazlı ifadeler kullanır.

6.3.5 C1 Seviyesi Kazanım Listeleri

C1 Sözlü Etkileşim Becerisi Kazanım Listesi

4. Diyaloglarında deyim ve mecazlı ifadeler kullanır. (Maarif Yayınları, 2019b: 38-106)

Maarif Vakfına ait Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı içeriğinde A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri için Türkçe öğretimi planlaması yapılmıştır. Programda her seviye için öğretilmesi ve kazandırılması planlanan Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metnindeki Seviyelere Göre Yeterlik Tanımları (CEFR)'na uygun dinleme / izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerine yönelik kazanımlar belirlenmiştir (Maarif Yayınları, 2019a: 33). Bu kazanımlarda deyimlerin geçtiği ifadelere yer verildiği görülmektedir. Programda atasözleriyle ilgili ifadelere ise 1 istisna dışında rastlanmamıştır. Özellikle konuşma becerisinin, diyalog kurmanın ve sözlü etkileşimin geliştirilmesi hususuyla ilgili kazanımlarda deyimlere daha fazla ağırlık verildiği tespit edilmiştir. Atasözleriyle birlikte bilhassa deyimler, herkesin hemen anlayabileceği basit sözler değildir. Deyimler, mecazlı söyleyişleri, anlam derinliklerini, söz inceliklerini içlerinde barındırırlar (Tekin, 2019b: 39). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen birisinin bu dile ait deyim ve atasözlerini ilk duyduğu anda şaşkınlık yaşayarak, konuşulanlara ve söylenenlere bir anlam verememesi de gayet doğaldır. Kültürüne yabancı olunan, ortak geçmişe sahip olunmayan bir toplumun konuşmalarını anlayıp, dilindeki atasözleri ve deyimler gibi kalıp ifadeleri öğrenmek için o dilin özüne ve toplumun kültürüne maruz kalınmalıdır (Yusufoğlu, 2017a: 5). Hele ki Türkçe 'de günlük konuşma dilinde kalıp sözlere, deyimlere ve atasözlerine her zaman başvurulabilmektedir. Maarif Vakfı da bunun planlamasını yaparak Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim programını hazırlamış, kazanımlar içerisinde deyimlerle ilgili çalışmalara etkinlik önerilerine ve örneklerine yer vermiştir.

3.11. Yabancılara Türkçe Öğretim Setleri

Dil öğretimi, içerisinde; dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi gibi birçok unsuru barındırır. Dil öğrenen insanların ve dil öğreticilerinin sağlıklı bir dil öğrenme ve öğretme süreci geçirerek amaçlarına ulaşabilmeleri için de farklı yöntem ve tekniklere, materyallere, öğretim araç ve gereçlerine ihtiyaç duyulur. Bu ihtiyacın giderilmesi için öğretmen ve öğrencilerin en çok kullandığı materyal ise ders kitaplarıdır (Güvendik, 2019c: 11). Ders kitapları sayesinde dil bilgisi konuları, toplumun kültürel özellikleri, işlenen konuya ait basılı bölümler, dil öğretiminde kullanılacak yöntem ve teknikler vb. çok farklı kazanımlar öğrencilere kazandırılır. Kazanımların düzenli olarak verilmesi ve belirli bir plan, program dâhilinde dil öğretim çalışmalarının yürütülebilmesi için öğretmenlerin de en büyük yardımcısı şüphesiz ders kitapları olmuştur(Arslan, Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Söz Varlığı Unsurlarının İncelenmesi, 2014c: 26). Ders kitaplarının daha kapsamlı ve organize olup birbirini tamamlayıcı bölümlerden oluşmuş takım haline ise öğretim seti denilir. Bu yüzden öğretim setleri de bir nevi ders kitaplarıdır. Dil eğitiminin herkes tarafından kolayca alınabilmesi için her zaman ders kitapları, dil öğretim setleri gibi basılı yayınlar hazırlanarak insanlara kolaylık sağlanmaya çalışılmıştır. Başka dillerde olduğu gibi, yabancılara Türkçe öğretiminde de öğretim setleri hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin en çok kullandığı ders materyalidir. Hedef dilin öğretilmesi için günümüzde birçok yöntem ve teknik geliştirilirken, teknoloji dil öğretimine entegre edilmiş, akıllı cihazlara yönelik uygulamalar geliştirilmiş olsa da ucuzluğu, kolay ulaşılabilirliği, zamanın etkili kullanımı ve komple bir dil öğretim planını barındırması gibi sebeplerle vazgeçilemeyen tek kaynak ders kitapları olmuştur (Erdoğan, 2019c: 20). Ülkemizde yabancılara Türkçe öğretimi amacıyla Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı temel alınarak farklı kurum ve kuruluşlar tarafından Yabancılara Türkçe Öğretim Seti veya Yabancı Dil Olarak Türkçe öğretim setleri hazırlanmıştır (Memiş, 2019: 254). Bu setlerin amaçları yabancılara Türkçe öğretimi olduğuna göre; içeriklerinde Türk toplumunun kültürel özelliklerini, değerlerini barındırmalı, atasözleri ve deyimler gibi kültürümüzü yansıtan söz gruplarına da yer vermelidir. Türkçe öğretim setleri yabancı öğrenciyi sıkmadan, onun kültürünü ve bizim kültürümüzü de harmanlayabileceği bir yapıyı içerecek şekilde oluşturulmalıdırlar (Kalfa, 2013d: 176). Türkçenin korunması, geliştirilebilmesi, öğretiminin ve kültür aktarımının sağlanması için dil öğretim

setlerine büyük iş düşmektedir. Bunun için Yabancılara Türkçe öğretim setlerinden seçilen ders kitapları çalışmamızın temelini oluşturmuştur.

3.11.1. Yedi İklim Türkçe Seti (C1)

Yunus Emre Enstitüsü, Türkçe Eğitim Müdürlüğüne “Yedi İklim Türkçe Seti” adıyla A1, A2, B1, B2 ve C1, C2 seviyelerinin tamamını ayrı ayrı kapsayacak şekilde ders kitabı, çalışma kitabı, öğretmen kılavuz kitabı, dinleme kitapçığı ve dinleme CD’sinden birer adet olmak üzere toplam 30 adet materyali içinde barındıran set hazırlanmıştır. Bu seti meydana getiren altı ders kitabı da “Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Metnine” uygun kazanımları içermektedir. Yedi İklim Türkçe Seti, 15 yaş ve üstündeki öğrencilere yönelik bir dil öğretimini esas aldığı için, bu yaş üzerindeki öğrencilerin gereksinimlerine cevap verebilecek metinlere ve görsellere yer verilmeye dikkat edilmiştir. Türkçe Öğretim setini meydana getiren ders ve çalışma kitaplarında ünite sayısı sekiz olarak belirlenmiştir (Türkçe Öğretim Setleri, 2020). Türkçe öğrenen öğrencilerin dinleme ve dinlediklerini anlayabilme becerilerinin geliştirilmesi amaçlanarak dinleme metinleri her ünitelerin farklı yerlerinde kullanılmış ve CD ortamında bu dinleme metinlerinin baskısı yapılarak, CD’lerin öğretim setiyle birlikte kullanımı planlanmıştır.

3.11.2. Yedi İklim Türkçe Seti (C2)

Yedi İklim Türkçe Seti, C1 setinde olduğu gibi öğretmen kılavuz kitabı, ders kitabı ve öğrenci çalışma kitaplarından oluşmaktadır. Set içeriğinde sekiz ünite mevcuttur. Her ünite de dinleme, okuma, konuşma ve yazma dil becerilerine yönelik metinler yer almaktadır. Metinlerin genelinde gündelik yaşamımızda ihtiyaç duyabileceğimiz konular işlenmiştir. Her ünitenin bitiminde öğrencilerin kendilerini ve kazanımlarını değerlendirebilecekleri öz değerlendirme tablosuna ve değerlendirme çalışmalarına yer verilmiştir. Kitap sonunda da kelimelerin yer aldığı dizin bölümü mevcuttur. Her bir ünite, Türk kültüründen izler taşıırken, gündelik yaşam, Türk sanatçılar, edebiyat dünyasının önemli şair ve yazarlarının eserleri, bilimsel konular, teknolojik gelişmeler gibi birçok farklı ve ilginç konuya değinilerek dil öğretimi amaçlanmıştır. Bu ders kitabı Türkçe öğretiminde son kur olduğu için içeriğinde yer alan etkinlik ve kazanımlara yönelik çalışmalar, işlenen metinler ana dili ve eğitimini Türkçe olarak alan Türk öğrencilerin seviyelerine yakın olabilecek bir anlayışla oluşturulmuştur.

3.11.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Seti (C1 /+)

Bu set, 1933 senesinden günümüze kadar yabancılar Türkçe eğitimi veren İstanbul Üniversitesi Dil Merkezinin tecrübelerini ve birikimlerini içerisinde barındırmaktadır. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde kültürel anlamda doğuyu ve batıyı birbirine bağlamada köprü görevi üstlenmiş Türkiye'nin kültürünü, fikir hayatını yansıtacak, dünyayla uyum içerisinde bir dil öğretimini benimseyen kapsayıcı bir eserdir (Bölükbaş, ve diğerleri, 2013: 3). İçeriğinde ders kitabı ve çalışma kitabını barındıran setin öğretmen kılavuz kitabı ise yoktur. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Seti'nin A1, A2, B1, B2, C1/+ düzeyleri mevcuttur. Bu düzeylere yönelik hazırlanan kitapların her birinde altışar üniteye yer verilmiştir. Setin ileri düzey olan (C1 - C2) seviyesini kapsamı içerisine alan tek bir kitabı olup, bu kitap C1/+ şeklinde hazırlanmıştır. Eser çalışma alanımıza girdiği için yapılan incelemede kitabın on iki üniteden oluştuğu tespit edilmiştir. Ders kitabının C1 bölümü ilk altı üniteden, C2 kısmı ise sonraki altı üniteden oluşmaktadır (Bayraktar, 2019: 159).

3.11.4. Setlere Yönelik Tespitler

1. Öğretim setlerinin temel amaçları Türkçeyi yabancılar öğretmek olsa da öğretim setleri arasında, işlenen ünite ve konu sayısı bakımından ortaklık mevcut değildir. Yabancılar Türkçe Öğretimi setlerinin aralarındaki ortak yönleri ise yabancılar Türkçe öğretimi amaç edinmiş olmaları ve “Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı'na” uygun kazanımları içermeleridir.
2. Öğretim setlerindeki görsel unsurlar daha çok yetişkinlere hitap edebilecek özellikte olup öğrencilerin yaşları ve aldıkları kur hesaba katıldığında, dünyada kabul gören ve ortak duyguları yansıtabilen görsellere sahip olmakla birlikte, C1 ve C2 seviyesine uygun oldukları düşünülmektedir. Ayrıca setlerde yer alan görseller de Türk kültürünü yansıtan örnekler içermektedirler.
3. Her iki sette yer alan okuma, konuşma, dinleme ve yazma becerilerini geliştirmeye yönelik metinlerdeki atasözü ve deyimler tespit edilmiştir. Atasözleri ve deyimlerle birlikte aynı zamanda kalıp ifadeler de rastlanmıştır. Çalışmanın temelini oluşturan atasözleri ve deyimler bulgular kısmında gösterilecektir.

4. Setlerde geçen atasözleri ve deyimlerin öğretilimiyle ilgili etkinlikler mevcuttur. Bu etkinliklerin yeterliliğiyle ilgili tespitler yapılmış ve ilgili setlerde geçen atasözlerinin ve deyimlerin kùltür aktarımındaki katkısını belirlemeye yönelik izlenimlere çalışmanın bulgular kısmında yer verilecektir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ YAPILIRKEN ATASÖZÜ VE DEYİMLERDEN YARARLANMA

Yabancı bir dil öğrenilirken, dil öğrencilerinin en fazla yararlandığı ve kolay ulaşabildiği öğretim materyali herkesin de bildiği gibi ders kitapları ve öğretim setleridir (Kalaycı ve Durukan, 2019: 2163). Öğretim setlerinin, Avrupa Dil Gelişim Dosyasına uygun şekilde hazırlanması, öğretmeye çalıştığı dilin kültürel özelliklerini de içermesi ve o dili öğrenen kişilerin öğrendikleri yabancı dil için hazırlanmış kitaplarda kendi dil ve kültürlerinden bir şeyler bulabildiği ortak değerleri içeriğinde bulundurması gerekir (Güler, 2005: 102). Bu nedenle yabancı dil olarak Türkçe ve yabancılara Türkçe öğretimi sıradan yöntemlerle, basit ve yetersiz kaynaklar kullanılıp, ilgi çekmeyen etkinliklerle planlanıp, sadece bilgi aktararak, etkileşimden uzak bir anlayışla gerçekleştirilmeye çalışılacak kadar önemsiz ve hafife alınabilecek kadar kolay bir süreç değildir. Türkçe, dünya dilleri arasında önemli bir yere sahip olsa da değeri ancak son yıllarda anlaşılmış ve yabancılara Türkçe öğretimi farklı bir boyuta taşınmıştır. Dünya üzerinde Türkçe; siyasal, politik, ekonomik ve kültürel nedenlerle konuşur sayısını arttırırken, kullanıcı sayısını da giderek fazlalaştırmış, böylece Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi daha da önem kazanmıştır. Böylesine mühim bir sürecin içinde olan Türkçenin, Yabancı dil olarak öğretiminin verimli bir şekilde sağlanabilmesi için ana dili dışında yabancı bir dil olarak Türkçe öğrenen kişilerin, öğrendikleri dili içselleştirerek benimsemesi, kendi diliyle yabancı dil Türkçe arasında bağ kurması ve Türkçeyle birlikte Türk toplumunun kültürel özelliklerini öğrenmesi gerekir. Dil öğretimi aynı zamanda kültür aktarımını da içerdiğine göre atasözleri ve deyimlerimizi, Türkçe öğretim setlerinde, kitaplarda yer alan metinlerde, çalışmalarını pekiştirerek kazanımların kalıcılığını sağlama amacı taşıyan etkinliklerde kullanmak da gerekir. Çünkü atasözleri ve deyimler ait olduğu dil olan Türkçe' nin ve

Türk milletinin kültürünü de taşırlar ve aktarırlar. Kültür aktarımı olmadan dil öğretimi gerçekleştirmek de boşa harcanan emekten öteye gidemeyecektir. Her dil, mecazlı söyleyişleri, kalıp sözleri, anlam inceliklerini, az kelimeyle birçok durumu ifade edebilen kültürel yapıları içerisinde barındırır (Ünsal, 2013: 1384). Türkçemizde de buna benzer bir durum mevcuttur. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen kişilerin bu kültürel yapıyı öğrenebilmesini sağlamanın en basit ve etkili yolu da atasözleri ve deyimlerimizi onlara öğreterek benimsemeleri kolaylaştırmaktan geçmektedir. Yabancılar Türkçe öğretimi yapılırken atasözleri ve deyimlerden verimli bir şekilde yararlanmak için bazı kurallara dikkat edilmelidir. Bu konuda Avrupa Dil Gelişim Dosyasında da yer alan temel ilkelere uygun hareket etme, atasözleri ve deyimlerin öğretiminin gerekçesini sunma ve bu kalıp yapıları somutlaştırarak öğretim için materyaller kullanımının gerekli olduğuna yönelik düşüncemizi ortaya koyan bilgilere ise aşağıdaki başlıklarda yer verilmiştir.

4.1. Atasözü ve Deyimlerin Yabancılar Öğretimi Yapılırken Temel İkelere Dikkat Etme ve Materyal Kullanmanın Gerekliliği

Yabancı dil öğretimi yapılırken plansız, programsız ve rastgele bir dil öğretimi yapmak ya da yapmaya çalışmak boşuna emek harcamak anlamına gelir. Hangi dil öğretilcek olursa olsun belirli bir plan dâhilinde, bazı dil öğretim ilkelerine de uyularak dil öğretimi gerçekleştirilmelidir. Atasözleri ve deyimlerin öğretimi, dil öğretimi kapsamında yer aldığı için dil öğretiminde uyulması gereken bazı temel ilkelere atasözü ve deyim öğretiminde de uyulması ve öğretim esnasında doğru materyal kullanımı elzemdir. Materyal kullanımı, dile özgü soyut olan kazanım ve kullanımları somutlaştıracak, yabancı dil olarak öğretilen Türkçenin daha kolay öğretilmesi ve öğrenilmesinde faydalı olduğu gibi atasözleri ve deyimlerin öğretimini de kolaylaştıracaktır. Dil öğretiminin esasını oluşturan ilke kavramı, sözlük anlamında “temel düşünce” olarak geçmektedir. Bu temel ilkelerin bazılarını Demirel, aşağıdaki gibi sıralamıştır (Demirel, 2015a: 29-32).

4.1.1. Dört Temel Beceriye Dikkate Alma

Dinleme, konuşma, okuma ve yazma olarak isimlendirilen dört temel dil becerisinin ortak ürünü dildir. Dilin temel görevi bildirişim sağlamak olduğu için temel dil becerilerine her zaman gereksinim duyulur. Yabancılar Türkçe öğretimi için

hazırlanacak programlarda dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerine daima yer verilmeli ve dil öğretimi amacıyla kullanılan materyallerde de bunların bulunmasına ve dengeli bir şekilde dağıtım yapılmasına dikkat edilmelidir. Atasözü ve deyimler, dört temel dil becerisi kazandırılırken mutlaka kullanılmalı, bu amaçla da materyallerin içeriğinde yer almalıdırlar (Akpınar ve Açık, 2010b: 65). Örneğin, atasözleri ve deyimlerin geçtiği şarkılar, türküler bir materyal olarak dinleme becerisi geliştirilirken kullanılabilir. Ders kitaplarında ve öğretim setlerinde yer alan okuma becerisini geliştirmeye yönelik metinler, içeriğinde öğrencinin bulunduğu kur ve yaş da dikkate alınarak atasözleri ve deyimlere yer verecek şekilde seçilmelidir. Konuşma becerisinin geliştirilmesi için hazırlanan materyallerde örneğin atasözleri ve deyimlerin geçtiği film ve reklamlardaki diyaloglar izletilerek öğrencilerin de benzer konuşmalar yapması böylece Türkçe konuşma becerisi kazandırılırken atasözlerimizi ve deyimlerimizi de öğrenmeleri sağlanabilir. Yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerde de öğrencilerin deyim ve atasözlerimizi kullanmalarını sağlayacak çalışmalar planlanmalı böylece hem dil öğretimi hem de kültür aktarımı sağlanmalıdır.

4.1.2. Öğretim Etkinliklerini Önceden Planlama

Öğretim faaliyetlerinin düzenli olması, belirli kazanımların verilmesi ve dil öğretim sürecinin başarıya ulaşması için öğretim planı mutlaka yapılmalıdır. Genel olarak planlar; günlük ders planı, ünite planı ve yıllık plan olmak üzere üç şekilde hazırlanır. Dil öğretimi yapacak olan öğretmen plan yaptığı zaman, öğreteceklerini önceden yaşamış olur. Böylece öğretim süreci düzenli hale gelerek öğretmenin işini kolaylaştırır. Öğretim etkinlikleri önceden planlanmadan derse girilmemelidir (Demirel, 2015b: 30). Plan yapılırken de atasözleri ve deyimlere yer verilmeli, öğrencinin hangi seviyede, hangi ünite ve konuda atasözleri deyimleri öğreneceği ve bunun zamanı hesap edilerek, hazırlanacak planda belirtilmelidir. Plan sayesinde derste kullanılacak materyaller önceden hazırlanıp derse, öğrenci ve öğretmenin hazırlıklı gelmesi sağlanır. Planlı bir Türkçe öğretimi sayesinde Türkçemizin yabancılara öğretimi daha kolay gerçekleşecek ve dil öğrencileri bu durumdan daha fazla fayda elde edeceklerdir.

4.1.3. Bir Seferde Tek Yapıyı Sunma

Öğretim, birbiriyle ilişkili parçaların bir araya gelerek oluşturduğu yapıyı temsil eder. Verimli bir öğretim çalışmasında da her şeyi birden vermeye çalışmamak gerekir.

Verilecek olan kazanım, yeterince öğrenilmeden diğer kazanımlara geçilmemelidir. Tek seferde tek bir yapıyı sunmak öğretim sürecini sıkıcılıktan uzaklaştırarak öğrencilerin güdülenmeleri için olumlu katkı sağlayacaktır (Barın, Yabancılara Türkçe Öğretiminde İlkeler, 2004b: 23). Atasözleri ve deyimlerin de tek seferde öğretilmeye çalışılması yerine konuya ve kazanıma uygun şekilde bölümlenmeler yapılarak öğretilmesi doğru olduğu gibi öğrenciyi de öğrenme konusunda daha da isteklendirecektir. Öğrencinin ilgisini de ancak parçalar halinde sunulan ve yerinde kullanılan atasözleri ve deyimler çeker. Etkinliklerde kullanılan materyallerde bu durum göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin: sayfalar dolusu deyim ve atasözü öğrenciye verip bir anda bu kalıp sözleri ezberlemesini bekleyip, yükleme yapmaya çalışmak yerine uygun yerlerde deyim ve atasözleri kullanılmalıdır.

4.1.4. Verilen Bilgilerin Günlük Yaşamda Kullanımını Sağlama

Dil öğretimi sadece soyut bilgilerin verilerek öğrencilerin veri depolamasını sağlamak, onları boş bilgi yığınları haline getirmek değildir. Yabancı bir dili öğrenen insan, öğrendiklerinin karşılığını günlük yaşamda bulabilirse yani öğrendiklerini kullanma fırsatına kavuşursa o zaman öğrendiği dilin kalıcılığı sağlanır (Pehlivan, 2007b: 17). Dil öğrencisi dilini öğrendiği toplum karşısında öğrendiklerini uygulayabileceği alanı bulduğu zaman, başarıma hissinin verdiği özgüven ve güdülenme ile yaptığı dil öğrenme işini daha çok benimseyecektir. Türkçede günlük yaşam içinde atasözleri ve deyimler sıklıkla kullanılmaktadır. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrenciye günlük konuşmalarda geçen deyimler ve atasözleri de öğretilip, bunu kullanması sağlanırsa öğrenci maruz kaldığı bu durum karşısınca bocalamayacak ve öğrendiklerini gösterebilme fırsatı bulacaktır. Öğretim etkinliklerinde kullanılacak her türlü materyalde atasözleri ve deyimlerin gerektiği kadar yer alması öğrencilerin de günlük yaşamdaki konuşmalara uyumunu kolaylaştıracaktır (Barcın, 2018c: 12).

4.1.5. Yaparak Yaşayarak Öğrenme

Dil öğretim faaliyetleri günümüzde, geçmişteki gibi sadece klasik yöntemler kullanılarak, yalnızca öğretmenin anlattığı ve öğrencilere not tutturduğu, öğrencinin ise bir şey yapmadan dinleyip not aldığı, tek taraflı bir iletişimi barındıran bir çalışma sistemi değildir. Değişen dünya ile birlikte geleneksel dil öğretme ve öğrenme yöntemleri de geçerliliğini artık kaybederek yerini daha modern yöntemlere bırakmıştır (Erten Dalak, 2017: 7). Bu yöntemlerden birisi ve kalıcılığın en çok

sağlandığı dil öğretim yöntemi olan “yaparak yaşayarak öğrenme” modelidir. Bireyin yaparak yaşayarak öğrendiği bir aktif öğrenme süreci modern dil öğretiminde her zaman önemli bir noktada duracaktır. Aktif olarak öğrenen bireyde, öğrendiği dilin daha kalıcı olması, dili günlük yaşamında kullanabilmesi noktasında sorun yaşamaması beklenmektedir (Mete, 2014: 117). Yaparak yaşayarak dil öğretim sürecinde bütün öğrenenlerin sınıftaki etkinliklere katılımları bir şekilde sağlanmalıdır. Gösteri, soru-cevap, drama ve rol yapma, benzetim, eğitsel oyunlar vb. aktif ve işbirlikçi öğrenmeyi sağlayan metotlar sayesinde öğrencilerin tamamı sürece dâhil edilerek Türkçe öğretimi hem zevkli bir faaliyete dönüşmeli hem kalıcılık sağlanmalıdır. Bu etkinliklerin planlaması yapıp içerik oluşturulurken, atasözü ve deyimlerin de kullanıldığı etkinlikler tasarlanıp, öğretim materyalleri zenginleştirilmelidir.

4.2. Avrupa Dil Gelişim Dosyası Bağlamında Atasözü ve Deyimlerin Öğretiminin Gerekliliği

Dil öğretimi faaliyetleri ilk çağlardan beri klasik şekilde dil bilgisi ve cümle yapılarının öğretimi sağlanarak, bilgiler ezberletilerek devam etmekteydi. Bu anlayışın dil öğretiminde yeterli olmadığı aşikâr olmakla birlikte eski geleneksel yöntem günümüzde yerini daha modern yöntemlere bırakmak zorunda kalmıştır. Tüm dünyada dil öğretimiyle ilgili mutlak başarıyı yakalamanın yöntem ve teknikleri araştırıldığı gibi Avrupa’da da dil öğretiminin daha başarılı ve etkin olabilmesi için Avrupa Konseyi, Dil Politikaları Birimince, Avrupa Dil Gelişim Dosyası (ELP) projesi yürütülmektedir. Projeye ilgili olarak 15-17 Ekim 2000 tarihleri arasında Polonya'nın Cracow şehrinde gerçekleştirilen Eğitim Bakanları Daimi Konferansı bitiminde imza altına alınan sonuç bildirgesiyle, bu konseye üye olan bütün ülkelerde ELP’ nin uygulamaya koyulması kararlaştırılmıştır. Avrupa Dil Gelişim Dosyası sayesinde yabancı dil öğretiminde temel dil becerileri olan dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin Avrupa genelinde yabancı dil öğrenenlere yeterli derecede kazandırılabilceği düşünülmektedir. Projeye Avrupa Birliği ülkelerinde birden fazla dil öğretimi ve öğrenimi sağlanacak, ikinci bir dil öğrenen kişilere normal pasaportlarının yanında dil pasaportu da verilecektir. Dil pasaportu sahip olanlar hayatlarını sürdürmek istedikleri ülkenin dilini öğrenmişlerse o ülkede çalışabilme ve oturma iznine sahip olacaklardır. İkinci bir dil öğrenenler kendilerine böyle bir avantaj

da sağlayabileceklerdir. Kıbrıs'ta veya Türkiye'de yaşamayı planlayan yabancıların da benzer şekilde dil pasaportu taşımaları ve Türkçe bildiklerini belgelendirmeleri istenecektir. Avrupa Dil Gelişim Dosyası ülkeler arasında belirli bir dil ortaklığını sağlama görevi üstlenirken, kendisi de Dil Pasaportu, Dil Öğrenim Geçmişi ve Dosya olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır (Güneyli ve Demirel, 2006: 110-111). Avrupa Dil Gelişim Dosyasında, ortak birliktelik oluşturmak amacıyla dil sevipleri A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 olarak sınıflandırılmıştır. A1 ve A2 seviyelerinde direkt atasözleri ve deyim içeren belirgin ifadeler yoktur. Yine de günlük yaşam içinde geçen kalıp sözlerle birlikte basit deyim ve atasözlerinin öğretimine temel seviyede yer verilmelidir. B1 ve B2 düzeyinde konuşma becerisi/sözel üretim kısmında ise “Deyimleri ve olayları, düşlerimi ve ihtiraslarımı betimlemek için kalıpları yakın bir yoldan birbirine bağlayabilirim.” ifadesi geçmektedir. Genel anlamda bu düzeylerdeki içeriklere dikkat edilirse, deyim ve atasözleri içeren ifadelerle yer verilebileceği öngörülmektedir. C2 seviyesi konuşma becerisi/sözel etkileşim grubunda ise “Hiçbir çaba sarf etmeden her türlü konuşma ya da tartışmaya katılabilir ve deyimsele ifadelerle konuşma dilini tanıyabilirim.” ifadesi geçmektedir. C1 ve C2 düzeyinde işlenebilecek metinlere ve yapılabilecek çalışmalara bakıldığında soyut kelime guruplarına, çeşitli söz sanatlarına, kültürel öğeleri yoğun bir şekilde yansıtan atasözleri ve deyimlere yer verilebileceği düşünülmektedir (Akpınar ve Açık, 2010a: 64). Kültürel unsurların öğretilmesine karşı çıkmayan Avrupa Dil Gelişim Dosyası ve buna uygun olacak şekilde Türkçenin yabancılar için öğretimi yapılırken kültürümüzün de tanıtılması ve öğretilmesi için deyim ve atasözlerimizi de öğretme yoluna gitmeliyiz.

4.3. Avrupa Dil Gelişim Dosyası Bağlamında Atasözü ve Deyimlerin Materyallerde Kullanımının Gerekliği

Dünya, iletişimin, etkileşimin ve teknolojinin getirdiği yeniliklerle birlikte her geçen gün küçülmekte, insanların birbiriyle kolaylıkla haberleşebildiği bir küresel köye dönüşmektedir. Farklı toplumların bir arada yaşamasını zorunlu hale getiren bu süreçte insanları ortak bir paydada buluşturabilen ve etkileşimde bulunabilmemizi sağlayan yegâne unsur ise herkesin kullanabildiği “dil” olmuştur. Günümüzde yalnızca kendi dilimizi bilmek, başka toplum ve milletlerin dillerine, kültürlerine yabancı kalmak şu anki dünya şartlarına uyum sağlamada sorunlar yaşanmasına sebep oluşturmaktadır (Onursal, 2019: 49). Ülkeler siyasi, ekonomik, dinsel ve sosyal sebeplerle birbiriyle

iletişimlerini geliştirmekte, ilişkilerini de güçlendirme yoluna gitmektedirler. Bunun gibi sebeplerle Avrupa Konseyi, Avrupa Birliğine üye ülkelerin insanlarına yani Avrupa Birliği vatandaşlarına dil öğretimi çalışmalarını yürüterek, ortak bir kültürel yapı oluşturma, iletişim kurarken en az sorunla karşılaşma, birden fazla dili konuşabilme gibi amaçları güderek Avrupa Dil Gelişim Dosyasını hazırlamıştır. Avrupa Konseyine üye ülkeler de konseyin oluşturduğu bu dosyayı temel alarak, kendi ülke vatandaşları dışında kalan insanlara da, yabancı veya ikinci bir dil olarak yaşadıkları ülkenin dilini öğretmeyi amaçlamaktadırlar. Bu durumda konseye üye olan Türkiye'nin de Türkçeyi yabancılara öğretirken kullanacağı ders malzemelerini, materyallerini ve çalışma planlarını Avrupa Dil Gelişim dosyasına uygun şekilde hazırlamalıdır (Yılmaz & Ertürk Şenden, 2014: 58). Avrupa Dil Gelişim Dosyası incelendiğinde görülmektedir ki, A1 - Sözel etkileşim seviyesinde “kalıp ifadeler” söz grubu temel dil becerilerinin kazandırılmasıyla ilgili kazanım içeriklerinde geçmektedir. Kalıp ifadeler sözü içeriğinde; kalıplaşmış sözleri, mecazlı söyleyişleri, günlük dilde kullanılan kemikleşmiş kelime gruplarını, deyimleri, atasözlerini vb. yapıları barındırır. “Deyim” kelimesi A1 düzeyinde - Dinleme, B1 düzeyinde - Dinleme ve Okuma, C1 düzeyinde - Dinleme ve Okuma, C2 Düzeyinde - Okuma becerilerinde geçmektedir. Buna ek olarak atasözleri ve deyimlerimizin öğretimini kolaylaştırmak, yabancıların Türkçe öğrenimleri sırasında, öğrendiklerinin kalıcılığını sağlamak ve yaptıkları işten zevk duyarak öğrenme isteğinde bulunmalarına yardımcı olabilmek için materyaller kullanmalıyız. Materyal kullanırken de gelişigüzel plansız bir çalışmanın içine girmemek gerekir. Kullanılacak materyalin ders içeriğine uygun ve hedeflenen davranışı kazandırmaya yönelik olması doğru olacaktır. Hangi dil öğretimi yapılacak olursa olsun materyal hazırlarken herkesin uyması gereken temel prensipler vardır. Bu prensipler “Anlamlı olma, bilinenden başlama, çok örnek barındırma, görelilik, seçicilik, tamamlama, fonun anlamlılığı, kapalılık, birleştiricilik, algıda değişmezlik, derinlik, yenilik, basitlik, hedef-davranış, öğrenciye uygunluk” şeklinde sıralanabilir. Seçicilik, ilkesiyle kalıp ifadelere ve mecazlı söyleyişlere uygun materyaller tasarlanabilir. Fonun anlamlılığı ilkesiyle ortaya koyulacak materyallerde, bir cümlede öğretilmek istenen söz grubunun değişik anlamları verilerek örneğin deyim ve atasözlerinin geçtiği başta okuma ve çalışma kitaplarındaki metinler, Türkçe TV reklamları, müzik klipleri, radyo ve TV programları, filmler ve diziler gibi somut olarak öğrenmeyi ve örnek almayı sağlayabilecek görsel ve işitsel unsurların kullanımı

sağlanabilir. Basitlik ilkesiyle, amaca hizmet etmekten uzak, karmaşık ve anlaşılmaz materyallerin kullanılması yerine, Türkçe öğretimini daha basit hale getiren, kolay anlaşılabilir somut sözler kullanılması, soyut kavramların somutlaştırılmaya çalışılması daha doğru olacaktır (Duman, 2013: 2-3). Bu ilkelere uygun şekilde hazırlanan materyallerde, deyim ve atasözlerimize de yer verilmelidir. Deyim ve atasözlerinin kullanıldığı materyaller, Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin bütün duyularıyla sürece dâhil olmalarında, Türkçenin ait olduğu toplumun kültürüne alışmalarında ve günlük konuşma dilinin anlaşılmasında, yabancı öğrencilere kolaylık sağlayacaktır. Sonuçta, yabancılara Türkçe öğretimi için hazırlanan ve temel dil becerilerinin geliştirilmesini ve öğretilmesini sağlayacak, atasözleri ve deyimlerin aktarımını kolaylaştıran materyaller olmalıdırlar. Materyaller, öğrencilerin farklı duyularını harekete geçirmeli, onlara çoklu öğrenme olanağı sağlamalı, hazırbulunuşluk seviyelerini ve bireysel farklılıkları önemsemeli, onların aktif olmalarını sağlarken, yaparak yaşayarak öğrenme ilkesini amaç edinmiş, kolay ulaşılabilir ve kullanılabilir olma işlevini taşımalıdırlar.

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

5.1. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) Bulguları

Tablo 5.1.1. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 1.Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Atasözü	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Spor / C. Sağlıklı Yaşam İçin Spor	<ul style="list-style-type: none">❖ Sağ baş yastık istemez❖ Sağlık varlıktan yeğdir.❖ Hasta olmayan sağlığın kadrini ilmez❖ Hastalık kantarla girer gramla çıkar.❖ Mide hastalığının evi, perhiz tedavinin başıdır❖ Güneş girmeyen eve doktor girer.❖ Ayağını sıcak tut, başını serin; gönlünü ferah tut, düşünme derin.❖ Can boğazdan gelir.❖ Hekimsiz, hâkimsiz yerde oturma.	31
<p>✓ Bu ünite “dinleme, okuma, konuşma ve yazma” becerilerinin kazandırılmasına yönelik metin örneklerine ve etkinlik çalışmalarına yer verilmiştir.</p> <p>✓ Ünite 9 adet atasözü kullanılmıştır.</p>				

Tablo 5.1.2. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 1.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Spor / A. Daha Hızlı, Daha Yüksek, Daha Güçlü: Olimpiyatlar / Olimpiyatların Öyküsü	<ul style="list-style-type: none">❖ Derece elde etmek(derece almak)❖ Elde etmek	10
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Spor / A. Daha Hızlı, Daha Yüksek, Daha Güçlü: Olimpiyatlar / Olimpiyatların Öyküsü	<ul style="list-style-type: none">❖ Elden ele geçmek	11

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Spor / A. Daha Hızlı, Daha Yüksek, Daha Güçlü: Olimpiyatlar / Olimpiyat Oyunlarında Yaşanmış İlginç Olaylar	❖ Sahne olmak	14
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Spor / A. Daha Hızlı, Daha Yüksek, Daha Güçlü: Olimpiyatlar / Ne Zaman, Nerede?	❖ Başarı göstermek(kazanmak) ❖ Emanet etmek ❖ Ziyaret etmek	16
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Spor / A. Daha Hızlı, Daha Yüksek, Daha Güçlü: Olimpiyatlar / Olimpiyat Oyunları Nerede Düzenlenir?	❖ Not almak ❖ Yön vermek	17
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Spor / B. Spor Çeşitleri / Türkiye Destan Yazdı (Dinleme)	❖ Havlu atmak ❖ Destan yazmak ❖ İşi bitmek ❖ Kırmızı kart görmek ❖ Araya girmek ❖ Tadını çıkarmak ❖ Eli ayağı titretmek ❖ Yerinde duramamak ❖ Tüyleri diken diken olmak	20
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite- Spor / B. Spor Çeşitleri / 2008 Avrupa Futbol Şampiyonası	❖ Elde etmek ❖ Başarıya imza atmak	22
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Spor / C. Sağlıklı Yaşam İçin Spor / Sporcular Nasıl Beslenir?	❖ Not etmek ❖ (bir kimseye, bir şeye) ihtiyaç duymak ❖ Yol açmak ❖ Kilo almak	26
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Spor / C. Sağlıklı Yaşam İçin Spor / Egzersiz Neden Bu Kadar Yararlı?	❖ Tepki vermek ❖ Ortaya çıkmak ❖ Elden ayaktan düşmek ❖ Ele güne muhtaç olmak	28
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Spor / Sağlıklı Yaşam İçin Spor / Sporcular Nasıl Beslenir?	❖ Tepki vermek ❖ Fark etmek ❖ Davet etmek	30
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Spor / Sağlıklı Yaşam İçin Spor / Elvan Abeylegesse (Değerlendirme)	❖ Fark etmek ❖ Soluk soluğa kalmak ❖ Gurur duymak ❖ Elde etmek	33
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Spor / Sağlıklı Yaşam İçin Spor / Kendimi Değerlendiriyorum	❖ Fark etmek ❖ Öne sürmek	34
<p>✓ Bu ünite de 37 adet deyim yer verilmiştir. Deyimlerin tamamı okuma ve dinleme metinlerinde olmayıp konuşma ve yazma becerilerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklerde de kullanılmıştır.</p> <p>✓ “1.Ünite- Spor / B. Spor Çeşitleri / Türkiye Destan Yazdı” isimli dinleme metninde “havlu atmak, tadını çıkarmak, tüyleri diken diken olmak” gibi başka kültürlerde bulunması zor ve Türkçeye özgü deyimler kullanılmıştır.</p> <p>✓ Gündelik yaşamın içerisinde yer alan ve dünyada milyonlarca insanın ortak alanı olan “Spor” ilgili kitabın basıldığı tarihe göre güncel olaylara da yer verilmiştir. Bu sırada yine deyimlerden yararlanılmıştır.</p>				

Tablo 5.1.3. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 2.Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Atasözü	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	2. Ünite / Değişen Dünya / A. Dünden Bugüne B. Neredeyim C. Yakın Gelecek	Atasözüne rastlanmadı.	35-54
<p>✓ Bu ünite üç bölüm bulunmaktadır. Her bölümde dört temel dil becerisiyle ilgili on iki adet metin ve etkinlik kullanılmış fakat bunların hiçbirisinde atasözüne yer verilmemiştir.</p> <p>✓ Ünite “Ulaşım” kavramıyla ilgili kalıp ifadeleri tanıma becerisinin kazandırılmasına yönelik çalışmaları içerisinde barındırıyor olsa da kalıp ifade olan atasözleri bu ünite kullanılmayarak kazandırılmak istenilen beceriye ters düşüldüğü görülmektedir.</p>				

Tablo 5.1.4. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 2.Ünite Deyimleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	2. Ünite / Değişen Dünya / A. Dünden Bugüne / Pekinden Londra’ya	❖ Ortaya çıkmak ❖ Yol açmak ❖ Neden olmak ❖ Adını vermek ❖ Yer almak ❖ El değiştirmek ❖ Gündeme gelmek	36
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	2. Ünite / Değişen Dünya / A. Dünden Bugüne / İşaretleyelim (Etkinlik)	❖ Meydana getirmek ❖ Tanıklık etmek ❖ Maruz kalmak ❖ Ortaya çıkarmak ❖ El değiştirmek	38
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	2. Ünite / Değişen Dünya / A. Dünden Bugüne / İpek Yolundan Marmaray’a	❖ Gün saymak ❖ Hizmete girmek ❖ Dikkatini çekmek ❖ Dile getirmek ❖ Karar vermek ❖ Elde etmek ❖ Ortaya çıkarmak	40
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	2. Ünite / Değişen Dünya / A. Dünden Bugüne / Deveyle 22 Yıl Seyahat (Dinleme) – Uçuş Sendromu (Dinleme)	❖ Yerini almak ❖ Yer vermek ❖ Harekete geçmek ❖ Yok olmak ❖ Tehdit etmek ❖ Neden olmak ❖ Ciddiye almak ❖ Yol açmak	41-42
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	2. Ünite / Değişen Dünya / B. Neredeyim? / İki Otobüs Meraklısının Serüveni	❖ Akla gelmek ❖ Yer almak ❖ Ortaya çıkmak ❖ Dikkat çekmek ❖ Hayal kurmak ❖ Ziyaret etmek	43-45

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	2. Ünite / Değişen Dünya / C. Yakın Gelecek / Yapay Zekâ (Dinleme)	❖ İdare etmek ❖ Karar vermek ❖ Tatmin etmek ❖ İdare etmek ❖ Yol göstermek ❖ Örnek vermek ❖ ... hâline gelmek	49
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	2. Ünite / Değişen Dünya / C. Yakın Gelecek / Kullanma Kılavuzu	❖ Dikkate almak	50
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	2. Ünite / Değişen Dünya / C. Yakın Gelecek / Yıkılacak Giysilerin Hazırlanması	❖ Neden olmak ❖ Maruz kalmak ❖ Yol açmak	51
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	2. Ünite / Değişen Dünya / C. Yakın Gelecek / Antakya	❖ Gözler önüne sermek ❖ Davet etmek	52
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	2. Ünite / Değişen Dünya / C. Yakın Gelecek / Değerlendirme	❖ Önüne geçmek ❖ Göz ardı etmek ❖ Yer vermek	53
✓ Bu ünite de 49 adet deyim yer verilmiştir. Deyimlerin tamamı düşünüldüğünde bütün temel dil becerilerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklerde kullanıldıkları görülmektedir. Dinleme metinlerinde diğer metinlere göre deyimler daha çok kullanılmıştır.				

Tablo 5.1.5. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 3.Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	❖ Atasözü	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / Kelimelerin Büyülü Dünyası / A. Sözlerin Gizemi	❖ Azla yetinmeyen çoğu hiç bulamaz.	57
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / Kelimelerin Büyülü Dünyası / C. Hayalden Mecaza / Tatlı Dil	❖ Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.	67
✓ Bu ünite de yer alan iki adet atasözü de gündelik dilde kullanılan kelimelerin veya kurduğumuz cümlelerin önemini ve çıkarabileceğimiz dersleri konu edinmektedir.				

Tablo 5.1.6. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 3.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / Kelimelerin Büyülü Dünyası / A. Sözlerin Gizemi / Tarihten Hazır Cevaplar	❖ Küçük düşürmek ❖ İstifini bozmamak ❖ Gizli tutmak ❖ Cevabı dikmek (dayamak veya yapıştırmak) ❖ Layık görmek	56
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / Kelimelerin Büyülü Dünyası / A. Sözlerin Gizemi / Dilin Tadı (Dinleme)	❖ Yer almak ❖ Tat vermek ❖ Can sıkmak ❖ Kendini göstermek ❖ Dile getirmek ❖ Düzen vermek (düzene sokmak) ❖ Tadına varmak ❖ Meydana getirmek ❖ Bir araya getirmek	58

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / Kelimelerin Büyülü Dünyası / A. Sözlerin Gizemi / Dil İncelik İster	❖ Zarar vermek ❖ Yol açmak	59
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / Kelimelerin Büyülü Dünyası / A. Sözlerin Gizemi / Eşleştirelim	❖ Ele vermek	60
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / Kelimelerin Büyülü Dünyası / A. Sözlerin Gizemi / Dilin Önemi	❖ Ele almak ❖ Gözden geçirmek ❖ Gereği gibi ❖ Yoldan çıkmak	60
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / Kelimelerin Büyülü Dünyası / B. Sazın ve Sözü'nün Ustaları / Yaşayan İnsan Değeri (Dinleme)	❖ Türkü söylemek ❖ Ziyaret etmek ❖ Dünyaya gelmek ❖ Kaleme almak ❖ Rol almak	61
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / Kelimelerin Büyülü Dünyası / B. Sazın ve Sözü'nün Ustaları / Lambada Titreyen Alev Üşüyor	❖ Ziyaret etmek ❖ Hayret etmek ❖ Hâl hatır (hâlini hatırını) sormak ❖ Rıza göstermek ❖ Dillere destan olmak ❖ Yerini almak ❖ Bir köşeye koymak ❖ Uygun görmek ❖ Not etmek ❖ Cankulağı ile dinlemek ❖ Dünyaya gelmek	62
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / Kelimelerin Büyülü Dünyası / B. Sazın ve Sözü'nün Ustaları / Lambada Titreyen Alev Üşüyor	❖ Faydalı olmak ❖ Başı derde girmek ❖ Müsaade etmek (buyurmak) ❖ Aklına takılmak ❖ Nükte yapmak ❖ Gözleri dolmak (dolu dolu olmak) ❖ Yolcu etmek ❖ Gözü ilişmek ❖ Rahatsızlık vermek ❖ Ebediyete intikal etmek ❖ Haber vermek ❖ Gönlünden geçirmek (geçmek)	63
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / Kelimelerin Büyülü Dünyası / B. Sazın ve Sözü'nün Ustaları / Lambada Titreyen Alev Üşüyor	❖ Hayret etmek	64
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / Kelimelerin Büyülü Dünyası / B. Sazın ve Sözü'nün Ustaları / Hayata Yön Veren Sözler	❖ Yön Vermek ❖ Acı çekmek (duymak) ❖ Yok olmak ❖ Sınıfta kalmak	65
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / Kelimelerin Büyülü Dünyası / C. Hayalden Mecaza / Aşk Mektupları (Dinleme)	❖ Cevapsız bırakmak ❖ Yüreğine od (ateş) düşmek ❖ Canı sıkılmak ❖ Deli gibi ❖ Gurur duymak	66

			<ul style="list-style-type: none"> ❖ Cevapsız kalmak ❖ Kendini beğendirmek ❖ Küçük düşmek ❖ Yolunu beklemek (gözlemek) ❖ Başına gelmek ❖ Musallat olmak ❖ (bir şey) elden gitmek 	
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / Kelimelerin Büyülü Dünyası / C. Hayalden Mecaza / Tatlı Dil	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Can yakmak ❖ Kalp (kalbini) kırmak ❖ Şeytan görsün yüzünü ❖ Bucak bucak kaçmak ❖ Gönül yıkmak 	67
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / Kelimelerin Büyülü Dünyası / C. Hayalden Mecaza / Kış Günü - Gönül Alma Sanatı	<ul style="list-style-type: none"> ❖ (Bir şeye) gözü (gözleri) takılmak ❖ Gönül (gönlünü) almak 	69
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / Kelimelerin Büyülü Dünyası / C. Hayalden Mecaza / Sözcükleri Yanlış Anlamda Kullanma - Aşk	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Yol açmak ❖ Sınıfı geçmek ❖ Kendini bilmek ❖ Sevgi beslemek 	70
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / Kelimelerin Büyülü Dünyası / C. Hayalden Mecaza / Kelimelerin Gizli Dili	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Açıklığa kavuşturmak ❖ Dikkat çekmek 	71
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / Kelimelerin Büyülü Dünyası / C. Hayalden Mecaza / Kendimi Değerlendiriyorum	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Yer almak ❖ Kaleme almak 	72
<p>✓ Bu Ünite de 82 adet deyim e yer verilmiştir.</p> <p>✓ “3.Ünite-Kelimelerin Büyülü Dünyası / B. Sazın ve Sözü Ustaları/ Lambada Titreyen Alev Üşüyor” isimli röportaj da geçen deyimler hem kültür aktarımı sağlayıp hem de Türk Edebiyatının önemli bir kültür şahsiyeti olan “Abdurrahim Karakoç” ile ilgili bilgiler içermektedir.</p>				

Tablo 5.1.7. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 4.Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Atasözü	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Canlılar Âlemi / B. Bitkiler / Çiçek Kültürü (Dinleme)	❖ Dikensiz gül olmaz	83
<p>✓ Bu ünite de 1 adet atasözü kullanılmıştır. O da dinleme metninde tespit edilmiştir.</p> <p>✓ Atasözüne az yer verilmesi kültür aktarımının kesintiye uğramasında etkili olacaktır.</p>				

Tablo 5.1.8. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 4.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Canlılar Âlemi / A. Hayvanlar / Hayvanlar Âlemi	<ul style="list-style-type: none">❖ Yer değiştirmek❖ Sabit olmak❖ Örnek vermek❖ Mekik gibi❖ Tehdit etmek❖ Haber vermek❖ Göz önüne almak	74
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Canlılar Âlemi / A. Hayvanlar / Hayvan Davranışlarının İnsandaki Görünümleri	<ul style="list-style-type: none">❖ Kedi gibi dört ayak üzerine düşmek❖ Zarar görmek❖ İşi yolunda gitmek❖ Tırnak göstermek❖ Köpek gibi❖ Pes etmek❖ Aslan kesilmek❖ Aslan gibi❖ Aslan kesilmek❖ Elde etmek❖ Koyun gibi❖ Tilki gibi❖ Arı gibi❖ Ceylan gibi❖ Kuzu gibi	76
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Canlılar Âlemi / A. Hayvanlar / Aslan Payı - Benzerlikler	<ul style="list-style-type: none">❖ Dört ayak üstüne düşmek❖ Aslan payını almak❖ Maymun iştahlı olmak❖ Koyun gibi davranmak❖ Harekete geçirmek❖ İstifini bozmamak❖ Peşinde (peşinden) koşmak❖ Serbest bırakmak	77
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Canlılar Âlemi / A. Hayvanlar / İnci Kefali	<ul style="list-style-type: none">❖ Göç etmek (eylemek)❖ Yola çıkmak	78
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Canlılar Âlemi / A. Hayvanlar / Kelaynak	<ul style="list-style-type: none">❖ Sadık kalmak❖ Nesli tükenmek	80
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Canlılar Âlemi / B. Bitkiler / Oksijen Makineleri	<ul style="list-style-type: none">❖ Meydana getirmek❖ Meydana gelmek	81
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Canlılar Âlemi / B. Bitkiler / Birlikte Yaşama ve Geçinme Şekilleri	<ul style="list-style-type: none">❖ Meydana gelmek❖ Meydana getirmek❖ Yer değiştirmek	82
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Canlılar Âlemi / B. Bitkiler / Çiçek Kültür (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none">❖ Elde etmek❖ Gül gibi❖ Gül gibi bakmak❖ Gül gibi geçinmek (yaşamak)❖ (birinin) üstüne gül koklamamak	83

			<ul style="list-style-type: none"> ❖ Çiçek gibi ❖ El bebek gül bebek ❖ Talibi çıkmak ❖ (bir işte) Yer almak ❖ Dile getirmek ❖ Mesaj vermek 	
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Canlılar Âlemi / B. Bitkiler / Kardelen Çiçeğinin Hikâyesi	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Dile getirmek ❖ İfade etmek ❖ Hayran olmak (kalmak) ❖ Ümidini kaybetmek ❖ Boynunu bükmek ❖ Sözü tutmak 	84
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Canlılar Âlemi / B. Bitkiler / Meyveler ve İnsanlar	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Dört gözle beklemek 	85
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Canlılar Âlemi / C. Modern Hayat ve Canlılar Âlemi / Tutsaklık mı Koruma mı?	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Hayran olmak (kalmak) ❖ Ellerinden almak ❖ Karşı karşıya olmak ❖ Koruma altına almak ❖ Gözle görülür hale gelmek 	86
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Canlılar Âlemi / C. Modern Hayat ve Canlılar Âlemi / İsim Bulma Sanatı (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Zarar vermek ❖ Söz konusu olmak ❖ Mal olmak ❖ Üstesinden gelmek ❖ Değme gitsin ❖ Rengi atmak (kaçmak, uçmak) ❖ Dilinden anlamak ❖ İçini dökmek ❖ İlgisini çekmek ❖ Heyecan vermek ❖ Farkına varmak ❖ (bir işe) kendini vermek (vurmak veya çalmak) 	87
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Canlılar Âlemi / C. Modern Hayat ve Canlılar Âlemi / Deyimlerle Anlamlarını Eşleştirelim-Ağacın Dalı	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Arı kovanı gibi işlemek ❖ Kuş sütüyle beslemek ❖ Turnayı gözünden vurmak ❖ Deveye hendek atlatmak ❖ Çiçeği burnunda olmak ❖ Güllük gülistanlık olmak ❖ Başında kavak yeli esmek ❖ Çam devirmek ❖ Zıyan olmak ❖ Meydana getirmek 	88
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Canlılar Âlemi / C. Modern Hayat ve Canlılar Âlemi / Dil İncelik İster	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Neden olmak ❖ Zarar vermek ❖ Yol açmak 	89

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	4.Ünite / Canlılar Âlemi / C. Modern Hayat ve Canlılar Âlemi / Aptal Puma Sendromu-Şerbet	❖ Heyecan vermek ❖ Elde etmek ❖ İkrâm etmek	90
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Canlılar Âlemi / C. Modern Hayat ve Canlılar Âlemi / Yeryüzünün Süzgeçleri	❖ Zarar görmek ❖ Yok olmak ❖ Elinden geleni yapmak ❖ Zarar vermek ❖ Sahip çıkmak	91
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Canlılar Âlemi / C. Modern Hayat ve Canlılar Âlemi / Kendimi Değerlendiriyorum	❖ Öne sürmek	92
<p>✓ Bu ünite de 111 adet deyim yer verilmiştir. Bu da diğer üniteler içerisinde en fazla deyim bu kitabın 4.ünitesinde yer aldığı ve deyim kullanımının burada yoğunlaştığını göstermektedir.</p> <p>✓ “4.Ünite - Canlılar Âlemi - Hayvanlar, Bitkiler ve Modern Hayat ve Canlılar Âlemi” isimli alt bölümlerden oluşurken, bölümleri oluşturan okuma ve dinleme metinlerinin çoğunda işlenen konuyu da yansıtan deyimlere rastlanmıştır. Örneğin “çiçek gibi, gül gibi bakmak, aslan gibi, çam devirmek, aslan kesilmek vb.” deyimlerin işlendiği konuyu da barındırdığı görülmektedir.</p>				

Tablo 5.1.9. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 5.Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Atasözü	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Tarihe Yolculuk / A. Yazının Macerası B. Medeniyetler C. Kilometre Taşlarımız	Atasözüne rastlanmadı	93-112
<p>✓ Bu ünitenin hiçbir yerinde atasözü tespit edilememiştir.</p> <p>✓ “5.Ünite-Tarihe Yolculuk / A. Yazının Macerası / Dilimizi Yazıyoruz ve Okuyoruz - Yeni Alfabem - Orhon Yazıtları” başlıklarını içeren metinlerde hep Türkçe ’den ve ona ait kültürel özelliklerden bahsedilmesine rağmen bu bölümde deyim gibi kalıp ifadeler yer verilmiş fakat atasözlerimizden bahsedilmeyerek, hiçbir etkinlikte ve çalışmada da kullanma gereği hissedilmemiştir.</p>				

Tablo 5.1.10. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 5.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Tarihe Yolculuk / A. Yazının Macerası / Dilimizi Yazıyoruz ve Okuyoruz (Dinleme)	❖ İlgi duymak ❖ Meydana gelmek ❖ Ortaya koymak	94
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Tarihe Yolculuk / A. Yazının Macerası / Yazı Nasıl Ortaya Çıktı?	❖ Ortaya çıkmak	96
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Tarihe Yolculuk / A. Yazının Macerası / Orhon Yazıtları	❖ (Bir işte) yer almak ❖ (Birin) adını taşımak	98
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Tarihe Yolculuk / A. Yazının Macerası / Nasıl Yazıldılar?	❖ Yola çıkmak	99
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Tarihe Yolculuk / B. Medeniyetler / Maya Medeniyeti (Dinleme)	❖ Sona ermek ❖ Dikkat çekmek ❖ İçine almak ❖ Sona ermek ❖ Dikkat çekmek ❖ İlgi çekmek	100

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Tarihe Yolculuk / B. Medeniyetler / Maya Deyince Akla O Gelir	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ortaya koymak ❖ (Bir işte) yer almak ❖ Dikkat çekmek 	101
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Tarihe Yolculuk / B. Medeniyetler / En Değerli Hazinemiz	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ayağa kalkmak 	103
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Tarihe Yolculuk / B. Medeniyetler / Boğaziçi Köprüsü	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Temel atmak ❖ İlgi göstermek ❖ Son vermek ❖ Yüreği ağzına gelmek 	104
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Tarihe Yolculuk / B. Medeniyetler / Hangi Şehirde Yaşardınız?	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Yola çıkmak 	105
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Tarihe Yolculuk / C. Kilometre Taşları / Sultan Şairler (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Eğitim almak ❖ (bir işte) yer almak ❖ İlgi göstermek ❖ Teşvik etmek ❖ Yer tutmak ❖ Dikkat çekmek 	106
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Tarihe Yolculuk / C. Kilometre Taşları / Büyük Üstatlar - Kaşgarlı Mahmut/Ali Kuşçu	<ul style="list-style-type: none"> ❖ (bir işe) kendini vermek (vurmak veya çalmak) ❖ Not tutmak ❖ Gözden geçirmek ❖ Ele geçmek ❖ Ders vermek ❖ İlgi duymak ❖ Yola çıkmak 	107
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Tarihe Yolculuk / C. Kilometre Taşları / Büyük Üstatlar - Uluğ Bey	<ul style="list-style-type: none"> ❖ (bir şeyin) başına geçmek ❖ Hüküm vermek ❖ Temel atmak ❖ (birinin) adını taşımak 	108
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Tarihe Yolculuk / C. Kilometre Taşları / Büyük Üstatlar - Uluğ Bey (Deyim Etkinliği)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ (birinin) adını taşımak ❖ (bir şeyi) ayakta tutmak ❖ (bir şeyin) başına geçmek ❖ Baş koymak ❖ El atmak ❖ Ele geçmek ❖ Gözden geçirmek ❖ Göz koymak ❖ Gözü olmak ❖ Hüküm sürmek ❖ Hüküm vermek ❖ (bir işe) kendini vermek (vurmak veya çalmak) ❖ Son şeklini vermek ❖ Temel atmak ❖ Yerine koymak ❖ Yerinde olmak 	109

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Tarihe Yolculuk / C. Kilometre Taşları / Kadeş Antlaşması	❖ Kaleme almak	110
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Tarihe Yolculuk / C. Kilometre Taşları / Rosetta Taşı	❖ Hüküm sürmek ❖ İlgisini çekmek ❖ (bir şeye) kanaat getirmek ❖ Açıklığa kavuşturmak ❖ Eline geçmek ❖ Gözden geçirmek ❖ Göz ardı etmek	111
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Tarihe Yolculuk / C. Kilometre Taşları / Kendimi Değerlendiriyorum	❖ Yerine koymak	112
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bu ünite de toplamda 63 adet deyim e yer verilmiştir. Bu da kitabın son bölümlerine doğru deyim kullanımının arttığını göstermektedir. ✓ Bu ünite deki dinleme metinlerinde 13 adet deyim e yer verildiği görülmektedir. Her bölümde en az bir adet deyim e mutlaka yer verilmiştir. ✓ “Büyük Üstatlar-Uluğ Bey”, isimli okuma metniyle ilgili çalışmada yalnızca deyim bulmaya ve anlamlarını öğretmeye yönelik olarak hazırlanmış bir etkinlik mevcuttur. Günlük dilde sık kullanılan “el atmak, gözden geçirmek, başına geçmek” gibi deyimler kullanılmıştır. 				

Tablo 5.1.11. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 6.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	❖ Atasözü	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	6. Ünite / Bilimin Gözüyle / A. Sempozyuma Hazırlık B. Sempozyum Günleri C. Bildiri Sunuyorum	❖ Atasözüne rastlanmadı	113-130
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bu ünitenin hiçbir bölümünde atasözü tespit edilememiştir. ✓ Ünite ele alınan temel konu, bilimsel bir çalışma alanı olan “sempozyum” kavramı ve buna yönelik hazırlıklardır. Ünite de kullanılan okuma ve dinleme metinlerinde kültürel öğelerden genelde bahsedilmiş ama atasözlerinin kendisine ve onla ilgili ifadelere yer verilmemiştir. 				

Tablo 5.1.12. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 6.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	6. Ünite / Bilimin Gözüyle / A. Sempozyuma Hazırlık / Sempozyum ve Bildiri	❖ Ele almak ❖ Ortaya koymak ❖ Kaleme almak ❖ Yerde olmak ❖ (bir işte) yer almak ❖ Bağlı kalmak ❖ İleri sürmek ❖ Yer vermek	114
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	6. Ünite / Bilimin Gözüyle / A. Sempozyuma Hazırlık / Sempozyuma Ulaşım (Dinleme) - VI. Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Açılış Konuşması (Dinleme)	❖ Ele almak ❖ Işık tutmak ❖ Ortaya koymak ❖ Katkıda bulunmak	117-119

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	6. Ünite / Bilimin Gözüyle / B. Sempozyuma Günleri / Yabancılara Türkçe Öğretiminde Yunus Emre Enstitü Modeli (Saraybosna Örneği)	❖ Karar almak ❖ Yer vermek	120
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	6. Ünite / Bilimin Gözüyle / B. Sempozyum Günleri / Bir Sempozyum Yap...	❖ Geri durmak ❖ İş yapmak ❖ Masrafa girmek ❖ Yakınlık kurmak ❖ Fark etmek ❖ Ortaya koymak ❖ Özen göstermek	122
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	6. Ünite / Bilimin Gözüyle / B. Sempozyum Günleri / Kültürel Karşılaştırmalar Sempozyumu (Dinleme)	❖ İlgi çekmek (uyandırmak) ❖ Ele almak ❖ Akla gelmek ❖ Gözden geçirmek ❖ Bir araya gelmek ❖ Haberi olmak	123
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	6. Ünite / Bilimin Gözüyle / C. Bildiri Sunuyorum / Türk-Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları	❖ Ortaya çıkmak ❖ Bir araya gelmek ❖ Dile getirmek ❖ Karşılık vermek ❖ Ortaya koymak	124
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	6. Ünite / BİLİMİN GÖZÜYLE / C. Bildiri Sunuyorum / Kültürel İlişkiler	❖ Işık tutmak ❖ Ziyaret etmek ❖ Bir araya gelmek ❖ Fırsat bulmak ❖ Sona ermek	128
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	6. Ünite / Bilimin Gözüyle / C. Bildiri Sunuyorum / Hulusi Behçet	❖ Dünyaya gelmek ❖ Yer almak ❖ Hayata gözlerini yummak (kapamak)	129
<p>✓ Bu ünite de 40 adet deyim e yer verilmiştir. Bu ünite de kullanılan deyimler, birkaç istisna dışında iki kelimedenden oluşmaktadır.</p> <p>✓ Ünite genelinde “dinleme, okuma, yazma ve konuşma” becerilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar bulunuyor olsa da yalnızca kalıp sözlerin öğretilmesi ve kazanım olarak verilmesine yönelik hazırlanmış ve içerisinde deyimlerin geçtiği ifadeler mevcut değildir.</p> <p>✓ Kültürümüz ve diğer milletlerin kültürel özelliklerinin konu edildiği “Türk-Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları” isimli okuma metninde Türkçe ve Boşnakçadaki ortak değerlerden bahsedilmiş fakat deyim ve atasözlerinin durumuyla ilgili bir ifade geçmemiştir.</p>				

Tablo 5.1.13. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 7.Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Atasözü	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	7. Ünite / Sayılarla Hayat / A. Abaküsten Bilgisayara / Arabanın Hangi Lastiği Patladı?	❖ Ramazanda yalan söyleyenin yüzü bayramda kara olur. ❖ Ardıcın közü olmaz, yalancının sözü olmaz. ❖ Yalancının evi yanmış, kimse inanmamış. ❖ Yalancının mumu yatsıya kadar yanar. ❖ El eliyle yılan tutan, yarısını yalan tutar.	138

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	7. Ünite / Sayılarla Hayat / C. Hayatımızdaki Sayılar / Kültürümüzde Sayılar	❖ Er oyunu üçe kadar. ❖ Balık ile misafir üç gün sonra kokmaya başlar.	145
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	7. Ünite / Sayılarla Hayat / C. Hayatımızdaki Sayılar / Kültürümüzde Sayılar	❖ Dokuz at bir kazığa bağlanmaz. ❖ Dokuz ölç bir biç. ❖ Güzellik ondur, dokuzu dondur. ❖ Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar.	146
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	7. Ünite / Sayılarla Hayat / C. Hayatımızdaki Sayılar / Kültürümüzde Sayılar	❖ Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır.	147
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	7. Ünite / Sayılarla Hayat / C. Hayatımızdaki Sayılar / Kültürümüzde Sayılar	❖ Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar. ❖ Güzellik ondur, dokuzu dondur ❖ Dokuz at bir kazığa bağlanmaz.	148
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	7. Ünite / Sayılarla Hayat / C. Hayatımızdaki Sayılar / Deyimler, Kalıp Sözler	❖ Dokuz at bir kazığa bağlanmaz. ❖ Dokuz ölç bir biç. ❖ Güzellik ondur, dokuzu dondur.	152
<p>✓ Bu ünite A. Abaküsten Bilgisayara bölümünde 5 adet ve C. Hayatımızdaki Sayılar bölümünde ise 13 adet olmak üzere toplam 18 adet atasözüne yer verilmiştir.</p> <p>✓ Ders kitabındaki en fazla atasözü bu ünite kullanılmıştır.</p> <p>✓ “Sayılarla Hayat/ A. Abaküsten Bilgisayara / Arabanın Hangi Lastiği Patladı?” İsimli okuma parçasında “Yalan” kelimesi ve yalancılıkla ilgili atasözlerinin kullanılmış olması Türk kültüründe yalanın hoş olmadığını ve atasözleriyle bile olsa bunu dile getirileceğini göstermiştir.</p> <p>✓ “Sayılarla Hayat / C. Hayatımızdaki Sayılar” bölümünde, “sayı” kavramının Türk kültüründe ve Türkçe ’deki yerini göstermek için 13 adet atasözü kullanılmıştır.</p> <p>✓ 152. Sayfadaki “Deyimler ve kalıp sözler” başlıklı yazıda “Dokuz sayısı ile ilgili deyim ve atasözleri ve kırk sayısı ile ilgili deyim ve kalıp sözler açıklamalarıyla birlikte verilmiştir. Bu deyim ve atasözlerinden yararlanarak bir öykü ya da herhangi bir konu hakkında açıklama yazısı yazınız.” ifadesi geçmektedir. Bu durum dil öğretiminde deyim ve atasözlerinin kullanımıyla ilgili analiz düzeyinde bir beceri kazanılmış olmasını ve kültür aktarımını gerektirmektedir.</p>				

Tablo 5.1.14. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 7.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	❖ Deyimler	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	7. Ünite / Sayılarla Hayat / A. Abaküsten Bilgisayara / Sıra Sıra Boncuklardan Mini Mini Bilgisayarlara	❖ Örnek vermek ❖ Göz açıp kapayınca kadar ❖ Ortaya çıkmak ❖ Yok olmak ❖ Piyasaya çıkmak	132
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	7. Ünite / Sayılarla Hayat / A. Abaküsten Bilgisayara / Pablo Picasso ve 4 Rakamı (Dinleme)	❖ İstek duymak ❖ Gözü hiçbir şey görmemek	135

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	7. Ünite / Sayılarla Hayat / A. Abaküsten Bilgisayara / Satrancın Hikâyesi ve Üslû Sayılar (Dinleme)	❖ Rivayet olunmak (edilmek) ❖ Ders vermek ❖ Ortaya çıkmak	135
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	7. Ünite / Sayılarla Hayat / A. Abaküsten Bilgisayara / Matematik 'in Hayatımızdaki Yeri ve Önemi (Dinleme)	❖ Elde etmek ❖ İşe yaramak ❖ Mola vermek ❖ Ele almak ❖ Geri almak ❖ İade etmek	136
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	7. Ünite / Sayılarla Hayat / A. Abaküsten Bilgisayara / Hoca'nın Hesabı	❖ Dikkatini çekmek	136
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	7. Ünite / Sayılarla Hayat / A. Abaküsten Bilgisayara / Deli mi, Akıllı mı? - Sayılar Yalan Söylemez	❖ Fark etmek ❖ (bir işte) yer almak	137
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	7. Ünite / Sayılarla Hayat / A. Abaküsten Bilgisayara / Arabanın Hangi Lastiği Patladı? - Uçak Yolculuğu	❖ Geç kalmak ❖ Paniğe kapılmak	138
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	7. Ünite / Sayılarla Hayat / A. Abaküsten Bilgisayara / Sorunların Çözümü	❖ Panik olmak ❖ Panik yaratmak ❖ Paniğe kapılmak ❖ Gözünde büyütme ❖ Sabrı taşmak (tükenmek) ❖ Yola çıkmak	139
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	7. Ünite / Sayılarla Hayat / B. Sayılar Ne Söyler? / Türkiye'nin Nüfusu Açıklandı	❖ Yer almak	140
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	7. Ünite / Sayılarla Hayat / B. Sayılar Ne Söyler? / Türkiye Bursları (Dinleme)	❖ Katkıda bulunmak ❖ Eğitim almak	142
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	7. Ünite / Sayılarla Hayat / B. Sayılar Ne Söyler? / Dünya Nüfusu Azalacak	❖ Zirveye çıkmak ❖ Yer almak	144
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	7. Ünite / Sayılarla Hayat / C. Hayatımızdaki Sayılar / Kültürümüzde Sayılar	❖ Meydana gelmek ❖ Karşı karşıya gelmek ❖ Üç nalla bir ata kalmak ❖ Üç aşağı beş yukarı ❖ Üçe beşe bakmamak ❖ Yer tutmak ❖ Sözü edilmek	145
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	7. Ünite / Sayılarla Hayat / C. Hayatımızdaki Sayılar / Kültürümüzde Sayılar	❖ Mart dokuzu ❖ Dokuz doğurmak ❖ Saltanat sürmek ❖ Oruç tutmak ❖ Yoldan çıkmak ❖ Kırk dereden su getirmek ❖ Kırk evin kedisi ❖ Kırk kapının ipini çekmek ❖ İmdada (imdadına) koşmak (yetişmek)	146

			<ul style="list-style-type: none"> ❖ Kırk tarakta bezi olmak ❖ Kırk bir (buçuk) kere maşallah! ❖ Yer vermek ❖ Kırk dereden su getirmek ❖ Kırk tarakta bezi olmak 	
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	7. Ünite / Sayılarla Hayat / C. Hayatımızdaki Sayılar / Sayıların Uğuruna İnanır mısınız?	<ul style="list-style-type: none"> ❖ İyi gitmek ❖ İyi gelmek ❖ Uzak tutmak ❖ İyi gelmek ❖ Değer vermek ❖ Saygı göstermek ❖ Ciddiye almak ❖ Karara bağlamak ❖ Kendini göstermek ❖ Denk getirmek ❖ Özen göstermek ❖ İş yapmak 	149
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	7. Ünite / Sayılarla Hayat / C. Hayatımızdaki Sayılar / Bu Sayılar Uçaklarda Niçin Yok?	<ul style="list-style-type: none"> ❖ (bir işte) yer almak ❖ Dile getirmek ❖ Film çekmek ❖ Değer vermek 	150
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	7. Ünite / Sayılarla Hayat / C. Hayatımızdaki Sayılar / Batıl İnançlar	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Etkisini göstermek ❖ Söküp atmak ❖ Kısmeti bağlanmak ❖ İyi gelmek ❖ Yıkım olmak ❖ Kısmeti kapanmak 	151
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	7. Ünite / Sayılarla Hayat / C. Hayatımızdaki Sayılar / Deyimler Kalıp Sözler - Hakkın Kandilinde Gizli Sır İdim	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Dokuz doğurmak ❖ Kırk dereden su getirmek ❖ Kırk evin kedisi ❖ Kırk kapının ipini çekmek ❖ Kırk tarakta bezi olmak ❖ Kırk bir (buçuk) kere maşallah! ❖ Dünyaya gelmek 	152
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	7. Ünite / Sayılarla Hayat / C. Hayatımızdaki Sayılar /Değerlendirme	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Hesap etmek ❖ Ortaya koymak ❖ Elde etmek ❖ Yol açmak ❖ Kabul görmek ❖ Çığır açmak ❖ (bir işte) yer almak ❖ Neden olmak ❖ Işık tutmak 	153
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bu ünite de 90 adet deyim e yer verilmiştir. ✓ Ünite de günlük yaşam içerisinde dilimizde sık kullanılan ve sayıların içerisinde geçtiği veya konu edildiği “ kırk dereden su getirmek, kırk bir kere maşallah, üçe beşe bakmamak, üç aşağı beş yukarı gibi...” deyimlere yer verilmiştir. 				

Tablo 5.1.15. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 8.Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Atasözü	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	8. Ünite / Kişiler, Kişilikler / A. Bilim Adamı / Barış Manço - Kazma (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none">❖ Komşunun tavuğu, komşuya kaz görünür (karısı kız görünür)❖ Kaz gelen yerden tavuk esirgenmez❖ Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı (hakkı) vardır❖ İyi gitmeyince kişinin işi, muhallebi yerken kırılır dişi	160
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	8. Ünite / Kişiler, Kişilikler / C. Yüz Hatları İle Karakter Okumak / Vermeyince Mabut, Neylesin Mahmut	<ul style="list-style-type: none">❖ Vermeyince (vermemiş) mabut, neylesin Sultan Mahmut.❖ İrmaktan geçerken at değiştirilmez.❖ Aza kanaat etmeyen çoğu hiç bulamaz.	169
<p>✓ Bu üniteye toplam 7 adet atasözüne yer verilmiştir.</p> <p>✓ “A. Bilim Adamı / Barış Manço - Kazma” isimli dinleme metninde şarkı türü bir metin kullanılmış ve metinde atasözlerinin de bulunduğu tespit edilmiştir. Dinleme becerisinin geliştirilmesinin yanı sıra bu etkinlikte eğlendirerek öğretme ve şarkılar yoluyla atasözleri de verilerek kültür aktarımını sağlama amacı güdüldüğü söylenebilir.</p> <p>✓ “B. Kişiliğin Anahtarı: El Yazısı” bölümünde atasözleri değerlendirilmemiştir.</p>				

Tablo 5.1.16. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1) 8.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	8. Ünite / Kişiler, Kişilikler / A. Bilim Adamı / Cahit ARF	<ul style="list-style-type: none">❖ Rol oynamak❖ Katkıda bulunmak❖ Lakap takmak❖ Elinde bulunmak (olmak)❖ Zamanı geçirmek❖ Başarı göstermek (kazanmak)❖ Ortaya çıkmak❖ (bir şeyle) başa çıkmak❖ Karar vermek❖ Sona ermek❖ Geri dönmek❖ Uygun görmek❖ Kaleme almak❖ Hayata gözlerini yummak (kapamak)	156-157

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	8. Ünite / Kişiler, Kişilikler / A. Bilim Adamı / Cahit Arf; Bir Efsanenin Ardından	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Özen göstermek ❖ Karar vermek ❖ Rahat etmek ❖ (bir şeyden) söz etmek ❖ (birine) cesaret vermek ❖ Hayal kurmak ❖ Tırıs gitmek ❖ Yol açmak 	158-159
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	8. Ünite / Kişiler, Kişilikler / A. Bilim Adamı / Barış Manço - Kazma (Atasözleri ve Deyimler) (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Dili sürçmek ❖ Bir baltaya sap olamamak ❖ Yan gelip oturmak (yatmak) ❖ Keyif sürmek ❖ Alın teri dökmek ❖ (bir şey) ters gitmek ❖ Kusura bakmamak (kalmamak) ❖ Hoş görmek (karşılama) ❖ Emek vermek ❖ Zahmet çekmek ❖ Zenzem suyu ile yıkanmak 	160
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	8. Ünite / Kişiler, Kişilikler / B. Kişiliğin Anahtarı - El Yazısı / Karalamalar ve Karakter Tahlili (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Adı geçmek ❖ Kontrol altına almak ❖ Göze almak ❖ Karar vermek ❖ Harekete geçmek 	161
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	8. Ünite / Kişiler, Kişilikler / B. Kişiliğin Anahtarı - El Yazısı / El Yazısı Analizi	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Farkında olmak ❖ Ele vermek ❖ Ortaya çıkmak ❖ (bir durum) gün ışığına çıkmak ❖ Elden ele dolaşmak (gezmek) ❖ Yola çıkmak ❖ Elinde tutmak ❖ (bir kimseye, bir şeye) ihtiyaç duymak ❖ Söz vermek ❖ Kabul görmek ❖ Olan (olup) biten ❖ Ciddiye almak ❖ Sınırlarına hâkim olmak ❖ Tepki göstermek ❖ Ortaya koymak ❖ (...) hâlini almak ❖ Neden olmak 	162-163

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	8. Ünite / Kişiler, Kişilikler / C. Yüz Hatları İle Karakter Okumak / Yüz Hatları İle Karakter Okumak	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Göze çarpmak ❖ Eğitim almak ❖ Ortaya çıkarmak ❖ Eğitim vermek ❖ (biriyle) ilişki kurmak 	165
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	8. Ünite / Kişiler, Kişilikler / C. Yüz Hatları İle Karakter Okumak / Bedeniniz Sizi Ele Veriyor (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ele vermek ❖ Mesaj vermek ❖ Farkında olmak ❖ İletişim kurmak ❖ Söz konusu olmak ❖ Devreye girmek ❖ Yol açmak ❖ Özen göstermek ❖ Meydan okumak ❖ Ele vermek ❖ Fark etmek 	167
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	8. Ünite / Kişiler, Kişilikler / C. Yüz Hatları İle Karakter Okumak / Kıyafetnameler	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Yargıya varmak ❖ Yakından tanımak ❖ Yanlış çıkmak ❖ Ortaya çıkarmak ❖ (bir işte) yer almak 	168
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	8. Ünite / Kişiler, Kişilikler / C. Yüz Hatları İle Karakter Okumak / Vermeyince Mabut, Neylesin Mahmut	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Söz etmek ❖ İçinden geçirmek ❖ Adı çıkmak ❖ Tir tir titremek ❖ Yaka paça etmek ❖ Elde etmek ❖ Eline geçmek ❖ Yoksun kalmak ❖ Ayağına getirmek ❖ Yağmurdan kaçarken doluya tutulmak ❖ Boynuz isterken kulaktan olmak ❖ Davet etmek 	169
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C1	8. Ünite / Kişiler, Kişilikler / C. Yüz Hatları İle Karakter Okumak / Kendimi Değerlendiriyorum	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Not almak ❖ Bir araya getirmek 	170
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bu ünite de 89 adet deyim yer verilmiştir. A, B ve C bölümlerindeki okuma parçalarının yanında 3 adet dinleme metninde de deyimlerin kullanıldığı tespit edilmiştir. ✓ “Kişiler, Kişilikler /A. Bilim Adamı/Barış Manço-Kazma” isimli şarkısı, dinleme metni olarak kitapta kullanılmış fakat tıpkı atasözlerinde olduğu gibi kültür aktarımının bir parçası ve yardımcı olarak deyimlere de yer verilmiştir. ✓ “Boynuz isterken kulaktan olmak, zembek suyu ile yıkanmak, tırıs gitmek ” gibi günlük yaşamda çok sık duymadığımız veya kullanımına az şahit olduğumuz deyimler de vardır. Bu durum metinlerin anlaşılmasını ve benimsenmesini biraz zorlaştırmış olabilir. 				

5.2. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C2) Bulguları

Tablo 5.2.1. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 1.Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Atasözü	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	1. Ünite / Kelimelerle Dünya Kurmak A. Bir Roman Okudum Hayatım Değişti B. Hayat Bir Tiyatro Sahnesi C. Kardeş Kalemler	Atasözüne rastlanmadı	9-26
✓ Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı, Türkçe öğretim setinin son aşamasındaki bir kitap olmasına rağmen bu üniteye atasözleri kullanılmamıştır. Kültür aktarımında atasözlerinin yerinde ve gerektiği kadar kullanılması Türkçe öğretimini daha sağlıklı bir zemine oturmasında faydalı olacaktır.				

Tablo 5.2.2. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 1.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	1. Ünite / Kelimelerle Dünya Kurmak / A. Bir Roman Okudum Hayatım Değişti/ Emine Işınsoy ile Edebiyat Üzerine Bir Söyleşi (Dinleme)	❖ İlgi duymak ❖ Kendini bulmak ❖ Teşvik etmek ❖ Kaleme almak ❖ Dile getirmek ❖ (bir durum) gün ışığına çıkmak ❖ Ortaya çıkarmak ❖ Ele almak ❖ İçinden gelmek ❖ İleri gitmek ❖ İz bırakmak	10
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	1. Ünite / Kelimelerle Dünya Kurmak / A. Bir Roman Okudum Hayatım Değişti / Bir Ben Vardır Benden İçeri	❖ Hizmet etmek ❖ Yola çıkmak ❖ Davet etmek ❖ Pay çıkarmak ❖ Yok olmak ❖ Kül etmek ❖ Fark etmek ❖ Çekip gitmek ❖ İdrak etmek ❖ İçine doğmak ❖ Kayıtsız kalmak	12
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	1. Ünite / Kelimelerle Dünya Kurmak / B. Hayat Bir Tiyatro Sahnesi / Turan Oflazoğlu ile Tarihi Bir Gün (Dinleme)	❖ Karar vermek ❖ Hayran olmak (kalmak) ❖ Nur içinde yatsın ❖ Dünyaya gelmek ❖ Sona ermek ❖ Dört dönmek ❖ Yürüyüşe çıkmak ❖ Not almak ❖ Dört gözle beklemek (bakmak) ❖ Şehit düşmek (olmak) ❖ Künye gelmek ❖ Ortaya çıkmak	15

			<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ders vermek ❖ (birinin) üstünden silindir gibi geçmek ❖ Mesaj vermek ❖ Sahip çıkmak 	
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	1. Ünite / Kelimelerle Dünya Kurmak / B. Hayat Bir Tiyatro Sahnesi / Yine Bir Gül Nihal	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Gözü yolda (yollarda) kalmak (olmak) ❖ Hakk'ın rahmetine kavuşmak (Hakk'a kavuşmak, Hakk'a yürümek) 	16
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	1. Ünite / Kelimelerle Dünya Kurmak / C. Kardeş Kalemler / Beyaz Gemi (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ele almak ❖ Özlem duymak ❖ Hayal kurmak ❖ Yere geçmek ❖ Yer almak ❖ Hayal kurmak ❖ Gözden kaybolmak ❖ Göz kamaştırmak (almak) ❖ Son bulmak ❖ Göğüs geçirmek ❖ Düşünceye dalmak 	19
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	1. Ünite / Kelimelerle Dünya Kurmak / C. Kardeş Kalemler / Bozkırın Romancısı Cengiz Aytmatov	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Kaleme almak ❖ Yazıya dökmek ❖ Ortaya koymak ❖ Yankı uyandırmak ❖ İlgi görmek 	20
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	1. Ünite / Kelimelerle Dünya Kurmak / C. Kardeş Kalemler / Bozkırın Romancısı Cengiz Aytmatov	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Kaleme almak ❖ İtibar görmek ❖ Görev almak ❖ Ele almak 	21
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	1. Ünite / Kelimelerle Dünya Kurmak / C. Kardeş Kalemler / Yazı Türleri	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Yola (yoluna) koyulmak ❖ Yer vermek 	22
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	1. Ünite / Kelimelerle Dünya Kurmak / C. Kardeş Kalemler / Türküler Dolusu	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Yunmuş arınmış (yıkanmış) ❖ Bir baştan (uçtan) bir başa (uca) ❖ Türkü söylemek ❖ Zehir gibi ❖ Zemberek gibi ❖ İflah olmamak 	24
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	1. Ünite / Kelimelerle Dünya Kurmak / C. Kardeş Kalemler / Değerlendirme	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Saygı göstermek ❖ El bebek gül bebek ❖ Mürüvvetini görmek 	25
<p>✓ Bu ünite 70 adet deyim kullanılmıştır. Dinleme metinlerindeki deyim sayısı C1 e göre biraz daha artmıştır.</p> <p>✓ Direkt deyimlerle ilgili bir çalışma veya deyimlere yönelten bir etkinlik planlanmamıştır. Bu kadar deyim kullanılıyorsa kültür aktarım aracı olarak deyimlerle ilgili çalışmalar yapılmalıdır.</p>				

Tablo 5.2.3. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 2.Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Atasözü	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	2. Ünite / Türkçenin İncelikleri / B. Hiciv / Namdar Nami Karatay - Eşeğe Gem Vurmayın (Dinleme)	❖ Komşunun tavuğu, komşuya kaz görünür (karısı kız görünür)	34
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	2. Ünite / Türkçenin İncelikleri / C. Taşlama / Teknoloji ve Kitap	❖ Komşu komşunun küllüne (tütününe) muhtaçtır	41
<p>✓ Bu ünite de sadece 2 adet atasözüne yer verilmiştir. Ünitinin başlığına “Türkçenin İncelikleri” atasözlerinin de az kullanılmış olduğu görülmektedir.</p> <p>✓ Burada kullanılan atasözlerin ortak yönü “komşu” kavramını konu edinmiş olmalarıdır. Dinleme ve okuma metninde geçen atasözleri için kültürel kazanımların veya becerilerin de öğretilmesini amaçlayan planlama yapılmamıştır.</p>				

Tablo 5.2.4. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 2.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	2. Ünite / Türkçenin İncelikleri	❖ Berhudar ol!	27
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	2. Ünite / Türkçenin İncelikleri / A. Argo – Jargon / Argo	❖ Dikkat çekmek ❖ Yer vermek ❖ Hoşa gitmek ❖ Volta atmak	28 - 29
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	2. Ünite / Türkçenin İncelikleri / A. Argo – Jargon / Jargon	❖ Fark etmek ❖ Güçlük çekmek ❖ Dikkat çekmek ❖ Ders (dersi) asmak ❖ Fırça yemek ❖ Örnek vermek	29
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	2. Ünite / Türkçenin İncelikleri / A. Argo – Jargon / Kadın Dediğin (Dinleme)	❖ Kaleme almak ❖ Gururuna dokunmak ❖ (birinin) üzerine atmak ❖ Hayır gelmemek ❖ Bağırına basmak	30
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	2. Ünite / Türkçenin İncelikleri / B. Hiciv / Neyzen Tevfik	❖ Ele almak ❖ Alaya almak ❖ Ortaya koymak ❖ Nasip almak ❖ İçinden gelmek ❖ Dile getirmek ❖ Müsaade etmek ❖ Kafa tutmak ❖ Ciğeri beş (on) para etmemek ❖ Yol vermek ❖ Görev almak ❖ Yerine geçmek	32
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	2. Ünite / Türkçenin İncelikleri / B. Hiciv / Siz Olsaydınız (Yazma)	❖ Müsaade etmek ❖ Açığa vurmak	33

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	2. Ünite / Türkçenin İncelikleri / B. Hiciv / Namdar Nami Karatay - Eşeğe Gem Vurmayın (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ (birinden, bir şeyden) ağzı yanmak ❖ Gem vurmak ❖ Haddini bilmek ❖ Karda yürüyüp (gezip) izini belli etmemek 	34
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	2. Ünite / Türkçenin İncelikleri / B. Hiciv / Şair Eşref	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ders almak ❖ Emekliye ayrılmak (çıkılmak) ❖ (bir şeyin) üzerine gitmek ❖ Hoşbeş etmek ❖ Aklıma gelmek ❖ Bozuntuya vermemek ❖ Dert yanmak ❖ Gırtlığına kadar ❖ Mesaj vermek 	35 - 36
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	2. Ünite / Türkçenin İncelikleri / C. Taşlama / Şairlerden İnciler	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Eline geçmek ❖ Canı yanmak 	37
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	2. Ünite / Türkçenin İncelikleri / C. Taşlama / Şairlerden İnciler	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Hizmet etmek 	38
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	2. Ünite / Türkçenin İncelikleri / C. Taşlama / Ağır Sözcükler - Erkek Dediğin (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Örnek vermek ❖ Rahat olmak ❖ Hesap sormak ❖ Cinleri (cin) tepesine çıkmak (binmek) ❖ Elinin altında olmak ❖ Karşılık vermek ❖ Giyinip kuşandığında ❖ Kayıtsız olmak ❖ Canı istemek 	39
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	2. Ünite / Türkçenin İncelikleri / C. Taşlama / Karikatür	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Küçük düşürmek ❖ Gözüne batmak ❖ Dikkat çekmek ❖ Mümkün olmak ❖ Boşa gitmek 	40
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	2. Ünite / Türkçenin İncelikleri / C. Taşlama / Değerlendirme - Balon	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Cesaretini toplamak ❖ Geri dönmek ❖ Gözleri dolmak (dolu dolu olmak) ❖ Mecali (mecal) kalmamak ❖ Elde (elinde) olmamak ❖ Elinden kurtulmak ❖ (bir şey birinin) aklını başından almak ❖ Elde etmek 	43
<p>✓ Bu ünite 68 adet deyim kullanılmıştır. Ünite dağılımlarına bakıldığında dengeli bir dağıtım yapıldığı söylenebilir.</p> <p>✓ Türkçe öğrenen öğrencilere deyimlerin anlamlarını ve kullanım alanlarını öğretmek gerekir. Buna yönelik çalışmalar yoksa bazı metinlerin anlaşılması hem çok güç olacak hem de öğrenciler için kültür aktarımı gerçekleşmeyecektir.</p>				

Tablo 5.2.5. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 3.Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Atasözü	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	3. Ünite / Modanın Kalbi / A. Moda B. Estetik C. Tasarım	❖ Atasözüne rastlanmadı	45-66
✓ Bu üniteye yine atasözleri kullanılmamıştır. Türk Milletine ve Türkçe 'ye ait bir kültürün aktarımı ancak dilindeki farklı güzelliklerin de ortaya koyulmasıyla olur. Atasözlerinin kullanılmaması etkili bir Türkçe öğretiminin gerçekleştirilmesine katkı sağlamayacaktır.				

Tablo 5.2.6. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 3.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	3. Ünite / Modanın Kalbi / A. Moda / Moda Kavramı	❖ Etkisini göstermek ❖ Dikkate almak ❖ Ortaya çıkmak ❖ Ele almak ❖ İleri sürmek ❖ Kabul görmek ❖ Örnek vermek	46-48
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	3. Ünite / Modanın Kalbi / A. Moda / Japonya'da Türk Moda Rüzgârı	❖ İlgi görmek ❖ İlgi göstermek ❖ (bir işte) yer almak ❖ Yola çıkmak	49
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	3. Ünite / Modanın Kalbi / A. Moda / Düğmelerin Anlattığı Tarih (Dinleme)	❖ (birinden veya bir şeyden) cesaret almak (bulmak) ❖ Karar vermek ❖ (bir işte) yer almak ❖ (bir durumu) açığa çıkarmak ❖ Ziyaret etmek ❖ Elde etmek ❖ Yer almak ❖ Öne çıkmak ❖ Para yatırmak	51
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	3. Ünite / Modanın Kalbi / A. Moda / Boş Zaman Etkinliği Olarak: Alışveriş	❖ Yola çıkmak ❖ Bir araya gelmek ❖ ... Hâline gelmek ❖ Vakit geçirmek ❖ Teşvik etmek ❖ Meydana getirmek	53
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	3. Ünite / Modanın Kalbi / B. Estetik / Estetik Lüks müdür?	❖ Ortaya koymak ❖ Mümkün olmak ❖ Meydana getirmek ❖ Göz kamaştırmak (almak) ❖ Elde etmek ❖ (bir işte) yer almak ❖ Ele almak ❖ Meydana gelmek ❖ Ortaya çıkarmak ❖ İçine almak ❖ Bir araya getirmek ❖ Üstün tutmak ❖ Yer vermek	54 - 55

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	3. Ünite / Modanın Kalbi / B. Estetik / Estetik Lüks müdür?	❖ Bir araya getirmek ❖ Üstün tutmak ❖ Yer vermek	56
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	3. Ünite / Modanın Kalbi / B. Estetik / Doğu ve Batının Estetik Algısındaki Farklılıklar (Dinleme)	❖ Yer etmek ❖ Fikir vermek ❖ Göz önünde tutmak (bulundurmak) ❖ Yer tutmak ❖ (bir şeyden) ileri gelmek ❖ Örnek vermek ❖ Hüküm sürmek ❖ Kontrol altında tutmak	57
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	3. Ünite / Modanın Kalbi / B. Estetik / Canım İstanbul (Dinleme)	❖ Deyim yok	58
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	3. Ünite / Modanın Kalbi / B. Estetik / Farklılık	❖ İlgi duymak ❖ (bir şeye) merak sarmak (duymak, salmak) ❖ Emek harcamak	59
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	3. Ünite / Modanın Kalbi / C. Tasarım / Türk Evleri	❖ Dimdik ayakta durmak ❖ Hayran olmak (kalmak) ❖ Rivayet olunmak (edilmek) ❖ Yer vermek ❖ (bir işte) yer almak ❖ Ortaya çıkmak ❖ Şekil vermek ❖ Ziyaret etmek	60
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	3. Ünite / Modanın Kalbi / C. Tasarım / Atıl Kutoğlu (Dinleme)	❖ Göze almak ❖ Kabul görmek ❖ Değer vermek ❖ Karar vermek ❖ Pes etmek ❖ (birinin) kapısını çalmak ❖ İletişim kurmak ❖ Aklına gelmek ❖ Ödül almak ❖ ... bir hâl almak (hâle girmek) ❖ Kafasına koymak	62
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	3. Ünite / Modanın Kalbi / C. Tasarım / Teknolojik Ev - Kadın Kıyafetleri	❖ Huzur bulmak ❖ Uzak kalmak	64
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	3. Ünite / Modanın Kalbi / C. Tasarım / Kendine Yakışanı Giymek	❖ Akla gelmek ❖ (birinin veya bir şeyin) kurbanı olmak ❖ Göz atmak	65
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	3. Ünite / Modanın Kalbi / C. Tasarım / Kendimi Değerlendiriyorum	❖ Yer almak ❖ Kaleme almak	66
<p>✓ Bu ünite 80 adet deyim kullanılmıştır. Deyimlere genelde bölümler arasında dengeli dağılımı olmasına rağmen B. Estetik /Canım İstanbul (Dinleme) isimli şiir türündeki hiç deyim yer verilmemiştir. Bu da şair Necip Fazıl Kısakürek'in şiir anlayışıyla ilgili olabilir.</p> <p>✓ Ünite genelinde Türk kültüründen bahsedilmemişken yine de C. Tasarım /Türk Evleri isimli okuma parçasında kültürümüzle ilgili bilgiler verilmiştir.</p> <p>✓ Deyimlerle ilgili çalışmaya veya etkinliğe bu ünite de rastlanmamıştır.</p>				

Tablo 5.2.7. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 4.Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Atasözü	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	4. Ünite / Bilimin Ötesinde / A. Sanata Bakış Açısı B. Bilim Dünyası C. Uykunun Gizemi	❖ Atasözüne rastlanmadı	67 - 82
✓ Bu üniteye Türk kültüründen ziyade bilimsel konular işlenmiştir. Bu yüzden atasözlerinin yeri gelmediği için atasözü kullanılmamış olabilir.				

Tablo 5.2.8. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 4.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	4. Ünite / Bilimin Ötesinde / A. Sanata Bakış Açısı / Başlık Nedir?	❖ Kâbus görmek ❖ Yol açmak ❖ Mesaj vermek ❖ Üzerinde durmak ❖ İzlenim (izlemeni) bırakmak (vermek) ❖ Fiyat biçmek ❖ Karar vermek ❖ Hesaba katmak ❖ Rol oynamak ❖ Fikir vermek	68 - 69
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	4. Ünite / Bilimin Ötesinde / A. Sanata Bakış Açısı / Başlık Nedir? - Cevaplayalım	❖ Rol oynamak ❖ Fiyat biçmek ❖ Ortaya koymak	70
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	4. Ünite / Bilimin Ötesinde / A. Sanata Bakış Açısı / İşçi, Bilginler ve Sanatçılar	❖ (bir şeye) hayat vermek ❖ Kapı aralamak ❖ Faydalı olmak ❖ Rol almak	71
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	4. Ünite / Bilimin Ötesinde / A. Sanata Bakış Açısı / Türkan Şoray'la Röportaj (Dinleme)	❖ Karar vermek ❖ Hayran olmak (kalmak) ❖ Rol oynamak ❖ Geri durmak ❖ Gurur duymak ❖ Kendini göstermek	72
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	4. Ünite / Bilimin Ötesinde / B. Bilim Dünyası / Eşsiz Parmak İzlerimiz	❖ İç içe girmek (geçmek) ❖ Geri dönmek ❖ Farkında olmak	73
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	4. Ünite / Bilimin Ötesinde / B. Bilim Dünyası / Evrenin Sırlarını Çözen İnsan (Dinleme)	❖ Ortaya atmak ❖ Yakından tanımak ❖ Elde etmek ❖ Yolunu açmak ❖ Şekil vermek ❖ Akla gelmek ❖ İleri sürmek ❖ Cankulağı ile dinlemek ❖ Etki etmek	75
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	4. Ünite / Bilimin Ötesinde / B. Bilim Dünyası / İnsanlık İçin	❖ İcat etmek	76
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	4. Ünite / Bilimin Ötesinde / C. Uykunun Gizemi / Uykumuzda Neler Oluyor?	❖ Uykuya dalmak ❖ Baş göstermek ❖ İlgisini çekmek ❖ Ortaya koymak	77

			<ul style="list-style-type: none"> ❖ Şarj etmek ❖ Ortaya çıkarmak ❖ Yer almak ❖ Son vermek ❖ Kontrol altına almak ❖ Neden olmak ❖ Ortaya çıkmak ❖ Sekteye uğratmak 	
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	4. Ünite / Bilimin Ötesinde / C. Uykunun Gizemi / Uykumuzda Neler Oluyor?	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ortaya çıkmak ❖ Neden olmak ❖ Yerini tutmak ❖ Farkında olmak ❖ Rol oynamak ❖ Uykuya dalmak ❖ Meydana gelmek ❖ Şarj etmek ❖ Hizmet etmek ❖ Başa çıkmak ❖ Meydana çıkmak 	78
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	4. Ünite / Bilimin Ötesinde / C. Uykunun Gizemi / Kötü Bir Rüya mı Yoksa Kâbus Mu? (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Kâbus görmek ❖ Hizmet etmek ❖ Dikkat çekmek ❖ Başa çıkmak ❖ Uykuya dalmak ❖ Meydana çıkmak 	79
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	4. Ünite / Bilimin Ötesinde / C. Uykunun Gizemi / Hayal Gücü - Rindlerin Ölümü - Merdiven	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ortaya çıkmak ❖ Aklına getirmek 	80
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	4. Ünite / Bilimin Ötesinde / C. Uykunun Gizemi / Değerlendirme	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Meydana gelmek ❖ Sipariş vermek ❖ Neden olmak ❖ İletişim kurmak ❖ Öne sürmek ❖ Dikkat çekmek ❖ Yol açmak 	81
<p>✓ Bu ünite 74 adet deyim kullanılmıştır. Özellikle dinleme metinlerinde yer verilen deyim sayısının fazla olması dinleme yapan öğrencilerin deyimlere karşı kulak aşinalığı kazanmalarında ve öğrenmenin kolaylaşmasında fayda sağlayabilir.</p> <p>✓ “A. Sanata Bakış Açısı / Türkan Şoray’la Röportaj (Dinleme)” metninde Türk Sineması’nın önemli isimlerinden Türkan Şoray ile yapılmış olan röportajın bu kitapta yer alması hem kültürel değerlerimizin tanıtılması ve öğretilmesinde etkili olmuş, hem de metnin içerisinde geçen deyimlerin günlük konuşma dilinde kullanılıyor olması öğrencilerin deyimleri öğrenmeye karşı isteklendirilmesinde fayda sağlayacaktır.</p>				

Tablo 5.2.9. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 5.Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	❖ Atasözü	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	5. Ünite / Kültür Aynamızdan Yansımalar / C. Portreler / Define Arayan Adam	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Haydan gelen, huya gider. ❖ Parayı veren düdüğü çalar 	98
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	5. Ünite / Kültür Aynamızdan Yansımalar / C. Portreler / Nasrettin Hoca’nın Köyünde	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Parayı veren düdüğü çalar 	99
<p>✓ Bu ünite 3 adet atasözü kullanılmıştır. Ünitenin adına ve içeriğine baktığımızda Türk Kültürünü yansıtan metinlerden ve çalışmalardan oluştuğunu söylemek mümkündür. Bu durumda atasözlerine daha fazla yer verilmemesi eksiklik olarak görülebilir.</p>				

Tablo 5.2.10. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 5.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	5. Ünite / Kültür Aynamızdan Yansımalar / A. Karagöz Oyunu / Karagöz Oyunu	<ul style="list-style-type: none">❖ Mal olmak❖ Sözü edilmek❖ Ortaya çıkmak❖ Yazıya geçirmek❖ Haber vermek❖ Yer tutmak	84-85
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	5. Ünite / Kültür Aynamızdan Yansımalar / A. Karagöz Oyunu / Karagöz Oyunu - Cevaplayalım	<ul style="list-style-type: none">❖ Ortaya çıkmak❖ Yer vermek❖ Yer almak	86
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	5. Ünite / Kültür Aynamızdan Yansımalar / A. Karagöz Oyunu / Karagöz Oyunundaki Bazı Tipler ve Özellikleri (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none">❖ Yer vermek❖ Türkü söylemek❖ Ad vermek❖ (bir durumu) açığa vurmak❖ Özü sözü bir (olmak)❖ Boş gezmek (gezinmek)❖ Sinirleri gevşemek (yatışmak)❖ Fırsat vermek❖ Kabadayılık taslamak❖ Tabancaya davranmak❖ (birine) gözdağı vermek	87
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	5. Ünite / Kültür Aynamızdan Yansımalar / A. Karagöz Oyunu / Karagöz ile Hacivat	<ul style="list-style-type: none">❖ Birbirine girmek❖ Elinden kurtulmak❖ Tokat atmak (patlatmak)❖ Rast gelmek❖ Boğaz boğaza gelmek❖ Aklı başına gelmek❖ Tokat atmak (patlatmak)❖ (bir şeyden) ileri gelmek	88-89
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	5. Ünite / Kültür Aynamızdan Yansımalar / A. Karagöz Oyunu / Karagöz ile Hacivat - Cevaplayalım / Konuşalım	<ul style="list-style-type: none">❖ Selam vermek❖ Fotoğraf çekmek	90
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	5. Ünite / Kültür Aynamızdan Yansımalar / B. Mevlana ve Mesnevi'den Seçmeler / Mevlana Celalettin-i Rumi	<ul style="list-style-type: none">❖ İlgisini çekmek❖ (birinin, birilerinin) takdirini kazanmak❖ Yerine getirmek❖ Dünyaevine girmek❖ Dünyaya gelmek❖ İtibar görmek❖ Davet etmek❖ Vaaz vermek❖ Dolup taşmak❖ İnzivaya çekilmek	91-92

			<ul style="list-style-type: none"> ❖ Hakk'ın rahmetine kavuşmak (Hakk'a kavuşmak, Hakk'a yürümek) ❖ Dolup taşmak ❖ Ad vermek ❖ Sürüp gitmek ❖ Akla gelmek 	
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	5. Ünite / Kültür Aynamızdan Yansımalar / B. Mevlana ve Mesnevi'den Seçmeler / Mevlana Celâlettin-i Rumi - Cevaplayalım	<ul style="list-style-type: none"> ❖ (birinin) ismini vermek ❖ Göç etmek (eylemek) ❖ Hakk'ın rahmetine kavuşmak (Hakk'a kavuşmak, Hakk'a yürümek) ❖ İlgisini çekmek ❖ (birinin, birilerinin) takdirini kazanmak ❖ Yerine getirmek ❖ Dünyaevine girmek 	93
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	5. Ünite / Kültür Aynamızdan Yansımalar / B. Mevlana ve Mesnevi'den Seçmeler / Sağırın Hasta Ziyareti	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Kulağı ağır işitmek ❖ Haber vermek ❖ Karar vermek ❖ Yoluna girmek ❖ Doktora görünmek ❖ Ayağa kalkmak ❖ Moral vermek ❖ Yerine getirmek ❖ Selam vermek ❖ Ağzı açık (bir karış açık) kalmak ❖ Düşman başına ❖ Karşılık vermek ❖ Canından bezmek (usanmak) ❖ Şifa bulmak ❖ Çizmeyi aşmak ❖ Hafakanlar basmak (boğmak) ❖ Ziyaret etmek ❖ Karşılık vermek 	94-95
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	5. Ünite / Kültür Aynamızdan Yansımalar / B. Mevlana ve Mesnevi'den Seçmeler / Diller Bir İstekler Ayrı (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Kavgaya girişmek ❖ Canı çekmek ❖ İş çığırından çıkmak ❖ Katıla katıla gülme ❖ Gözlerini fal taşı gibi açmak ❖ Not almak ❖ İşi bitmek ❖ Karşı çıkmak ❖ Söz dinlemek ❖ Israr etmek ❖ Sesini yükseltmek ❖ İşe yaramak ❖ Karar vermek 	96

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	5. Ünite / Kültür Aynamızdan Yansımalar / C. Portreler / Bir Bellek Fenomeni (Mükrimin Halil Yınanç)	❖ Kılıç sallamak ❖ Kılı kırk yarmak ❖ Hayran etmek (bırakmak)	97
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	5. Ünite / Kültür Aynamızdan Yansımalar / C. Portreler / Define Arayan Adam	❖ Yiyip bitirmek ❖ Kıymetini bilmek ❖ Har vurup harman savurmak ❖ Beş parasız kalmak ❖ Elde avuçta (bir şey) kalmamak ❖ Hata etmek	98
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	5. Ünite / Kültür Aynamızdan Yansımalar / C. Portreler / Nasrettin Hoca'nın Köyünde (Dinleme) - Ye Kürküm Ye (Okuma)	❖ Yolu düşmek ❖ Adı geçmek ❖ Selam almak ❖ Selam vermek ❖ Dili çözülmek ❖ Dile gelmek ❖ Yeri gelmek ❖ Düğüm vurmak ❖ Yoğurt çalmak ❖ Ye kürküm ye! ❖ İlgi göstermek ❖ Buyur etmek ❖ Canını sıkmak ❖ Geri dönmek	99
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	5. Ünite / Kültür Aynamızdan Yansımalar / C. Portreler / Değerlendirme	❖ İleri sürmek ❖ Eğitim almak	101
<p>✓ Bu ünite de 108 adet deyim kullanılmıştır. Bu durumun oluşmasında Türk kültürünü yansıtan bir ünite olması ve bunu destekleyecek metinlerin kullanılması etkili olmuş olabilir.</p> <p>✓ Ünitenin “A. Karagöz Oyunu” isimli ilk bölümde sözlü ve oyunlu Türk kültürünün en başarılı örneklerinden “Karagöz” oyunu ve bunun etrafında işlenen okuma ve dinleme metinlerine yer verilmiştir. 30 civarında deyim kullanılması da “Karagöz” metinlerinin kültür aktarım görevini üstlendiğini göstermektedir.</p> <p>✓ Ünitenin, “B. Mevlana ve Mesnevi'den Seçmeler” bölümünde ise yine kendi kültürümüzün ve insanlığın sembol isimlerinden Mevlana Celâlettin Rumi ve ölümsüz eseri “Mesnevi” ile ilgili metin ve çalışmalara yer verilmiştir. Deyimlerin Mevlana'nın eserlerinde de kullanıldığı söylemek yanlış olmaz.</p> <p>✓ “C. Portreler/ Nasrettin Hoca'nın Köyünde (Dinleme) -Ye Kürküm Ye” isimli dinleme ve okuma metinlerinde kültürel mirasımızın en canlı örneklerinden Nasrettin Hoca'yı mizahi olarak anlatan bilgilere ve fıkraya yer verilmiştir. Bu metinlerde yine deyimlerin kullanıldığı görülmektedir. Dil öğretimi gerçekleşirken, kültür aktarımı da öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde, deyimlerin geçtiği güldürü unsurları kullanılarak sağlanmıştır.</p> <p>✓ Metinlerde geçen “Yoğurt çalmak, Ye kürküm ye!” gibi Nasrettin hocaya özgü ifadeler de zamanla kalıplaşarak deyim haline dönüşmüşlerdir.</p>				

Tablo 5.2.11. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 6.Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Atasözü	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	6. Ünite / İletişim Dünyası / A. İletişim Türleri / Etkili İletişim (Yazma)	❖ Hayvanlar koklaşa koklaşa, insanlar konuşa konuşa.	108
<p>✓ Bu ünite de yalnızca 1 adet atasözüne yer verilmiştir. Hâlbuki yabancılar Türkçe öğretimi için yazılmış C2 seviyesinde bir Türkçe kitabında daha fazla sayıda atasözü kullanılabilirdi. Böylece Türkçenin kültür aktarım görevine önemli bir katkıda bulunulmuş olurdu.</p>				

Tablo 5.2.12. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 6.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	6. Ünite / İletişim Dünyası / A. İletişim Türleri / İletişim (Dinleme) - Selam	❖ Yola çıkmak ❖ Selam vermek ❖ (birinin) hatırı kalmak ❖ İletişim kurmak	104
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	6. Ünite / İletişim Dünyası / A. İletişim Türleri / Kişiler Arası İletişim	❖ Sürüp gitmek ❖ Araya girmek ❖ İletişim kurmak ❖ Farkına varmak ❖ Mesaj vermek ❖ Farkında olmak ❖ Tepki vermek	105
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	6. Ünite / İletişim Dünyası / A. İletişim Türleri / Cevaplayalım	❖ Haber vermek ❖ Haberi olmak	106
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	6. Ünite / İletişim Dünyası / A. İletişim Türleri / Kesintisiz İletişim - Beni Yanlış Anladın	❖ Olacak gibi değil ❖ Karar vermek ❖ Konferans vermek ❖ (birine) hak vermek	107
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	6. Ünite / İletişim Dünyası / A. İletişim Türleri / Fatura Ödeme - Etkili İletişim	❖ Fark etmek ❖ İletişim kurmak	108
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	6. Ünite / İletişim Dünyası / B. Sözsüz İletişim / Beden Dili (Dinleme)	❖ Ortaya çıkmak ❖ Rol oynamak ❖ Fark etmek ❖ İletişim kurmak ❖ Ele vermek ❖ Söz konusu olmak ❖ İşe yaramak ❖ Kabul görmek	109
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	6. Ünite / İletişim Dünyası / B. Sözsüz İletişim / Üçüncü Şahsın Şiiri (Dinleme)	❖ Emin olmak ❖ Kollarının arasına almak	110
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	6. Ünite / İletişim Dünyası / B. Sözsüz İletişim / İş Hayatında Beden Dili	❖ İletişim kurmak ❖ Ele vermek ❖ Mesaj vermek ❖ Elde etmek	111-112
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	6. Ünite / İletişim Dünyası / C. Kitle İletişimi / Kitle İletişimi Nedir? - İşaretleyelim	❖ Haber vermek ❖ Ayakta kalmak ❖ Öne sürmek ❖ İleri sürmek ❖ (bir şeyden) söz etmek ❖ Yola çıkmak ❖ Ortaya koymak ❖ Kabul görmek ❖ Fark etmek ❖ Rol oynamak ❖ Hesaba katmak ❖ Akılda tutmak ❖ Eğitim vermek	114
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	6. Ünite / İletişim Dünyası / C. Kitle İletişimi / Etik Eğitimi ve İletişim Etiği (Dinleme)	❖ İvme kazanmak ❖ Dışında kalmak ❖ Ortaya çıkarmak	115
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	6. Ünite / İletişim Dünyası / C. Kitle İletişimi / Gün Eksilmesin Pencereden	❖ Hükmü geçmek ❖ Hâlden anlamak ❖ Aklından geçmek	116

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	6. Ünite / İletişim Dünyası / C. Kitle İletişimi / Değerlendirme	❖ Sinyal almak ❖ Harekete geçmek ❖ Tehdit etmek ❖ Haber verme ❖ İşaret vermek ❖ Uzak durmak ❖ İletişim kurmak	117
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	6. Ünite / İletişim Dünyası / C. Kitle İletişimi / Kendimi Değerlendiriyorum	❖ Meydan vermemek ❖ (bir işte) yer almak	118
<p>✓ Bu ünite de 62 adet deyim yer verilmiştir. Genelinde iki kelimeden oluşan deyimler içerisinde “ vermek” fiiliyle oluşturulmuş deyim sayısı bir hayli fazladır.</p> <p>✓ Ünite ’de ağırlıklı olarak “iletişim” konusu işlenmiştir İnsanlar arasında kurulan iletişimde deyimlere de mutlaka yer verilmesi gerektiği okuma ve dinleme metinlerinden anlaşılmaktadır.</p> <p>✓ Ünitenin her bölümünde geçen dinleme ve okuma metinlerinde deyimler kullanılmıştır fakat deyimlerin kavratılmasına yönelik etkinliklere yer verilmemiştir.</p>				

Tablo 5.2.13. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 7.Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Atasözü	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	7. Ünite / Hayat Dersleri / A. Aksakaldan Öğütler / Seçelim, Tartışalım	❖ Fazla mal göz çıkarmaz ❖ Çoğu zarar, azı karar ❖ Armut dalının dibine düşer ❖ Mum dibine ışık vermez ❖ Zorla güzellik olmaz ❖ Zora dağlar dayanmaz ❖ Her koyun kendi bacağından asılır ❖ Kurunun yanında yaş da yanar	124
<p>✓ Bu ünite de 8 adet atasözüne yer verilmiştir.</p>				

Tablo 5.2.14. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 7.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	7. Ünite / Hayat Dersleri / A. Aksakaldan Öğütler / Yapıcı Olmak (Dinleme)	❖ Fırsat vermek ❖ Haberi olmak	120
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	7. Ünite / Hayat Dersleri / A. Aksakaldan Öğütler / Tanımlama	❖ Tepki vermek ❖ Dile getirmek	121
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	7. Ünite / Hayat Dersleri / A. Aksakaldan Öğütler / Einstein’dan Hayat Dersleri	❖ Durumdan ders çıkarmak ❖ Kuş gibi uçup gitmek	122
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	7. Ünite / Hayat Dersleri / A. Aksakaldan Öğütler / Örneklendirme	❖ Örnek vermek ❖ Zihinde (zihninde) yer etmek ❖ Dile getirmek	123
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	7. Ünite / Hayat Dersleri / A. Aksakaldan Öğütler / Dünyayı Düzeltmek	❖ Yorgunluk atmak (çıkarmak) ❖ Söz vermek ❖ (bir şey) gözüne ilişmek	124

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	7. Ünite / Hayat Dersleri / B. Hayatın İçinden / Annenin Gözüyle Evlat - Benzetme (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Kendini bilmek ❖ Çılgına dönmek ❖ (birine) yük olmak ❖ Çılgılık atmak (koparmak, basmak) ❖ Kin duymak ❖ İleri sürmek ❖ Yer vermek ❖ Cennet gibi ❖ Su gibi akmak ❖ Rüya gibi ❖ Karar vermek ❖ (birine) yük olmak ❖ Dünyaya gelmek 	125
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	7. Ünite / Hayat Dersleri / B. Hayatın İçinden / Bilgenin Bakış Açısı	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Karar vermek ❖ Canı istemek ❖ Karşılık vermek ❖ Huzur vermek 	126
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	7. Ünite / Hayat Dersleri / B. Hayatın İçinden / Tanık Gösterme - Hayatı Değiştirmek	<ul style="list-style-type: none"> ❖ İleri sürmek ❖ Yer vermek ❖ Zarar vermek ❖ Kabuğuna çekilmek ❖ Fark etmek ❖ Çaba harcamak 	127
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	7. Ünite / Hayat Dersleri / B. Hayatın İçinden / Benim Masalım	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde ❖ Çoluk çocuğa karışmak ❖ Yolu düşmek 	128
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	7. Ünite / Hayat Dersleri / C. Mutluluğun Sırrı / Eski Bir Tapınak Yazıtı (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Karşılık vermek ❖ Kulak vermek ❖ Tadını çıkarmak ❖ Burun kıvırmak ❖ (birine) acı vermek ❖ Canına kastetmek ❖ Kötülük etmek ❖ Öneride bulunmak 	129
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	7. Ünite / Hayat Dersleri / C. Mutluluğun Sırrı / Hayatı Sevgi İle Yaşıyor muyuz? - Güzel Şehirler Mutlu İnsanlar	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Özen göstermek ❖ Şaka yapmak ❖ Su gibi akmak ❖ (bir işte) yer almak ❖ Yerini almak ❖ Ortaya çıkarmak 	130
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	7. Ünite / Hayat Dersleri / C. Mutluluğun Sırrı / Değerlendirme	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Kaleme almak ❖ Sarıp sarmalamak ❖ Çiçek açmak ❖ Fırtına gibi 	133
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	7. Ünite / Hayat Dersleri / C. Mutluluğun Sırrı / Kendimi Değerlendiriyorum	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Karşılık vermek ❖ (biriyle) ilişki kurmak ❖ Yer almak ❖ Fark etmek 	134
<p>✓ Bu ünite 61 adet deyim kullanılmıştır ve her bölümde deyimlerin varlığı hissedilmektedir.</p> <p>✓ Ünite düşünceyi geliştirme yolları üzerinde durulmaktadır. Okuma ve dinleme metinlerinin de buna uygun paragraflardan oluşması gerekir. Metinlerde, deyimlerden de yararlanma yoluna gidilmiştir. Yeterince deyim kullanılmış lakin deyimlere yönelik bir çalışma oluşturulmamıştır.</p> <p>✓ “C. Mutluluğun Sırrı / Eski Bir Tapınak Yazıtı (Dinleme)” metni bir tür nasihat verme, uyarma amacı taşıyan bir metindir. Bu ünite en fazla deyim bu etkinlikte kullanılmıştır. “Kötülük etme, burun kıvrma, karşılık verme” gibi öğüt anlamı taşıyan deyimlere de yer verilmiştir.</p>				

Tablo 5.2.15. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 8.Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Atasözü	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	8. Ünite / Gezi, Deneme, Makale / A. Gezi-Yorum B. Yazarlık ve Yalnızlık C. Uzun Derinlikleri ve İnsan	❖ Atasözüne rastlanmadı	135-154
<p>✓ Bu ünite Yedi İklim Türkçe Ders Kitabının son ünitesidir ve hiç atasözü kullanılmamıştır.</p> <p>✓ “A-Gezi-Yorum” isimli bölümde Türkiye’nin coğrafi bölgelerinden ve şehirlerinin kültürel özelliklerinden bahseden okuma ve dinleme metinleri kullanılmıştır. Uygun yerde atasözleri kullanılsa Türkçe öğretiminde bu metinler aracılığıyla kültür aktarımı daha kolay olabilirdi.</p>				

Tablo 5.2.16. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı(C2) 8.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	8. Ünite / Gezi, Deneme, Makale / A. Gezi - Yorum / Beş Şehir ’den...	❖ Göz önünde tutmak (bulundurmak) ❖ Gedik açmak ❖ (bir şey olmaya) yüz tutmak ❖ Akli almamak	136
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	8. Ünite / Gezi, Deneme, Makale / A. Gezi-Yorum / Beş Şehir ’den...	❖ Meydana gelmek ❖ Dikkati toplanmak ❖ Yola çıkmak ❖ Otorite sağlamak (temin etmek)	137
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	8. Ünite / Gezi, Deneme, Makale / A. Gezi - Yorum / Şavşat’ın Üstü Baş Kar (Dinleme)	❖ Yok olmak ❖ Göz alabildiğine ❖ Görmezden gelmek ❖ (birinin) sınırları gerilmek ❖ Mahsur kalmak ❖ Karanlık basmak (çökmek) ❖ Oyun oynamak ❖ Haz almak ❖ Kıvanç duymak ❖ İçi ısınmak ❖ Konuk olmak ❖ İçi sızlamak ❖ Sona ermek	138
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	8. Ünite / Gezi, Deneme, Makale / A. Gezi - Yorum / Bursa’dan Balıkesir’e	❖ (bir şeyi) arkada bırakmak ❖ Yol almak ❖ Hoşa gitmek ❖ Çift sürmek ❖ İçi sıkılmak ❖ Hüzün duymak ❖ Göz hapsine almak ❖ Altüst etmek ❖ Meydana çıkmak ❖ Pay çıkarmak ❖ Karın doyurmak ❖ İn cin top oynamak	140

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	8. Ünite / Gezi, Deneme, Makale A. Gezi -Yorum / Çorum'un Pazar Yerinde	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Tadına bakmak ❖ Fotoğraf çekmek ❖ Uçup gitmek ❖ Meydana gelmek ❖ İmdadına yetişmek (erişmek) ❖ Kabahati (birine, bir şeye) yüklemek ❖ Alnının akıyla ❖ Kuru gürültüye pabuç bırakmamak ❖ Hayrını gör 	141
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	8. Ünite / Gezi, Deneme, Makale / B. Yazarlık ve Yalnızlık / Nasıl Yazar Oldum?	<ul style="list-style-type: none"> ❖ (birinin) kapısını çalmak ❖ Karşısına dikilmek ❖ (birinin) gözünün (gözlerinin) içine bakmak ❖ Karşılık vermek ❖ Kâğıda dökmek 	142
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	8. Ünite / Gezi, Deneme, Makale / B. Yazarlık ve Yalnızlık / Nasıl Yazar Olunmaz?	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Gözünün önüne gelmek ❖ Rol oynamak 	143
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	8. Ünite / Gezi, Deneme, Makale / B. Yazarlık ve Yalnızlık / Nasıl Yazar Olunmaz?	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Haber vermek ❖ Ses seda çıkmamak ❖ Yolunu beklemek (gözlemek) ❖ Dalıp gitmek ❖ Umutsuzluğa düşmek (kapılmak) ❖ Eline tutuşturmak ❖ Ortaya çıkmak ❖ Neden olmak ❖ Yargıya varmak ❖ (bir şeyden) söz etmek ❖ Umudunu kırmak ❖ Güven duymak ❖ Arka çıkmak 	144
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	8. Ünite / Gezi, Deneme, Makale / B. Yazarlık ve Yalnızlık / Arasındaki Fark?	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Göz önüne almak 	145
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	8. Ünite / Gezi, Deneme, Makale / B. Yazarlık ve Yalnızlık / Yalnızlar (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Kendini göstermek ❖ Üzerinde durmak ❖ Geri kalmak ❖ Eline almak ❖ (biriyle, bir şeyle) baş başa kalmak ❖ Demir atmak ❖ Göze almak ❖ Cevapsız kalmak ❖ Kendini alamamak 	146
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	8. Ünite / Gezi, Deneme, Makale C. Uzayın Derinlikleri ve İnsan / Yapay Uydular (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Gözden kaybolmak ❖ Ortaya çıktı ❖ Sözü edilmek ❖ Elinden almak ❖ Dışında kalmak 	147

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	8. Ünite / Gezi, Deneme, Makale / C. Uzayın Derinlikleri ve İnsan / Uluslararası Uzay İstasyonu	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ortaya atılmak ❖ Ortaya atmak ❖ (bir şeyden) söz etmek ❖ (bir işte) yer almak ❖ Zaman almak ❖ Olanak sağlamak (tanımak) ❖ Elde etmek ❖ Yol çizmek ❖ Rapor almak 	148
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	8. Ünite / Gezi, Deneme, Makale / C. Uzayın Derinlikleri ve İnsan / Deney - Uzay Adamı	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Öneride bulunmak ❖ Ziyaret etmek 	149
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	8. Ünite / Gezi, Deneme, Makale / C. Uzayın Derinlikleri ve İnsan / Uzayı Nasıl Kirlettik?	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Devre dışı kalmak ❖ Aklına gelmek ❖ (birini veya bir şeyi) kendi hâline bırakmak ❖ Dolanıp durmak ❖ Zarar vermek ❖ Yol açmak ❖ Gerekli görmek ❖ Söz konusu olmak 	150
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	8. Ünite / Gezi, Deneme, Makale / C. Uzayın Derinlikleri ve İnsan / Uzayı Nasıl Kirlettik?	<ul style="list-style-type: none"> ❖ (bir şeyle) başa çıkmak ❖ Neden olmak ❖ Devre dışı kalmak ❖ (bir şeyin) yerini tutmak ❖ Temiz tutmak ❖ Söz konusu olmak 	151
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	8. Ünite / Gezi, Deneme, Makale / C. Uzayın Derinlikleri ve İnsan / Uydu Çöplüğü – Anlatamıyorum - Yolcu ile Arabacı	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Doğru bulmak ❖ Derde (dertlere) düşmek ❖ Gözü yolda (yollarda) kalmak (olmak) ❖ Kül bağlamak 	152
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	8. Ünite / Gezi, Deneme, Makale / C. Uzayın Derinlikleri ve İnsan / Değerlendirme	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Gözü ilişmek ❖ Elde (elinde) olmamak ❖ Göz atmak ❖ Elinde olmak ❖ (birine) korku vermek ❖ Yüreği hop etmek (hoplamak veya oynamak) ❖ Ayağı (ayakları) dolaşmak ❖ Önüne bakmak ❖ Tadına bakmak 	153
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	C2	8. Ünite / Gezi, Deneme, Makale / C. Uzayın Derinlikleri ve İnsan / Kendimi Değerlendiriyorum	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Fark etmek 	154
<p>✓ Bu son ünite de 116 adet deyim kullanılmıştır. Özellikle okumaya yönelik metinlerdeki deyim oranı dinleme metinlerinden daha fazladır.</p>				

5.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+)

Tablo 5.3.1. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 1.Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Atasözü	Sayfa No
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Öyle Bir Geçer Zaman Ki / B. Zamanınız Var Mı? / 24 Saat Yetmiyorsa-Konuşma	<ul style="list-style-type: none">❖ Terazi tartıyla, her şey vaktiyle❖ Vakit nakittir.❖ Demir tavında dövülür.❖ Vakitsiz öten horozun başını keserler.❖ Geçti Bor'un pazarı (sür eşeğini Niğde'ye)❖ Ağaç yaşken eğilir.	20
✓ Bu kitabın ilk ünitesinde "B. Zamanınız Var Mı?" bölümünde 6 adet atasözüne yer verilmiştir. A. Zamanı Ölçmek ve C. Geçmişten Bir Sayfa: Anılar bölümlerinde atasözü kullanılmamıştır.				

Tablo 5.3.2. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 1.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Öyle Bir Geçer Zaman Ki / A. Zamanı Ölçmek /Saatin İcadı	<ul style="list-style-type: none">❖ Zaman öldürmek❖ (bir kimseye, bir şeye) ihtiyaç duymak❖ Göz atmak❖ Önüne geçmek❖ Çan çalmak❖ Mümkün olmak	10-11
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Öyle Bir Geçer Zaman Ki / A. Zamanı Ölçmek /Saatin İcadı - Dil Bilgisi	<ul style="list-style-type: none">❖ İhtiyaç duymak❖ İcat etmek❖ Geç kalmak❖ Az kaldı (kalsın)	12-13
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Öyle Bir Geçer Zaman Ki / A. Zamanı Ölçmek / Saatin İcadı - Dil Bilgisi	<ul style="list-style-type: none">❖ (bir şeyden) söz etmek❖ Yanına almak	14
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Öyle Bir Geçer Zaman Ki / A. Zamanı Ölçmek / Takvimin Tarihi (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none">❖ Ortaya çıkmak❖ Temel atmak	15
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Öyle Bir Geçer Zaman Ki / B. Zamanınız Var Mı? / 24 Saat Yetmiyorsa	<ul style="list-style-type: none">❖ Hata etmek (eylemek, işlemek)❖ (bir işte) yer almak❖ Başını kaşımaya (kaşıyacak) vakti olmamak❖ Fark etmek❖ Yerine getirmek❖ Hesap etmek	16
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Öyle Bir Geçer Zaman Ki / B. Zamanınız Var Mı? / 24 Saat Yetmiyorsa	<ul style="list-style-type: none">❖ Dikkat çekmek❖ Harekete geçmek❖ Davet etmek❖ Devreye sokmak❖ Özen göstermek❖ Zaman öldürmek❖ Neden olmak	17 - 18

			<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ortadan kaldırmak ❖ Zaman almak ❖ Mümkün olmak ❖ Gözden geçirmek ❖ Geri kalmak ❖ Başını kaşımaya (kaşıyacak) vakti olmamak 	
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Öyle Bir Geçer Zaman Ki / B. Zamanınız Var Mı? / 24 Saat Yetmiyorsa - Dil Bilgisi	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Midesi bulanmak ❖ Sabaha kadar ❖ Yenik düşmek ❖ Zorunda kalmak ❖ Felç olmak ❖ Ne olursa olsun ❖ Gözünün (gözlerinin) içine bakmak ❖ (bir şeyin) başında beklemek (durmak) ❖ El ele vermek ❖ Moralini bozmak ❖ Uzak durmak ❖ Gücü yetmek 	19
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Öyle Bir Geçer Zaman Ki / C. Geçmişten Bir Sayfa: Anılar	<ul style="list-style-type: none"> ❖ (bir işte) yer almak ❖ Gürültü çıkarmak (etmek, koparmak, yapmak) 	20
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Öyle Bir Geçer Zaman Ki / C. Geçmişten Bir Sayfa: Anılar - Ünlü Bilim Adamlarının Çocukları	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Dünyaya gelmek ❖ Yanıt vermek ❖ Merak uyandırmak ❖ Not almak 	21
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Öyle Bir Geçer Zaman Ki / C. Geçmişten Bir Sayfa: Anılar - Ünlü Bilim Adamlarının Çocukları	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Dünyaya gelmek ❖ (Bir şeye) merak sarmak (duymak, salmak) ❖ Elde etmek ❖ İlgi duymak ❖ İşinden olmak ❖ Yol açmak 	22
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Öyle Bir Geçer Zaman Ki / C. Geçmişten Bir Sayfa: Anılar - Ünlü Bilim Adamlarının Çocukları	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Yer almak ❖ İcat etmek ❖ Eğitim almak ❖ Destek görmek ❖ İlham etmek (vermek) ❖ Ortaya çıkmak ❖ Kan beynine sıçramak (çıkmak) ❖ Karşılık vermek ❖ Sinirleri gerilmek ❖ (birinin) yakasına asılmak (yapışmak) ❖ İçini çekmek ❖ Davacı olmak ❖ Göze almak ❖ Lafını etmek 	23-24
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Öyle Bir Geçer Zaman Ki / C. Geçmişten Bir Sayfa: Anılar / İstanbul'da Bir Dahi (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ziyaret etmek ❖ (bir şey) akılda kalmak 	24

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Öyle Bir Geçer Zaman Ki / C. Geçmişten Bir Sayfa: Anılar / Medeniyetimize Yön Verenler - Cengiz Dağcı	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Esir düşmek ❖ Zorunda kalmak ❖ Sona ermek ❖ İhtimal vermemek ❖ Felç olmak 	27
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Öyle Bir Geçer Zaman Ki / C. Geçmişten Bir Sayfa: Anılar/ Medeniyetimize Yön Verenler - Cengiz Dağcı	<ul style="list-style-type: none"> ❖ İzin almak ❖ Aklıma gelmek ❖ Tir tir titremek ❖ Telefon etmek ❖ Özür dilemek 	28
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	1. Ünite / Öyle Bir Geçer Zaman Ki / C. Geçmişten Bir Sayfa: Anılar / Medeniyetimize Yön Verenler - Cengiz Dağcı	<ul style="list-style-type: none"> ❖ (birinin) gözü önünde ❖ Fark etmek ❖ Gücü kesilmek 	29
✓ Ünite de 86 adet deyim yer verilmiştir. 3 adet okuma ve 2 adet dinleme metninde deyimler kullanılmıştır. Deyim kullanılmayan dinleme metni de “Özdemir Asaf - Olmak İsterdim” şiidir.				

Tablo 5.3.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 2.Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Atasözü	Sayfa No
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	2. Ünite / Aşk Olsun / A. Ünlü Âşıklar / Ünlü Âşıklar ve Aşk Mektupları(Konuşma)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Kalp kalbe karşıdır. ❖ Gülü seven dikenine katlanır. ❖ Her yiğidin gönlünde bir aslan yatar. ❖ Gönül bir sırça saraydır, kırılırsa yapılmaz. ❖ Gönül kimi severse güzel odur. 	40
✓ Bu ünite de 5 adet atasözüne yer verilmiştir.				

Tablo 5.3.4. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 2.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	2. Ünite / Aşk Olsun / A. Aşkın Kimyası	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Seyre dalmak ❖ Elde etmek ❖ Neden olmak 	32
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	2. Ünite / Aşk Olsun / A. Aşkın Kimyası	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Rol oynamak ❖ Heyecan vermek ❖ Temel atmak ❖ Yol almak ❖ Huzur vermek 	33
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	2. Ünite / Aşk Olsun / A. Aşkın Kimyası	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Fark etmek ❖ Akıl vermek ❖ Gözünün önünden gitmemek ❖ Gözü görmemek ❖ Zamanı geçirmek 	34-35
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	2. Ünite / Aşk Olsun / A. Aşkın Kimyası / Aşk (Dinleme) - Aşk Nedir?	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ses vermek ❖ İşaret vermek ❖ Kulak tutmak ❖ Göz açamamak ❖ Haram olmak ❖ Şaşırıp kalmak ❖ Hayata bağlamak 	36

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	2. Ünite / Aşk Olsun / B. Ünlü Âşıklar / Ünlü Âşıklar ve Aşk Mektupları	<ul style="list-style-type: none"> ❖ İlgi çekmek (uyandırmak) ❖ Dilinden düşürmemek ❖ (bir şeyden, birinden) geri kalmamak ❖ Ders almak ❖ Elde etmek ❖ Payını almak ❖ Ah çekmek ❖ Sona ermek ❖ Dillerde dolaşmak (gezmek) ❖ Hayranlık duymak 	38
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	2. Ünite / Aşk Olsun / B. Ünlü Âşıklar / Ünlü Âşıklar ve Aşk Mektupları - Yusuf ile Züleyha (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Fark etmek ❖ Göz kamaştırmak (almak) ❖ Yüzüne bakmaya kıyamamak ❖ Ay gibi ❖ (birinin) ağzına sakız olmak ❖ (bir şey birinin) aklını başından almak ❖ Gönlünü çelmek ❖ Beli bükülmek ❖ Gözleri dolmak (dolu dolu olmak) ❖ Eser kalmamak ❖ Göz göze gelmek ❖ Dili tutulmak ❖ İftira atmak ❖ Hikmetinden sual olunmaz 	40
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	2. Ünite / Aşk Olsun / C. Aşkın Sırrı / Aşkın Sırrı	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ağız (ağzını) açmak ❖ Karşılık vermek ❖ Tatmin etmek ❖ Geri dönmek ❖ Aklından geçirmek ❖ ... Hâline gelmek ❖ Kafayı yemek ❖ Zorunda kalmak (olmak) ❖ (birinin) canını acıtmak ❖ Kulağına fisıldamak ❖ Oyun oynamak ❖ Kokusunu (koku) almak (duymak) ❖ Fark etmek 	41
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	2. Ünite / Aşk Olsun / C. Aşkın Sırrı / Aşkın Sırrı	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Kilo vermek ❖ Fark etmek ❖ Farkında olmak ❖ Tokat atmak (patlatmak) ❖ Huzur vermek ❖ Son vermek ❖ Ciddiye almak ❖ Hak etmek 	42-43

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	2. Ünite / Aşk Olsun / C. Aşkın Sırrı / Aşkın Sırrı	❖ Akıl etmek ❖ Fark etmek ❖ Kim bilir ❖ Zorunda kalmak (olmak) ❖ İşe almak	44
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	2. Ünite / Aşk Olsun / C. Aşkın Sırrı / Mevlana ve Şems (Dinleme)	❖ Sahip çıkmak ❖ Emin olmak ❖ Nezaket göstermek ❖ Çekip çevirmek ❖ Söz etmek ❖ Izdırıp çekmek	45
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	2. Ünite / Aşk Olsun / C. Aşkın Sırrı / Aşkın Tacı: Evlilik Gelenekleri - Aşk Olsun	❖ Sözü geçmek ❖ Uygun bulmak ❖ İrtibat kurmak ❖ Mümkün olmak ❖ Peşine düşmek ❖ İmkân vermek	46
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	2. Ünite / Aşk Olsun / C. Aşkın Sırrı/ Medeniyetimize Yön Verenler - Cengiz Aytmatov	❖ (bir işte) yer almak ❖ Tedavi görmek (olmak) ❖ Şimşek gibi ❖ Altüst etmek ❖ Haber vermek ❖ Tepki vermek	47
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bu ünite de 88 adet deyim kullanılmıştır. Deyimlerin öğretimine yönelik çalışma veya etkinlik bu ünite de planlanmamıştır. ✓ Ünite de genel olarak üzerinde durulan konu “aşk” konusudur.” Türk kültürünün içerisinde de maddi ve manevi aşk önemli bir yer tutar. “Hayata bağlamak, ah çekmek, dillerde dolaşmak, kokusunu duymak” gibi aşkı ve onla ilgili durumları çağrıştıran deyimlere yer verilmiştir ✓ “ay gibi, şimşek gibi” söz grupları sonu “- mak, -mek” mastar ekleriyle bitmeyip benzetme amacı güdümlük oluşturulmuş deyimlerdir ve bu ünite de kullanılmışlardır. 				

Tablo 5.3.5. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 3.Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Atasözü	Sayfa No
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / İşini Şansa Bırakma / C. Talih Kuşu / Konuşma	❖ Güzellerin talihi çirkin olur. ❖ Talihsiz hacıyı deve üstünde yılan sokar.	61
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ünite de iki adet atasözüne yer verilmiştir. İkisi de yalnızca konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik çalışmada kullanılmıştır. ✓ Ünite de işlenen konu “şans” olduğu için burada yer verilen okuma ve dinleme metinlerinde şans öne çıkarılmıştır. Kültür aktarım aracı olarak kullanılan atasözleri de buna uygundur. 				

Tablo 5.3.6. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 3.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / İşini Şansa Bırakma / A. Hayatın Sürprizleri / Büyük İkramiyeyi Kazanıp Sonra Kaybedenler	❖ Geç kalmak ❖ Şansı yaver gitmek ❖ İş yolunda (tıkırında) gitmek (olmak) ❖ Dünyaya gelmek ❖ Başına gelmek ❖ İflas etmek	50

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / İşini Şansa Bırakma / A. Hayatın Sürprizleri / Ya Siz?	❖ İflas etmek ❖ Şansı yaver gitmek ❖ Dava etmek (açmak) ❖ Ders almak	51
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / İşini Şansa Bırakma / A. Hayatın Sürprizleri / Ya Siz - Dil Bilgisi	❖ Haber vermek ❖ (biriyle) başa çıkmak ❖ Yola çıkmak ❖ Israr etmek	52
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / İşini Şansa Bırakma / A. Hayatın Sürprizleri / Ya Siz/Dil Bilgisi / Boşluk Doldurma	❖ Söz vermek ❖ Özür dilemek ❖ Risk almak ❖ Ders almak ❖ Farkında olmak ❖ Uzak durmak	53
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / İşini Şansa Bırakma / A. Her Şey Para mı? (Dinleme)	❖ Geri vermek ❖ Fark etmek ❖ İş bozulmak ❖ Nefes almak ❖ Gözden kaybolmak ❖ İş almak ❖ Dört elle sarılmak ❖ İşini yoluna koymak	54
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / İşini Şansa Bırakma / B. Kader Oyunları / Satranç ve Tavla	❖ Haberi olmak ❖ Feleğe küsmek ❖ Şansı dönmek ❖ İş rast gitmek ❖ Uğur getirmek ❖ Ümidini kesmek ❖ Aklına gelmek ❖ İlgi çekmek ❖ İleriyi görmek ❖ İcat etmek ❖ Hamle etmek ❖ Mat etmek	55
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / İşini Şansa Bırakma / B. Kader Oyunları / Satranç ve Tavla - Dil Bilgisi (Dinleme-Konuşma-Yazma)	❖ Söz vermek ❖ Gönül almak ❖ Aklını kullanmak ❖ Bey gibi yaşamak ❖ Karar vermek ❖ Peşine takmak ❖ Özür dilemek ❖ Haklı çıkmak ❖ Başına devlet (talih) kuşu konmak ❖ Fikir yürütmek ❖ Dalga geçmek ❖ Eli silah tutmak ❖ Esir düşmek ❖ Allah bilir ❖ Sona ermek ❖ Hamle etmek	56
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / İşini Şansa Bırakma / C. Talih Kuşu / Elmas Gerdanlık	❖ Ders almak ❖ Görev bilmek ❖ Aklına gelmek ❖ Gelip çatmak ❖ Sıkıntı çekmek ❖ Modası geçmek ❖ Fark etmek ❖ Koca bulmak	58

			<ul style="list-style-type: none"> ❖ Surat asmak ❖ Çılgılık atmak ❖ Karar vermek ❖ Tamire vermek ❖ Zaman kazanmak ❖ Borç almak ❖ Başına gelmek ❖ Payına düşmek ❖ Zorunda kalmak ❖ Hayranlık duymak ❖ Yoksulluk çekmek ❖ Yerine koymak 	
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / İşini Şansa Bırakma / C. Talih Kuşu / Elmas Gerdanlık	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Davet etmek ❖ (bir şeyi) geri vermek ❖ Sıkıntı vermek ❖ Nefes almak ❖ Elden çıkmak ❖ Haber vermek ❖ Söz etmek 	60
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / İşini Şansa Bırakma / C. Talih Kuşu / Dünyanın En Şanssız ile En Şanslısı (Dinleme) - Hüma Kuşu (Yazma)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Söz etmek ❖ Meydana gelmek ❖ Kaza geçirmek ❖ Ziyaret etmek ❖ Neden olmak ❖ Altında kalmak ❖ Hastanelik olmak ❖ Yolunu tutmak ❖ Tatil yapmak ❖ Yolu düşmek ❖ Başına devlet (talih) kuşu konmak 	61
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / İşini Şansa Bırakma / C. Talih Kuşu / Kültürden Kültüre - Medeniyetimize Yön Verenler	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Yer almak ❖ Saygı duymak (beslemek) ❖ Uzak tutmak 	62
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	3. Ünite / İşini Şansa Bırakma / C. Talih Kuşu / Bir Gece (Şiir) - Medeniyetimize Yön Verenler	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ayağı suya ermek ❖ Haberi olmak ❖ Haber vermek ❖ Karar vermek ❖ Dalga geçmek ❖ İş çıkarmak 	63
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bu ünite 108 adet deyim kullanılmıştır. “C. Talih Kuşu” bölümü 47 adet kalıp yapıyla deyimlerin en fazla yer aldığı bölüm olarak tespit edilmiştir. ✓ Deyimlerin kullanımı ve öğretimiyle ilgili bu kitaptaki ilk etkinlik, “B. Kader Oyunları/ Satranç ve Tavla” isimli okuma metnine yönelik hazırlık çalışmasında deyimlerin anlamlarının istenmesidir. 				

Tablo 5.3.7. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 4.Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Atasözü	Sayfa No
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Bir Maruzatım Var / A. Günlük Hayat B. İş Hayatı C. Dilek ve Şikâyetler	Bu ünite 4 atasözü kullanılmamıştır.	65-78
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bu ünite 4 atasözlerine yer verilmemiştir. İlk üç ünite 4 atasözleriyle ilgili çalışmaların koyulmuş olması bunda etkili olmuş olabilir. ✓ Ünite için seçilen dinleme ve okuma metinleri, genel olarak “dilek” kavramı etrafında işlenen konuları kapsamakta ve Türkçe de buna uygun atasözlerini barındırmaktadır. Atasözlerine yer verilmiş olsa dilimizdeki kültürel zenginliğimiz de gözler önüne serilecektir. 				

Tablo 5.3.8. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 4.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Bir Maruzatım Var / A. Günlük Hayat / Arzuhalde Dilekçeye (Dil Bilgisi)	❖ İş çıkarmak ❖ Boyun eğmek ❖ Tayini çıkarmak	66
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Bir Maruzatım Var / A. Günlük Hayat / Derdini Anlat Marko Paşaya (Dinleme)	❖ Derdini Marko Paşa'ya anlat ❖ (birinin) kapısını çalmak ❖ Dile getirmek	68
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Bir Maruzatım Var / B. İş Hayatı / İş Görüşmelerinde İşverenler Nelere Dikkat Eder?	❖ Yerinden fırlamak ❖ Özen göstermek ❖ Hazırlıklı olmak (bulunmak) ❖ Özür dilemek ❖ Söz vermek ❖ Saygı göstermek	69
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Bir Maruzatım Var / B. İş Hayatı / İş Görüşmelerinde İşverenler Nelere Dikkat Eder? (Dil Bilgisi) - Özgeçmiş (Dinleme) - (Yazma-Konuşma)	❖ Özür dilemek ❖ Söz vermek ❖ Saygı göstermek ❖ Zorunda kalmak	70
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Bir Maruzatım Var / C. Dilek ve Şikâyetler / Fatih Sultan Mehmet Mahkemesinde - (Dil Bilgisi)	❖ Geç kalmak ❖ Ölçüp biçmek ❖ Zorunda kalmak ❖ İzin almak ❖ Mahkemeye vermek ❖ Hakkını aramak ❖ (bir şeye) kanaat getirmek ❖ Karar vermek ❖ Göz önünde tutmak (bulundurmak) ❖ Delik deşik etmek ❖ Burun kıvrırmak ❖ Yola çıkmak ❖ Zarar gelmek ❖ Canı sıkılmak ❖ Yolda kalmak	72
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Bir Maruzatım Var / C. Dilek ve Şikâyetler / Şikâyetim Var (Dinleme)	❖ Sahip çıkmak ❖ Sipariş etmek ❖ Sorun çıkarmak ❖ Eğitim almak ❖ Mümkün olmak ❖ İhtarname çekmek	74
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Bir Maruzatım Var / C. Dilek ve Şikâyetler / Medeniyetimize Yön Verenler - Mona Rosa (Şiir)	❖ Fırsat bulmak ❖ Görev almak ❖ Can vermek	75
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Bir Maruzatım Var / C. Dilek ve Şikâyetler / Kültürden Kültüre	❖ (birinin) gözünün (gözlerinin) içine bakmak ❖ Özen göstermek ❖ El sıkılmak ❖ Uygun görmek ❖ Senli benli olmak	76

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	4. Ünite / Bir Maruzatım Var / C. Dilek ve Şikâyetler / Kültürden Kültüre	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Tatil yapmak ❖ İşi çıkmak ❖ Geç kalmak 	77
<p>✓ Bu ünite de 48 adet deyim e yer verilmiştir. Deyimlerin ünite genelinde dengeli dağıldığı söylenebilir. Direkt deyimlerin öğretimiyle ilgili bir çalışma yapılmadığı tespit edilmiştir.</p> <p>✓ “C. Dilek ve Şikâyetler/ Kültürden Kültüre” isimli parçada Türkiye ve bazı başka ülkelerin kültürel özellikleri karşılaştırılmıştır. Deyimler bu parçada cümle içlerinde kullanılmıştır.</p>				

Tablo 5.3.9. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 5.Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Atasözü	Sayfa No
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Film Şeridi Gibi / C. Klasikler Ya Da Diziler / Neler Öğrendik?	❖ Acele işe şeytan karışır.	97
<p>✓ Bu ünite de 1 tane atasözüne yer verilmiştir. Atasözleriyle ilgili bir çalışma yapılmamış fakat “Biz Türklerin bir lafı vardır: Acele işe şeytan karışır. Çok doğruymuş.” ifadesi kullanarak yine Türk kültürünü ve Türkçeyi öğretmeye yönelik atasözümüze yer verilmiştir.</p>				

Tablo 5.3.10. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 5.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Film Şeridi Gibi / A. Film Makinesi / Lumiere Kardeşler	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Elde etmek ❖ Harekete geçirmek ❖ İlgi görmek ❖ Çılgılık atmak ❖ Film çekmek 	80
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Film Şeridi Gibi / A. Film Makinesi / Lumiere Kardeşler	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Çığır açmak ❖ Göz önüne serilmek ❖ Kendini alamamak ❖ Işık tutmak ❖ Yol göstermek ❖ El koymak ❖ İstek duymak ❖ İlgi duymak ❖ Tepki göstermek ❖ Kendini alamamak 	81
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Film Şeridi Gibi / A. Film Makinesi / Dil Bilgisi	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ceza vermek ❖ Dillere destan olmak ❖ Özür dilemek ❖ Geç kalmak ❖ Ders vermek 	83
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Film Şeridi Gibi / A. Film Makinesi / Bilinçaltına Yönelik Mesajlar (Dinleme – Konuşma - Yazma)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Elinden almak ❖ Fark etmek ❖ Konuk etmek ❖ Yol almak ❖ Gözünün önünden geçmek ❖ Elinden almak 	84
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Film Şeridi Gibi / B. Ve Ödülün Sahibi /Susuz Yaz	<ul style="list-style-type: none"> ❖ (bir durum) gün ışığına çıkmak ❖ Halef selef olmak ❖ Peşine düşmek ❖ Ortaya çıkarmak 	85

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Film Şeridi Gibi / B. Ve Ödülün Sahibi / Susuz Yaz	❖ Film çekmek ❖ Ders vermek ❖ İlham almak	86-87
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Film Şeridi Gibi / B. Ve Ödülün Sahibi / Dil Bilgisi	❖ Farz etmek ❖ (bir işte)Yer almak ❖ Canını vermek	88
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Film Şeridi Gibi / B. Ve Ödülün Sahibi / Dil Bilgisi	❖ Sapsarı kesilmek ❖ Israr etmek ❖ Riske girmek (risk almak) ❖ Laf etmek	89
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Film Şeridi Gibi / B. Ve Ödülün Sahibi / Sulhi Dölek'le Röportaj (Dinleme-Konuşma-Yazma)	❖ Baş göstermek ❖ İçi rahat etmek ❖ Fark etmek ❖ Deli gibi	89
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Film Şeridi Gibi / C. Klasikler Ya Da Diziler / Yabancı Ülkelerde Yayınlanan Türk Dizileri	❖ Geri dönmek ❖ Farkında olmak ❖ Neden olmak	90
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Film Şeridi Gibi / C. Klasikler Ya Da Diziler / Yabancı Ülkelerde Yayınlanan Türk Dizileri	❖ Katkıda bulunmak ❖ Fırsat vermek ❖ İlgi görmek ❖ Tepki göstermek ❖ Fırtına gibi ❖ İhraç etmek ❖ Masaya yatırmak ❖ Mal olmak	91
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Film Şeridi Gibi / C. Klasikler Ya Da Diziler / Yabancı Ülkelerde Yayınlanan Türk Dizileri-Dil Bilgisi	❖ Ağzından çıkmak ❖ Başı dönmek ❖ Ağzından dökülmek ❖ Sınıfta kalmak ❖ Az kaldı (kalsın) ❖ Yalanını yakalamak ❖ Dolanıp durmak ❖ Ağzından baklayı çıkarmak	93
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Film Şeridi Gibi / C. Klasikler Ya Da Diziler / Fare ile Deve Masalı	❖ Yola çıkmak ❖ İçi içine sığmamak ❖ Kaçacak delik aramak ❖ Tir tir titremek ❖ Boynunu bükmek ❖ Kaskatı kesilmek ❖ Boy ölçüşmek ❖ Ders olmak	94
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Film Şeridi Gibi / C. Klasikler Ya Da Diziler / Yazlık Sinemalar (Dinleme - Yazma - Konuşma)	❖ Haber vermek ❖ Damga vurmak ❖ Yenik düşmek	94
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Film Şeridi Gibi / C. Klasikler Ya Da Diziler / Altın Portakal Fil Festivali	❖ İlgi göstermek ❖ (bir işte) yer almak	95
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Film Şeridi Gibi / C. Klasikler Ya Da Diziler / Medeniyetimize Yön Verenler (Necip Fazıl Kısakürek)	❖ Önde gelmek ❖ (bir işte) Yer almak ❖ Öne çıkmak ❖ Tatmin olmak	96

			<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ortaya koymak ❖ Kül etmek ❖ Dünyaya getirmek 	
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	5. Ünite / Film Şeridi Gibi / C. Klasikler Ya Da Diziler / Neler Öğrendik?	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Geç kalmak ❖ Ucuz atlatmak (kurtulmak) ❖ Peşini bırakmamak ❖ İmdada (imdadına) koşmak (yetişmek) ❖ Yığılıp kalmak ❖ Ağzından kaçırmak ❖ Yaş akıtmak (dökmek) 	97
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bu ünite 90 adet deyim kullanılmıştır. Direkt deyimlerle ilgili bir çalışma planlanmamıştır. ✓ Ünitinin adından da anlaşılacağı üzere Türk sineması ve dizi kültürüyle ilgili metin ve etkinliklere yer verilmiştir. Kültür aktarımının dizi ve filmler aracılığıyla da sağlanabileceğinden bahsedilmiştir. ✓ Günlük konuşma dilinde geçen deyimler fazlaca kullanılsa da “ halef selef olmak, fırtına gibi, deli gibi” az kullandığımız deyimlere ünite çalışmalarda yer verilmiştir. 				

Tablo 5.3.11. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 6.Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Atasözü	Sayfa No
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	6. Ünite / Bilgi Dünyası / A. Bilgi B. Bilgi ve Belge Yönetimi C. Bilim Yuvası	Atasözüne rastlanmamıştır.	99-114
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ünite kitabın C1 kısmı olan ilk bölümünün son ünitesi olmasına rağmen atasözlerinden yararlanma yoluna gidilmemiştir. Buraya kadar toplamda 14 adet atasözü kullanılmıştır. 				

Tablo 5.3.12. 12 İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 6.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	6. Ünite / Bilgi Dünyası / A. Bilgi / Bilge ve Bilgelik	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Karar vermek ❖ Ölçülü olmak ❖ Hayat geçirmek ❖ Faydalı olmak ❖ Kendini bilmek ❖ Peşinde koşmak ❖ Ders almak 	100
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	6. Ünite / Bilgi Dünyası / A. Bilgi / Bilge ve Bilgelik	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Fark etmek ❖ Ders vermek ❖ Aklını kullanmak ❖ İş olsun diye ❖ Faydalı olmak ❖ Ele almak ❖ Yol aramak ❖ Anlayış göstermek ❖ Harekete geçirmek ❖ Yerinden oynatmak ❖ Gerekli kılmak ❖ Teşvik etmek 	101
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	6. Ünite / Bilgi Dünyası / A. Bilgi / Avuçtaki Kelebek (Dinleme) / İki soru (Yazma)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Tatmin etmek ❖ İzin almak ❖ Elinde tutmak ❖ İhtiyaç duymak 	103

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	6. Ünite / Bilgi Dünyası / B. Bilgi ve Belge Yönetimi / Bilgi Teknolojisi	❖ Elde etmek	104
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	6. Ünite / Bilgi Dünyası / B. Bilgi ve Belge Yönetimi / Dil Bilgisi	❖ Sınıfta kalmak ❖ Telefon etmek ❖ Teslim almak ❖ Kan kaybetmek ❖ Kötü olmak ❖ (bir şey) ters gitmek	105
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	6. Ünite / Bilgi Dünyası / B. Bilgi ve Belge Yönetimi / İnsan Beyni Bilgiyi Nasıl Depolar? (Dinleme)	❖ Ortaya koymak ❖ Elde etmek	106
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	6. Ünite / Bilgi Dünyası / C. Bilim Yuvası / Hazırlık Çalışması	❖ Kaza geçirmek ❖ Meydana getirmek	107
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	6. Ünite / Bilgi Dünyası / C. Bilim Yuvası / Bilgi Toplumu ve Üniversiteler	❖ Neden olmak ❖ Sahne olmak ❖ Kabul görmek ❖ Hüküm sürmek ❖ Söz konusu olmak ❖ İhtiyaç duymak ❖ Baş edebilmek ❖ Özen göstermek ❖ Görüş bildirmek ❖ Mümkün olmak	108
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	6. Ünite / Bilgi Dünyası / C. Bilim Yuvası / Bilgi Toplumu ve Üniversiteler / Dil Bilgisi	❖ Ceza almak ❖ İşleme koymak ❖ Haber vermek	109
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	6. Ünite / Bilgi Dünyası / C. Bilim Yuvası / İngilizcenin Kökeni Anadolu (Dinleme)	❖ (bir işte) yer almak ❖ Ortaya atmak	110
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	6. Ünite / Bilgi Dünyası / C. Bilim Yuvası / Dünya'daki İlk Üniversiteler	❖ Eğitim vermek ❖ Ders vermek ❖ Katkıda bulunmak ❖ Temel atmak	111
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	6. Ünite / Bilgi Dünyası / C. Bilim Yuvası / Cemil Meriç	❖ Önde gelmek ❖ Ders vermek ❖ Söz geçirmek ❖ İleri sürmek ❖ Hizmet etmek	112
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1	6. Ünite / Bilgi Dünyası / C. Bilim Yuvası / Neler Öğrendik	❖ İşi yolunda gitmek ❖ Başına bir hâl gelmek ❖ Zararlı çıkmak	113
<p>✓ Üniteye 61 adet deyim yer verilmiştir.</p> <p>✓ “A. Bilgi / Bilge ve Bilgelik” isimli deneme türündeki metinde bu ünitenin en fazla deyimini kullanılmıştır. Bu metni okuyanların dolaylı da olsa deyimleri daha fazla öğreneceği söylenebilir.</p> <p>✓ Deyimlerin öğretimi ve anlamlarıyla ilgili herhangi bir çalışmaya bu ünite yer verilmemiştir. Kültür aktarımının sağlanmasında önemli rol oynayan deyimlerin anlamlarının etkinlik ve çalışmalar yoluyla yabancı öğrencilere öğretilmesi metinlerin anlaşılmasını da kolaylaştıracaktır.</p>				

Tablo 5.3.13. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1+) 7.Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Atasözü	Sayfa No
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	7. Ünite / Sanat Sanat İçindir / A. Sanat Nedir? B. Sanat Türleri C. Doğu Batı Sanatı	Atasözü kullanılmamıştır.	115 - 128

✓ Bu ünite: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1+) bölümünün, bir nevi (C2) kitabının ilk ünitesidir. Sanat ve kültür kavramları birbirleriyle iç içe geçmiş kavramlardır. Burada kültürel bir değer olarak atasözlerinin hiçbir örneğine rastlanmaması bir eksiklik olarak görülebilir.

Tablo 5.3.14. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1+) 7.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	7. Ünite / Sanat Sanat İçindir / A. Sanat Nedir? / Sanat Nedir?	<ul style="list-style-type: none">❖ Özen göstermek❖ İştahı açılmak❖ İş yapmak❖ Ortaya çıkmak❖ Çizgi çekmek❖ (birine) acı vermek❖ Faydalı olmak❖ Öne çıkmak❖ Açıklık kazanmak❖ Neden olmak❖ Mesaj vermek❖ Ortaya koymak	116
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	7. Ünite / Sanat Sanat İçindir / A. Sanat Nedir? / Dil Bilgisi	<ul style="list-style-type: none">❖ El kaldırmak❖ Ziyaret etmek❖ Bir araya getirmek	117
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	7. Ünite / Sanat Sanat İçindir / A. Sanat Nedir? / İstanbul Modern (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none">❖ Özen göstermek❖ Yer vermek❖ (bir işte) yer almak❖ Göz önünde tutmak❖ (biriyle) ilişki kurmak❖ Sergi açmak❖ Teşvik etmek❖ Eğitim vermek	118
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	7. Ünite / Sanat Sanat İçindir / A. Sanat Nedir? / İmgelerin Gizini Çözmek (Yazma)	<ul style="list-style-type: none">❖ Yer almak❖ Ele almak❖ Not almak❖ Kaleme almak❖ Sipariş vermek	119
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	7. Ünite / Sanat Sanat İçindir / A. Sanat Türleri/ Sanat Türleri	<ul style="list-style-type: none">❖ Dışına çıkmak❖ Bir araya gelmek❖ Yer bulmak❖ Gerekli kılmak❖ Mümkün olmak❖ Ortaya çıkmak❖ Dışında kalmak❖ Göz önünde tutmak❖ İçine almak	120
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	7. Ünite / Sanat Sanat İçindir / B. Sanat Türleri / Setenay Alpsöy İle Röportaj (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none">❖ Dikkat çekmek❖ Eğitim almak❖ Göz önüne sermek❖ Özen göstermek	122

			<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ele almak ❖ İz sürmek ❖ Göç etmek (eylemek) ❖ İyi gelmek 	
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	7. Ünite / Sanat Sanat İçindir / C. Doğu Batı Sanatı / Türk Süsleme Sanatları	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Özür dilemek ❖ Anlamına gelmek ❖ Ortaya çıkmak ❖ Öne çıkmak ❖ Akla gelmek ❖ Katkıda bulunmak ❖ Renk vermek (katmak) ❖ İleri sürmek 	123
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	7. Ünite / Sanat Sanat İçindir / C. Doğu Batı Sanatı / Dil Bilgisi	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Karar almak ❖ Söz konusu olmak ❖ Karar vermek ❖ Yok olmak ❖ Kapalı olmak 	124
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	7. Ünite / Sanat Sanat İçindir / C. Doğu Batı Sanatı / Yıldız Kenter (Dinleme - Konuşma - Yazma)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Dünyaya gelmek ❖ Layık görmek ❖ (birinin veya bir şeyin) kıymetini bilmek ❖ İbaret olmak (kalmak) ❖ Özür dilemek ❖ Eğitim almak ❖ Sahneye koymak ❖ Ders vermek ❖ Not vermek ❖ Göz önünde tutmak (bulundurmak) 	125
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	7. Ünite / Sanat Sanat İçindir / C. Doğu Batı Sanatı / İstanbul Kültür Sanat Vakfı	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Yer vermek ❖ Yer almak ❖ Rol oynamak ❖ Ayakta tutmak ❖ Kolu kanadı kırılmak 	126
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	7. Ünite / Sanat Sanat İçindir / C. Doğu Batı Sanatı / Sözü'nün Özü - Neler Öğrendik?	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Alkış almak ❖ Karar vermek ❖ Son noktayı koymak ❖ Ses getirmek ❖ Dile getirmek 	127
<p>✓ Bu ünite de 78 adet deyim kullanılmıştır. Burada doğrudan deyimleri ilgilendiren ve öğreten bir çalışma olmayıp, kullanılan deyimler de dinleme ve okuma metinlerinde geçmektedir.</p> <p>✓ “B. Sanat Türleri / Setenay Alpsoy İle Röportaj (Dinleme)” isimli dinleme metninde bir ressamla samimi bir röportaj yapılmıştır. Röportajda günlük konuşma dilinden örnekler sunulurken deyimler de kullanılmıştır. Deyimler bilinmezse cümleleri anlamak da zor olur.</p>				

Tablo 5.3.15. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 8. Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Atasözü	Sayfa No
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	8. Ünite / Suç Ve Ceza / A. Suç ve Suçluluk Psikolojisi B. Suç, Ceza ve Adalet C. Suçlar ve Sosyal Hayat	Bu ünite de atasözüne rastlanmamıştır.	129-142
<p>✓ Kültür aktarımı olmadan dil öğretmeye çalışmak harcanan emeklerin karşılığını alamamaktır. Bu ünite de atasözlerine hiçbir şekilde yer verilmemesi kültürü aktarımında sorunlara sebep olabilir.</p>				

Tablo 5.3.16. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 8. Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	8. Ünite / Suç Ve Ceza / A. Suç ve Suçluluk Psikolojisi / Suç Nedir?	<ul style="list-style-type: none">❖ Var olan❖ Ortaya çıkmak❖ Göz ardı etmek❖ Teşvik etmek❖ Ortaya çıkarmak❖ Haber vermek❖ Hak etmek❖ Katkıda bulunmak	130
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	8. Ünite / Suç Ve Ceza / A. Suç ve Suçluluk Psikolojisi / Suçlu Kim? (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none">❖ Fark etmek	132
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	8. Ünite / Suç Ve Ceza / B. Suç, Ceza ve Adalet / Adalet Nedir?	<ul style="list-style-type: none">❖ Ceza vermek❖ Hakkı olmak❖ Yerine getirmek❖ Karara bağlamak❖ Haksızlığa uğramak❖ Göz önüne almak❖ Ele almak❖ Aklını kullanmak❖ Müsaade etmek❖ Öne sürmek❖ Söz vermek❖ Hakkını vermek❖ Yerine getirmek❖ Üstün tutmak❖ Mümkün olmak	133
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	8. Ünite / Suç Ve Ceza / B. Suç, Ceza ve Adalet / Dil Bilgisi	<ul style="list-style-type: none">❖ Karşı çıkmak❖ Karar almak	134
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	8. Ünite / Suç Ve Ceza / B. Suç, Ceza ve Adalet / Suç ve Ceza (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none">❖ Karar vermek❖ (bir şey) ters gitmek❖ Zorunda kalmak❖ İz bırakmak❖ Fenalık geçirmek❖ Göz önünde bulundurmak❖ Başından geçmek	135
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	8. Ünite / Suç Ve Ceza / C. Suçlar ve Sosyal Hayat / Esaretin Bedeli	<ul style="list-style-type: none">❖ Öne sürmek❖ Serbest bırakmak❖ Temize çıkmak❖ Yolunu bulmak❖ Tayini çıkmak❖ Cezasını çekmek❖ Volta atmak❖ Fark etmek❖ İşi bitmek❖ Sürüp gitmek❖ Elde etmek❖ Hesap tutmak❖ Çaresiz kalmak❖ İlan vermek❖ Göz önünde tutmak❖ Karar almak❖ Aklına gelmek	136

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	8. Ünite / Suç Ve Ceza / C. Suçlar ve Sosyal Hayat / Kaşağı (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Hoşuna gitmek ❖ Yerinde durmamak ❖ (birinden) öfkelerini çıkarmak (almak) ❖ Ortaya çıkmak ❖ Üzerine yürümek ❖ İftira atmak ❖ İhtimal vermemek ❖ Uykuya dalmak ❖ Gözünün önüne gelmek ❖ Vicdan azabı çekmek 	138
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	8. Ünite / Suç Ve Ceza / C. Suçlar ve Sosyal Hayat / İlk Kanunlar	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Meydana gelmek ❖ Göz gezdirmek 	139
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	8. Ünite / Suç Ve Ceza / C. Suçlar ve Sosyal Hayat / Hilmi Yavuz	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Görev almak ❖ Var olmak 	140
<p>✓ Bu ünite de 64 deyim kullanılmıştır. “Fark etmek, ortaya çıkmak” deyimleri en sık kullanılan deyimler olmuştur.</p> <p>✓ Deyimlerle ilgili herhangi bir çalışma ünite içerisinde gözükmemektedir.</p>				

Tablo 5.3.17. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 9.Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Atasözü	Sayfa No
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	9. Ünite / Hayata Gülümse / A. Mizah Nedir? / Mizah Her Kapıyı Açar - Dil Bilgisi	<ul style="list-style-type: none"> ❖ İnsan konuşa konuşa, hayvan koklaşa koklaşa 	146
<p>✓ Ünite de 1 adet deyim kullanılmıştır. Bu deyim de kullanım amacı 146. Sayfadaki Dil Bilgisi çalışmasında “İkilemeler” konusunun öğretimidir.</p> <p>✓ Atasözlerinin öğretimine veya anlamlarına yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır.</p>				

Tablo 5.3.18. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 9.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	9. Ünite / Hayata Gülümse / A. Mizah Nedir? / Mizah Her Kapıyı Açar	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Karşı koymak ❖ Kapıyı açmak ❖ Geri dönmek ❖ Ortaya çıkmak ❖ Kendinden geçmek ❖ (birine) karşı gelmek ❖ Saygı duymak ❖ Kabul görmek ❖ İyi gelmek ❖ Akla gelmek 	144
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	9. Ünite / Hayata Gülümse / A. Mizah Nedir? / Mizah Her Kapıyı Açar - Dil Bilgisi	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ses seda çıkmamak ❖ Tıka basa yemek ❖ Eksik olmamak ❖ (birini) ayağının altına almak ❖ İş çevirmek 	146

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	9. Ünite / Hayata Gülümse / A. Mizah Nedir? / Uçma Korkusu (Konuşma)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Zangır zangır titremek ❖ Borç almak 	147
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	9. Ünite / Hayata Gülümse / B. Mizah Çeşitleri / Mizah Türleri	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Dilinden düşürmemek ❖ Göze batmak ❖ Baş göstermek ❖ Ortaya çıkmak ❖ Kopya vermek ❖ Karşı çıkmak ❖ Kısa kesmek ❖ (bir şeyi) hedef almak ❖ Ders vermek ❖ Söz etmek ❖ Zam yapmak ❖ Satılığa çıkarmak ❖ Her lafın altından kalkmak 	148
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	9. Ünite / Hayata Gülümse / B. Mizah Çeşitleri / Dil Bilgisi	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Baş göz etmek ❖ Boş gözlerle bakmak ❖ Akli ermek ❖ Karşılık vermek ❖ Bıyık altından gülmek ❖ Gözlerinin içi gülmek ❖ Gülmekten kırılmak ❖ Yüze gülmek ❖ Şaka kaldırmak ❖ Şakaya vurmak ❖ Şakası yok 	149
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	9. Ünite / Hayata Gülümse / B. Mizah Çeşitleri / Mutluluk (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ortaya çıkarmak 	150
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	9. Ünite / Hayata Gülümse / B. Mizah Çeşitleri / Yazma	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Zarara sokmak ❖ Boş oturmak ❖ Tuzağa düşmek ❖ Dümen yapmak ❖ Hava basmak ❖ Zokayı yutmak ❖ Sinek avlamak ❖ Anasının gözü ❖ Çıngır çıkarmak ❖ Mandepsiye basmak (düşmek) ❖ Postu deldirmek 	151
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	9. Ünite / Hayata Gülümse / C. Mizahın Ustaları / Hasan Kaçan	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Dile getirmek ❖ Kendini göstermek ❖ (bir işte) yer almak 	152
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	9. Ünite / Hayata Gülümse / C. Mizahın Ustaları / Dil Bilgisi	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ayağa kalkmak ❖ Haber vermek 	153
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	9. Ünite / Hayata Gülümse / C. Mizahın Ustaları / Ünlü bir Komedyen ile Röportaj (Dinleme) - İnsanları Güldürmenin Yolları (Yazma)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Şaka yapmak ❖ Hoş görmek ❖ Razı olmak (gelmek) ❖ Ders çıkarmak ❖ Gülüp geçmek ❖ Başına bir hâl gelmek ❖ Kalp (kalbini) kırmak 	154

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	9. Ünite / Hayata Gülümse / C. Mizahın Ustaları / Dünya Çocukları Nasıl Oyunlar Oynuyor?	❖ Ad vermek ❖ Farkına varmak ❖ (birinin) adını taşımak	155
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	9. Ünite / Hayata Gülümse / C. Mizahın Ustaları / Nazım Hikmet Ran	❖ Teşvik etmek ❖ Veda etmek ❖ Toprağa vermek ❖ Öne çıkmak ❖ Kılıç oynatmak ❖ El bağlamak	156
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	9. Ünite / Hayata Gülümse / C. Mizahın Ustaları / Neler Öğrendik?	❖ Mırın kırın etmek ❖ Ses seda çıkmamak ❖ Can sıkmak ❖ Adama benzemek (dönmek) ❖ Arkasını getirememek ❖ Atı alan Üsküdar'ı geçti ❖ Ayağını denk almak ❖ Başına iş açmak ❖ Ayağına dolanmak (dolaşmak) ❖ (bir şeyden) zevk almak (duymak) ❖ Ortadan kaldırmak ❖ Gücü yetmek ❖ (birinin) başına çıkarmak ❖ Baltayı taş vurmak ❖ Aklına esmek ❖ Basıp gitmek ❖ (bir şeyle) başa çıkarmak ❖ (bir şeye) kulak vermek ❖ İleri geri konuşmak (söz etmek, laflar etmek) ❖ Ok yaydan (yayından) çıkmak ❖ Ölmek var, dönmek yok! ❖ Ortalığı birbirine katmak ❖ Elden ayaktan düşmek (kesilmek) ❖ Sevk etmek	157
<p>✓ Bu ünite 98 adet deyim kullanılmıştır.</p> <p>✓ “Hayata Gülümse / B. Mizah Çeşitleri / Yazma” isimli çalışmada bazı argo deyimleri ve ifadeleri kullanarak yazarak metin oluşturulması istenmiştir. “Dümen yapmak, Hava basmak, Zokayı yutmak, Sinek avlamak” gibi argo da yer alan deyimler kullanılmıştır.</p> <p>✓ 149. Sayfadaki Dil Bilgisi çalışmasında mecaz anlamdan bahsedilmiş ve deyimler örnek gösterilmiştir. Deyimler, mecaz anlamlı söz gruplarıdır. Bu çalışmada “Baş göz etmek, Bıyık altından gülmek, Şaka kaldırmak, Şakaya vurmak” gibi deyimler kullanılmıştır. Buradan deyimlerin ve anlamlarının da kültür aktarımı için öğretilmesi gerektiği sonucu çıkmaktadır.</p> <p>✓ “B. Mizahın Ustaları/ Neler Öğrendik?” isimli ünite tekrarı çalışmasında bir soru olarak “Aşağıdakilerin hangisinde kullanılan deyim cümlelerin anlamına uymamaktadır?” ifadesi geçmektedir. Bu ifade deyimleri ve anlamlarının öğretilmeye çalışıldığının ve kültür aktarıcısı olarak deyimlerin de kullanıldığının bir göstergesidir.</p>				

Tablo 5.3.19. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 10.Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Atasözü	Sayfa No
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	10. Ünite / Yastık Altı / B. Ekonomik Hayat / Hazırlık Çalışması	❖ Mal canın yongasıdır.	165
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	10. Ünite / Yastık Altı / C. Tasarruf / Hazırlık Çalışması	❖ Sakla samanı, gelir zamanı ❖ Her çok azdan olur ❖ İşten artmaz, dışten artar ❖ Ak akçe kara gün içindir. ❖ Bol bol yiyen bel bel bakar ❖ Ayağını yorganına göre uzat	169
<p>✓ Bu ünite de iki farklı bölümde toplam 7 adet atasözüne yer verilmiştir. ✓ “C. Tasarruf / Hazırlık Çalışması” bölümünde atasözleri verilmiş anlamlarının bulunmasına yönelik bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Burada kullanılan atasözlerinin ortak noktası hepsinin “tasarrufun önemini” ortaya koymasındır. Yalnızca atasözleriyle ve anlamlarıyla ilgili bir çalışma olması ünite başlığında yer alan “Yastık Altı” kavramını öğretmek için önemli bir çalışmadır.</p>				

Tablo 5.3.20. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 10.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	10. Ünite / Yastık Altı / A. Para Para Para / Dünden Bugüne Para	❖ İcat etmek ❖ Borç almak ❖ Ortaya çıkarmak ❖ Yol açmak ❖ Para basmak ❖ Elden ele dolaşmak ❖ El değiştirmek ❖ Ortaya çıkmak ❖ Denk gelmek ❖ İhtiyaç duymak ❖ Davet etmek ❖ Fark etmek ❖ Utanç vermek ❖ Mümkün olmak	161
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	10. Ünite / Yastık Altı / A. Para Para Para / Dil Bilgisi	❖ Aklının ucundan bile geçirmemek ❖ Fedakârlık yapmak ❖ Vakit geçirmek ❖ (bir işte) yer almak ❖ Ortak olmak ❖ Akli başka yerde olmak ❖ Zarar görmek	162
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	10. Ünite / Yastık Altı / A. Para Para Para / Paranın Çeşitleri (Dinleme)	❖ Ele almak ❖ Bankaya yatırmak ❖ Ortaya çıkmak ❖ Piyasaya çıkmak ❖ İhtiyaca cevap vermek ❖ Yetkili kılmak ❖ Yerini tutmak ❖ Elden ele dolaşmak	164

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	10. Ünite / Yastık Altı / B. Ekonomik Hayat / Hazırlık Çalışması	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Aklı başka yerde olmak ❖ Gözleri yuvalarından (evinden) fırlamak) ❖ Değer biçmek ❖ (birini) bozuk para gibi harcamak ❖ İki kere iki dört eder ❖ Varlıkta darlık çekmek ❖ Fakir tavuğu tek tek yumurtlar ❖ Şüphe etmek ❖ (bir işte) yer almak 	165
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	10. Ünite / Yastık Altı / B. Ekonomik Hayat / Türkiye'de Enflasyonun Tarihi Gelişimi	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Akla gelmek ❖ Mümkün olmak ❖ Fiyat vermek ❖ Yol açmak ❖ Maruz kalmak ❖ Ortaya çıkmak ❖ Sonuç vermek ❖ Hüküm sürmek ❖ Dikkat çekmek 	166
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	10. Ünite / Yastık Altı / B. Ekonomik Hayat / Dil Bilgisi	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Gözleri yuvalarından fırlamak ❖ Selam vermek ❖ Kendinden geçmek ❖ Yerli yerinde olmak ❖ Aklı başka yerde olmak 	167
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	10. Ünite / Yastık Altı / B. Ekonomik Hayat / Lüküs Hayat (Dinleme) / (Yazma-Konuşma)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Sahneye koymak ❖ Yan gelip (yatmak) ❖ Canı çekmek ❖ Burnu sızlamak ❖ Rız olmak (gelmek) ❖ Sağ olmak 	168
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	10. Ünite / Yastık Altı / C. Tasarruf / Hazırlık Çalışması	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Gereksiz görmek ❖ Kenara atmak ❖ Elden çıkarmak ❖ Meydana getirmek ❖ Hor görmek ❖ Eline bakmak ❖ Emek vermek ❖ Alın teri dökmek ❖ Rahata ermek ❖ Dara düşmek ❖ Geri durmak 	169
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	10. Ünite / Yastık Altı / C. Tasarruf / Öğrenciler İçin Tasarruf Yöntemleri	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Hayata atılmak ❖ (bir şeye) kulak vermek ❖ Düşman (düşmanı) kesilmek ❖ Emin olmak ❖ Uzak durmak ❖ İştahı kabarmak ❖ Cep yakmak ❖ Gözden geçirmek ❖ Karar vermek ❖ Tedbir almak 	170

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	10. Ünite / Yastık Altı / C. Tasarruf / Dil Bilgisi	❖ İletişim kurmak ❖ Bir araya gelmek ❖ Arayıp sor	171
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	10. Ünite / Yastık Altı / C. Tasarruf / Enerji Etiketleri (Dinleme) / (Yazma)	❖ Çaba harcamak ❖ Zorunda kalmak ❖ Teşvik etmek ❖ (bir işte) yer almak ❖ Hesap açmak ❖ Başından savmak	172
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	10. Ünite / Yastık Altı / C. Tasarruf / Dünya Krizleri	❖ Öne sürmek ❖ Ortadan kalkmak ❖ Ortaya koymak ❖ Zarar görmek ❖ Göze almak	173
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	10. Ünite / Yastık Altı / C. Tasarruf / Mahmut Derviş	❖ Göç etmek (eylemek) ❖ Zorunda kalmak ❖ Layık görmek ❖ Uçup gitmek ❖ Canı çekmek	174
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	10. Ünite / Yastık Altı / C. Tasarruf / Neler Öğrendik?	❖ Su yüzüne çıkmak ❖ Tıka basa yemek ❖ Ağzını tutmak ❖ Küplere binmek ❖ Alkış almak ❖ İş bitmek	175
<p>✓ Bu ünite de 104 adet deyim kullanılmıştır. Deyimlerin bölümler arasında dengeli dağıldığı söylenebilir.</p> <p>✓ “B. Ekonomik Hayat/ Hazırlık Çalışması” sayfasında “İki kere iki dört eder, Fakir tavuğu tek tek yumurtlar.” şeklinde deyimler kullanılmıştır. Bu deyimler diğer deyimlerden farklı olarak “-mak, -mek” mastar ekleriyle oluşturulmuş olmayıp cümle şeklindedirler. Bazen atasözleriyle karıştırıldıkları da olur.</p> <p>✓ “C. Tasarruf/Hazırlık Çalışması” 169. Sayfada kullanılan “Gereksiz görmek, Kenara atmak, Elden çıkarmak, Meydana getirmek, Dara düşmek” gibi deyimler atasözlerinin anlamlarını öğrenmek için açıklama ifadesi olarak kullanılmışlardır. Deyimler ve atasözlerinin birbirlerinin aynısı olmadığı fakat yeri geldiği zaman tamamlayıcısı olabildiklerini göstermektedir.</p>				

Tablo 5.3.21. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 11.Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Atasözü	Sayfa No
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	11. Ünite / Dünya / B. Dünya Bugün	❖ Ayağını yorganına göre uzat.	181
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	11. Ünite / Dünya / B. Dünya Bugün / Dil Bilgisi	❖ Bakarsan bağ olur, bakmazsan dağ olur.	183
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	11. Ünite / Dünya / C. Başka Dünyalar / Sözü Öz - Medeniyetimize Yön Verenler (Ahmet Hamdi Tanpınar)	❖ Yaş kesen, baş keser	188
<p>✓ Bu ünite de 3 adet atasözü kullanılmıştır.</p> <p>✓ “B. Dünya Bugün/Dil Bilgisi” isimli çalışmada “anlatım bozuklukları” ile ilgili bir etkinlik mevcuttur. Atasözünde kelimelerin yeri değiştirilerek doğrusunun yazılması istenmiştir. Atasözleri kalıp yapılar olduğu için sözcüklerin yeri değiştirilemez ve kültürü aktarımı için de kelimelerin doğru dizilişleri ve cümlelerin anlamlarına uygun kullanımları gerekmektedir.</p> <p>✓ “C. Başka Dünyalar / Sözü Öz” kısmında kullanılan atasözünün fikirlerimizi kendi cümlelerimizle ifade edebilme amacına yönelik kullanımı söz konusudur.</p>				

Tablo 5.3.22. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 11.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	11. Ünite / Dünya / A. Nasıl Bir Dünya / Dünyamız	<ul style="list-style-type: none">❖ Fark etmek❖ İleri sürmek❖ Ortaya koymak❖ Yola çıkmak❖ Ortaya atmak❖ Geri dönmek	178
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	11. Ünite / Dünya / A. Nasıl Bir Dünya / Dünyanın Oluşumu (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none">❖ Yer değiştirmek❖ İz bırakmak❖ Meydana gelmek❖ Yok etmek❖ Meydan okumak❖ Fark etmek❖ Aklına gelmek❖ Ortaya çıkmak❖ Pencere açmak❖ Yola çıkmak❖ Yer tutmak	180
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	11. Ünite / Dünya / B. Dünya Bugün / Küresel Isınma Nedir?	<ul style="list-style-type: none">❖ Neden olmak❖ Fark etmek❖ Yol açmak❖ Puan vermek❖ Ciddiye almak	181
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	11. Ünite / Dünya / B. Dünya Bugün / Dil Bilgisi	<ul style="list-style-type: none">❖ Yüreği ağzına gelmek❖ Gözüne batmak❖ Gözünde tütme❖ Gökte ararken yerde bulmak❖ Önde gelmek❖ Etekleri zil çalmak	183
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	11. Ünite / Dünya / B. Dünya Bugün / Çevre Geri Dönüşüm Çalışmaları (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none">❖ Yok etmek❖ Önde gelmek❖ Ortaya çıkmak❖ Mümkün olmak❖ Elde etmek❖ Önüne geçmek❖ Katkıda bulunmak	184
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	11. Ünite / Dünya / B. Dünya Bugün / Yazma	<ul style="list-style-type: none">❖ Karar vermek❖ Ele almak❖ Dikkat çekmek	184
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	11. Ünite / Dünya / C. Başka Dünyalar / Dünya'dan Marsa	<ul style="list-style-type: none">❖ İzole etmek❖ Akla gelmek❖ Yok olmak❖ Hazırlıklı olmak❖ Tatil yapmak❖ Işık tutmak❖ Ele almak❖ Geri dönmek❖ Yol bulmak	185
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	11. Ünite / Dünya / C. Başka Dünyalar / Dil Bilgisi - Marsta Yaşam (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none">❖ Başını kaşımaya vakti olmamak❖ Savaş açmak❖ Ortam yaratmak❖ Rol oynamak❖ Elde etmek	186

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	11. Ünite / Dünya / C. Başka Dünyalar / Konuşma - Dünya Çevre Günü	❖ Görev almak ❖ İş almak ❖ Ortaya koymak	187
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	11. Ünite / Dünya / C. Başka Dünyalar / Sözün Özü - Medeniyetimize Yön Verenler (Ahmet Hamdi Tanpınar)	❖ Dile getirmek ❖ Dadılık etmek ❖ Ciddiye almak ❖ Yer vermek	188
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	11. Ünite / Dünya / C. Başka Dünyalar / Neler Öğrendik	❖ Zorunda kalmak ❖ Haber vermek ❖ Teessüf ederim! ❖ Kaçamak yapmak ❖ Hayal kırıklığına uğramak	189
<p>✓ Bu ünite 64 adet deyim kullanılmıştır. Özellikle dinleme metinlerinde kullanılan deyim sayısı bir diğer okuma metinlerine ve etkinliklere göre fazladır.</p> <p>✓ “B. Dünya Bugün / Dil Bilgisi” çalışmasının yer aldığı bölümde anlatım bozuklukları ile ilgili bir etkinliğe yer verilmiştir. Deyimlerin yanlış anlamda kullanılması ve anlamına uygun kullanılmaması anlatım bozukluğuna yol açar. Türkçenin kültürel özelliklerinin de yabancılar kazandırıldığı düşünülürse deyimlerin de anlamlarının benzer etkinlikler kullanılarak doğru şekilde öğretilmesi gerekir.</p>				

Tablo 5.3.23. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 12.Ünite Atasözleri

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Atasözünün Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Atasözü	Sayfa No
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	12. Ünite / Dördüncü Kuvvet Medya / A. Medya / Dil Bilgisi	❖ Doğmadık çocuğa don biçilmez.	194
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	12. Ünite / Dördüncü Kuvvet Medya / C. Sosyal Medya / Dil Bilgisi	❖ Her yiğidin bir yoğurt yiyişi vardır. ❖ Emek olmadan yemek olmaz. ❖ Altının kıymetini sarraf bilir. ❖ Sabır acıdır, meyvesi tatlıdır. ❖ Zora dağlar dayanmaz.	207
<p>✓ Bu ünite 6 adet atasözüne yer verilmiştir. Kitabın C2 kısmın son ünitesi olması ve daha önceki ünitelerde atasözleri ile ilgili çalışmalara yer verildiği için daha fazla atasözü kullanma gereği hissedilmemiş olabilir.</p> <p>✓ “C. Sosyal Medya / Dil Bilgisi” bölümünde bir paragraf verilmiş ve paragrafta anlatılmak isteneni verebilecek atasözünün hangisi olduğu sorulmuştur. Atasözlerinin anlamını bilmek bu tür soruları cevaplandırmada Türkçe öğrenen yabancı öğrencilere yardımcı olacağı gibi kültürel anlamda kendilerine katkı da sağlayacaktır.</p>				

Tablo 5.3.24. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) 12.Ünite Deyimler

Kitap Adı	Kitap Seviyesi	Deyimin Yer aldığı Ünite / Konu / Metin veya Çalışma	Deyimler	Sayfa No
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	12. Ünite / Dördüncü Kuvvet Medya / A. Medya / Gençlerin Medya Tüketimi	<ul style="list-style-type: none">❖ Yalan atmak❖ Göz önüne sermek❖ Ortaya koymak❖ Ele almak❖ Anlamına gelmek❖ Vakit geçirmek❖ Dikkatini toplamak	192
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	12. Ünite / Dördüncü Kuvvet Medya / A. Medya / Ya Siz?	<ul style="list-style-type: none">❖ Ziyaret etmek❖ Yer almak❖ Öne çıkmak❖ Ortaya koymak	193
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	12. Ünite / Dördüncü Kuvvet Medya / A. Medya / Dil Bilgisi	<ul style="list-style-type: none">❖ Özür dilemek❖ Evde kalmak❖ Mecbur kalmak (olmak)❖ Canı sıkılmak❖ (bir işe) kendini vermek (vurmak veya çalmak)❖ Yürüyüş yapmak❖ (birini) arayıp sormak❖ Bir araya getirmek❖ Olmayacak duaya âmin demek❖ Denk gelmek	194
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	12. Ünite / Dördüncü Kuvvet Medya / A. Medya / Haberleşme Tarihi (Dinleme)	<ul style="list-style-type: none">❖ Telgraf çekmek❖ Haber salmak (yollamak)❖ Girip çıkmak❖ Hoşbeş etmek❖ (bir şeye) merak sarmak (duymak, salmak)❖ İletişim kurmak❖ Fark etmez	196
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	12. Ünite / Dördüncü Kuvvet Medya / B. Medyanın Gücü/ Hazırlık Çalışması	<ul style="list-style-type: none">❖ Söz etmek❖ Mezun olmak❖ Kamuoyu oluşturmak	197
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	12. Ünite / Dördüncü Kuvvet Medya / B. Medyanın Gücü/ Mert'in İletişim Serüveni	<ul style="list-style-type: none">❖ Günlük tutmak❖ Peşine takılmak❖ Üstüne çullanmak❖ (birini) linç etmek❖ Gözüyle görmek❖ Yer almak❖ Feryat etmek❖ Karar vermek	197
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	12. Ünite / Dördüncü Kuvvet Medya / B. Medyanın Gücü / Sosyal Medyanın Gücü (Dinleme) / (Yazma-Konuşma)	<ul style="list-style-type: none">❖ İz bırakmak❖ Şöhret kapısı açılmak❖ Söz sahibi olmak❖ (bir kimseye, bir şeye) ihtiyaç duymak❖ Karar vermeniz❖ Reklam yapmak❖ İlan vermek	200

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	12. Ünite / Dördüncü Kuvvet Medya / C. Sosyal Medya / Hazırlık Çalışması	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Özen göstermek ❖ Göze almak ❖ Rahat olmak ❖ Peşine takılmak 	201
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	12. Ünite / Dördüncü Kuvvet Medya / C. Sosyal Medya / İnternet ve Sosyal Medya Bağımlılığı	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Nikâh kıymak ❖ Rol yapmak ❖ Geri almak ❖ Bıçak çekmek ❖ Karşı olmak ❖ İş yapmak ❖ Alev almak ❖ Maruz kalmak ❖ Neden olmak ❖ Zehir gibi ❖ Karar vermek ❖ İhtiyaç duymak 	202
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	12. Ünite / Dördüncü Kuvvet Medya / C. Sosyal Medya / Dil Bilgisi	<ul style="list-style-type: none"> ❖ (bir şeyden) söz etmek ❖ Sözü uzatmak ❖ Yer vermek ❖ Ortaya koymak ❖ Söz konusu olmak ❖ Üstün olmak (gelmek) ❖ Örnek vermek ❖ Yer almak 	202
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	12. Ünite / Dördüncü Kuvvet Medya / C. Sosyal Medya / Sokakta Sosyal Medya (Dinleme) / (Yazma - Konuşma)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Oyun oynamak ❖ Reklam yapmak ❖ Haberi olmak ❖ Elde etmek ❖ Piyasaya çıkmak ❖ Sona ermek 	210
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	12. Ünite / Dördüncü Kuvvet Medya / C. Sosyal Medya / İsim, Şehir, Dizi	<ul style="list-style-type: none"> ❖ İhraç etmek ❖ Yerini bulmak ❖ Can vermek ❖ Başından geçmek ❖ Pabucunu dama atmak 	211
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	12. Ünite / Dördüncü Kuvvet Medya / C. Sosyal Medya / Yunus Emre	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Kaleme almak ❖ Ortaya koymak ❖ İzin almak ❖ İstikamet vermek ❖ Göz önünde tutmak (bulundurmak) ❖ (bir şeye) kul olmak 	212
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	C1+	12. Ünite / Dördüncü Kuvvet Medya / C. Sosyal Medya / Neler Öğrendik	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Bilgiçlik satmak (taslamak) ❖ Mürüvvetini görmek ❖ Altüst olmak 	213
<p>✓ Bu ünite de 90 adet deyim e yer verilmiştir. En fazla deyim “C. Sosyal Medya” bölümündeki metinlerde kullanılmıştır.</p> <p>✓ Bazı deyimler ilk kullanıldıkları zamanlarda deyim özelliği göstermezken medyanın etkisi ve insanların kullanım durumlarına göre zamanla kalıplaşarak deyim özelliği kazanmışlardır. “reklam yapmak, iletişim kurmak, linç etmek, ilan vermek” gibi deyimler örnek verilebilir. Bu da deyimlerin durağan değil diller gibi canlı söz grupları olduğunu göstermektedir.</p>				

5.4. YORUMLAR

5.4.1. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1)

- ❖ Örnek olarak belirlediğimiz bu kitap Yunus Emre Enstitüsünce hazırlanarak 2015 yılında basılmış, Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı (C1)'dir.
- ❖ Kitapta 8 adet ünite bulunmaktadır. Kitaptaki çalışmalar her üniteye ufak farklılıklar gösterse de genel olarak “Okuyalım – Dinleyelim – Konuşalım - Yazalım” isimli başlıklarıyla ve onları destekleyen alt başlıklarla ilerlemektedir. Her üniteye “dinleme, okuma, konuşma ve yazma” becerileri için üçer adet metne yer verilmiştir. Bu metinlerin türlerine bakıldığında hikâye, haber yazısı, makale, biyografi, gezi yazısı, röportaj, şiir, fıkra, bildiri, şarkı gibi türler oldukları görülmektedir. Dinleme metinleri ders kitabında bulunmamaktadır fakat mp3 şekillerine ulaşılarak dinlemeler gerçekleştirilmiş ve bu dinleme metinleriyle ilgili her şey araştırmamıza dâhil edilmiştir. Yazma becerilerine yönelik çalışmalar; boşluk doldurma, en baştan metin yazma, metin tamamlama, soruları cevaplama şeklinde etkinliklerdir. Konuşma becerilerinde ise genelde bir konu veya sözle ilgili öğrencinin konuşma yapması istenmiştir. Hem konuşma hem de yazma çalışmalarında deyimler ve atasözleri kullanılmış kültür aktarımda katkıda bulunulmuştur. Ünite sonlarında da yapılan çalışmaların pekiştirmek amacıyla “Serbest Okuma – Değerlendirme - Kendimi Değerlendiriyorum” isimli çalışmalar koyulmuştur. Serbest Okuma ve Değerlendirme bölümünde o ünitenin başlığı veya ünite genelinde işlenen tema neyse ona yönelik okuma parçası ve test soruları kullanılmıştır. Burada yine atasözleri ve deyimler kullanılırken, kitap için yaptığımız analiz sonucunda oluşturulan tablolarda buradaki atasözleri ve deyimler gösterilerek kültür aktarımına sundukları katkı belirlenmeye çalışılmıştır.
- ❖ Kitabın bitiminde dizin kısmında bulunan ve her üniteye kazandırılması planlanan sözcükler kitabın sonundaki ünite alt başlığında belirtilmiştir. Ne var ki dizin içerisinde geçen sözcükler ve söz grupları tespit edilen atasözleri ve deyimlerin tamamını içermemektedir. Bu yüzden dizin kısmında eksiklik olduğu söylenebilir.
- ❖ 1. Ünite 31. sayfada “Atasözleri ile anlamlarını eşleştirelim” çalışmasında atasözleri ve anlamlarının öğretilmesine yönelik bir çalışma yapılmıştır. 10 adet atasözü burada kullanılmıştır. Kültür aktarımı için bu çalışma değerlidir. Sağlığın

önemini ortaya koymak için söylenmiş atasözlerinden olan “Ayağını sıcak tut, başını serin; gönlünü ferah tut, düşünme derin” atasözü Türk kültüründeki sağlığa dair hayat tecrübelerini gösterir ve dil öğrenenlere de tavsiye niteliğindedir. Bunun gibi, hayat tecrübelerinin öğreten benzer örneklerin çoğalması gerekir.

- ❖ 5. ve 6. Ünitelerde atasözlerine hiç yer verilmemiştir. 1. Üniteye yer alan atasözlerinin sayısı 9 olmasına rağmen sadece “C. Sağlıklı Yaşam İçin Spor” bölümünde atasözleri kullanılmış diğer bölümlerde ise kullanılma gereği hissedilmemiştir. 3. Üniteye 2, 4. Üniteye ise sadece 1 atasözüne yer verilmiştir. Buna karşılık deyimlere bakıldığında ise bütün ünitelerde ve alt başlıklarını içeren bölümlerde bir hayli fazla sayıda deyim kullanılmıştır. Bu durumun gösterdiği ise kitaplarda atasözlerinin deyimlere göre çok daha az yer almasıdır.
- ❖ “Tarihe Yolculuk / A. Yazının Macerası / Dilimizi Yazıyoruz ve Okuyoruz - Yeni Alfabem - Orhon Yazıtları” başlıklarını içeren metinlerde hep Türkçe ’den ve ona ait kültürel özelliklerden bahsedilmesine rağmen bu bölümde deyim gibi kalıp ifadeler yer verilmiş fakat atasözlerimizden hiç bahsedilmemiştir. Üstelik bu kısımda bulunan diğer etkinlik ve çalışmalarda da atasözlerimizi kullanma gereği hissedilmemiştir.
- ❖ “Tarihe Yolculuk / C. Kilometre Taşları / Büyük Üstatlar - Uluğ Bey (Deyim Etkinliği)” isimli okuma metniyle ilgili çalışmada yalnızca deyim bulmaya ve anlamlarını öğretmeye yönelik olarak hazırlanmış bir etkinlik mevcuttur. Günlük dilde sık kullanılan “el atmak, gözden geçirmek, başına geçmek” gibi deyimler bu çalışmada yer almıştır. Bunun dışında kitapta bulunan çalışmaların hiçbiri deyim öğretmek ve kazanım olarak deyimlerin öğretilmesiyle ilgili çalışmaları barındırmamaktadır.
- ❖ Günlük yaşamda kullandığımız “vermek, etmek, almak, olmak, getirmek” fiilleriyle oluşturulmuş fark etmek, yer almak, karar vermek, dile getirmek gibi deyimlerin bu kitap özelinde diğer deyimlere göre daha fazla kullanıldığı söylenebilir.
- ❖ Atasözü ve deyimlerle ilgili metin, çalışma ve etkinlikler incelendiğinde bu kitabın, içeriğinde yeterli çalışmaları barındırmadığı için atasözleri ve deyimleri öğrencilere öğretme ve kültür aktarımı sağlanması konusunda yetersiz kalacağı düşünülmektedir.

5.4.2. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C2)

- ❖ Örnekleme olarak belirlediğimiz bu kitap Yunus Emre Enstitüsünce hazırlanmış olan Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı (C2)'dir.
- ❖ Kitapta 8 adet ünite bulunmaktadır. Her ünite “dinleme, okuma, konuşma ve yazma” becerileri için üçer adet metne yer verilmiştir. Bu metinlerin türlerine bakıldığında hikâye, haber yazısı, makale, biyografi, gezi yazısı, röportaj, şiir, fıkra, bildiri, şarkı gibi türler oldukları görülmektedir. Dinleme metinleri ders kitabında bulunmamaktadır fakat mp3 şekillerine ulaşılarak dinlemeler gerçekleştirilmiş ve bu dinleme metinleriyle ilgili tespit edilebilen deyim ve atasözlerini ilgilendiren her şey araştırmamıza dâhil edilmiştir.
- ❖ Kitaptaki çalışmalar her ünite de ufak farklılıklar gösterse de genel olarak “Okuyalım - Dinleyelim - Konuşalım - Yazalım” ve onları destekleyen alt başlıklarla ilerlemektedir.
- ❖ Bu kitapta 1, 3, 4 ve 8. Ünitelerde atasözlerine hiç yer verilmemiştir. 2. ve 5. Ünitelerde ikişer adet, 7. Ünite de ise 8 adet atasözü kullanılmıştır. 7. Ünite de yer alan atasözlerinin tamamı “Seçelim, Tartışalım” isimli konuşmaya ve tartışmaya dayalı bir etkinlikte kullanılmıştır. Bu etkinliği yapabilmek için öncelikle yabancı öğrencilerin verilen atasözlerinin anlamlarını bilmeleri ve kültürel olarak onu benimsemelidirler. Toplamda koca bir Yabancılar Türkçe öğretim kitabında 13 adet atasözüne yer verilmesi büyük bir eksiklik. Türkçe öğretilirken kültür aktarımını sağlamak böyle bir durumda çok zor olacaktır.
- ❖ “Türkçenin İncelikleri / A. Argo-Jargon / Argo – Jargon” isimli iki metinde “volta atmak, fırça yemek” gibi sokak ağzı dediğimiz deyimler vardır. Türkçenin kültürel olarak farklı bir boyutunu da bu deyimlerle görmüş oluyoruz. Ayrıca “ciğeri beş (on) para etmemek, cinleri (cin) tepesine çıkmak (binmek), karda yürüyüp (gezip) izini belli etmemek, (bir şey birinin) aklını başından almak” gibi iki kelimedenden fazla ve uzun sayılabilecek deyimler kitapta kullanılmıştır.
- ❖ Deyimler gerçek anlamından uzaklaşmış kalıp söz grupları oldukları için ilk anlamıyla düşünüldüğünde, yabancı öğrenciler deyimlerimize anlam veremeyebilir. Bu yüzden 8. Ünite de geçen “gedik açmak, in cin top oynamak, kuru gürlütye pabuç bırakmamak, kül bağlamak” gibi Türk kültüründe yer alan ama yabancı kültürlerde pek rastlanılmayacak deyimlerin anlamlarını öncelikle

öğrencilere öğretecek onların seviyelerine uygun çalışmalar yapılmalı, daha sonra ise metinlerde okuma becerisinin geliştirilmesine yönelmelidir.

5.4.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+)

- ❖ Örnekleme olarak belirlediğimiz bu kitap İstanbul Üniversitesi Dil Merkezince hazırlanıp, 2013 yılında basılan İstanbul Yabancılar İçin Türkçe (C1/C1+)’dir. Kitap, 1933 yılından beri yabancılar için Türkçe eğitimi veren İstanbul Üniversitesi, Dil Merkezi’ nin tecrübelerine dayanır. Kitapta toplam 12 ünite mevcuttur. 1-6 arasındaki ilk 6 ünite (C1), 7 - 12 arasındaki üniteler ise (C1+) diye bilinmekte olup ünite ve kazanımlara bakıldığında (C2) olarak da değerlendirilebilir. Bu yüzden çalışmada kitabın ikinci bölümü (C2) olarak alınmıştır.
- ❖ Kitapta yer alan 12 ünite farklı farklı isimlerden oluşturulmuştur. Her ünite kendi içerisinde A, B ve C bölümlerine ayrılmıştır. Bütün ünitelerin sonlarında *Medeniyetimize Yön Verenler-Neler Öğrendik* isimli iki çalışma yer almaktadır. İncelediğimiz diğer kitaplarda birebir aynısı bulunmayıp bu kitaba özgü olan *Medeniyetimize Yön Verenler* isimli çalışmada farklı kesimlerden sanat adamlarının yaşamları ve eserlerinden bazı kısımlar verilmiştir. *Neler öğrendik* isimli çalışmada ise üniteye kazanımlarla ilgili bir tekrar yapılmış ve test şeklinde sorular hazırlanmıştır. Bu iki farklı çalışmada da gerek deyimlere gerekse atasözlerine yer verilerek doğrudan olmasa bile kültür aktarımına katkı sunulmuştur. Ünitelerin kendilerine ait alt başlıklarında “Okuma - Dil Bilgisi – Dinleme – Yazma - Konuşma” becerilerinin altını dolduracak “röportaj, deneme, anı, gezi yazısı, şiir, biyografi, makale, hikâye” türlerinde bazen okuma metinlerine bazen de dinleme metinlerine yer verilmiştir. Dil bilgisi çalışmalarında Türkçenin kurallarından bahsedilmiş konu özetleriyle birlikte örnek cümlelere yer verilmiştir. Bu örnekler içerisinde deyim ve atasözleri de kullanılmıştır.
- ❖ Dinleme metinleri için hem CD / mp3 dosyası şeklinde dinleme yapılabilecek bir çalışma hazırlanmış hem de kitap sonunda dinleme metinlerinin yazılı hâlleri verilmiştir. Bu da ses kayıtlarına ulaşamayan öğrenciler ve öğretmenler için kolaylık sağlamaktadır. Özellikle deyimlerimizin dinleme metinlerinde de geçmesi öğrencilerin dinleme yaparken kulak aşinalığı kazanmalarına da yardımcı olacaktır. Boşluk doldurma, bölüm tamamlama ve baştan yazarak metin oluşturma

şeklinde yazma becerilerinin geliştirilmesi için etkinlikler oluşturulmuştur. Bu etkinliklerde deyimler ve atasözlerinin olduğu kısımlar mevcuttur.

- ❖ 20. sayfada “B. Zamanınız Var Mı? / 24 Saat Yetmiyorsa (Konuşma)” becerisiyle ilgili bölümde “Aşağıda *zaman* kavramıyla ilgili bazı Türk atasözleri yer almaktadır. Bu atasözleri hakkında düşündüklerimizi söyleyelim ve kendi ülkemizin *zaman* ile ilgili atasözlerini arkadaşlarımızla paylaşalım.” yönergesi verilmiştir. Atasözlerimizin de öğretilmesine ve kültür aktarımına katkı sunabilecek bir etkinlik planlaması yapılmıştır.
- ❖ 1. Ünite de “başını kaşımaya (kaşıyacak) vakti olmamak, kan beynine sıçramak (ç çıkmak)” gibi günlük yaşamda çok kullanılmayan deyimlere yer verilmiştir. Bu deyimlerin dışında ise C1-C2 kuru düşünöldüğünde anlaşılmaz ve zor deyimler kullanılmamıştır. Bu da deyimler aracılığıyla kültür aktarımının sağlanmasında kolaylık sağlayacaktır.
- ❖ 2. Ünite de toplam 5 adet atasözö kullanılmıştır. Burada yapılan çalışmayla konuşma dil becerisinin daha iyi hale getirilmesini sağlamak için atasözlerinden faydalanma yoluna gidilmiştir. Ünitenin esasını meydana getiren “aşk” konusu, “Her yigidin gönlünde bir aslan yatar., Gönöl bir sırça saraydır, kırılırsa yapılmaz., Gönöl kimi severse güzel odur.” şeklinde ifade edilen atasözlerinde kendisini göstermiş, Türk kültüründe önemli bir yeri olan ve insanların her zaman ilgisini çekebilen maddi ve manevi aşkla ilgili atasözlerinden örnekler yer almıştır.
- ❖ 60. sayfada “C. Talih Kuşu / Elmas Gerdanlık” isimli okuma metninde geçen deyim sayısı ünitenin diğ er metinlerden daha fazla olmuştur. Günlük yaşamda sık kullandığımız “ders almak, karar vermek, sıkıntı çekmek” gibi deyimler bu metinde fazlasıyla kullanılmıştır. Çalışmalarda basit ve anlaşılması kolay deyimlere de yer verilmesi durumunun kültür aktarımına, bu bölümde olduğu gibi, katkı sağlayacağı düşünölmektedir.
- ❖ 136. sayfada “C. Suçlar ve Sosyal Hayat/ Esaretin Bedeli” adlı okuma parçasında “Esaretin Bedeli” isimli kitaptan alınan bölümler kullanılmış ve olaylar anlatılmıştır. Olaylara ve onların anlatımlarına dayanan bu metinde 17 adet deyim kullanılmış ve ünitenin en fazla deyim kullanılan parçası olmuştur. Genel olarak olaya dayalı metinlerin, diğ er deneme, makale, fıkra gibi bilgi verici metinlere göre nispeten daha fazla deyim içlerinde barındırdığı söylenebilir. Bu yüzden

masal, hikâye, anı gibi olaya dayalı metinlere kitaplarda daha çok yer verilmesi deyim ve atasözleri yoluyla kültür aktarımını da kolaylaştıracaktır.

- ❖ 165. sayfada “B. Ekonomik Hayat/ Hazırlık Çalışması” sayfasında “iki kere iki dört eder, fakir tavuğu tek tek yumurtlar.” şeklinde deyimler kullanılmıştır. Bu deyimler diğer deyimlerden farklı olarak “-mak, -mek” mastar ekleriyle oluşturulmuş olmayıp cümle şeklindedirler. Bazen bu deyimlerin atasözleriyle karıştırıldıkları da olur. Deyim ve atasözlerinin doğru öğretilmesi kültür aktarımı için de elzemdir.
- ❖ 207. sayfada “C. Sosyal Medya / Dil Bilgisi” bölümünde bir paragraf verilmiş ve paragrafta anlatılmak isteneni verebilecek atasözünün hangisi olduğu sorulmuştur. Atasözlerinin anlamını bilmek, bu tür soruları cevaplandırmada Türkçe öğrenen yabancı öğrencilere yardımcı olacağı gibi kültürel anlamda kendilerine katkı da sağlayacaktır. Atasözlerinin direkt öğretimiyle ilgili kitapta yer alan çalışmalar hem yetersiz hem de ilgi çekmekten uzaktır. Kültür aktarımında atasözlerinin de kullanılabilmesi unutulmadan, yabancılara Türkçe öğretimi için hazırlanmış ders kitaplarında atasözlerimizi etkili ve verimli öğretebilecek, öğrencileri sıkımsız atasözlerini öğrenmeye yöneltecek etkinlikler tasarlanmalıdır.
- ❖ Deyimler, Türkçenin ve Türk Milletinin sözel anlamda en önemlisi sayılabilecek kültür aktarıcısı görevindeki kalıp yapılarıdır. Bu kitaptaki deyimler, bazen cümle içlerinde kullanılmış, bazen de deyimlerin anlamlarının bulunması istenmiştir. Buna rağmen deyimlerin ve anlamlarının öğretimiyle ilgili etkinlik ve farklı çalışmaların planlaması yapılmamıştır. Bu yüzden kitabın deyim öğretimi noktasında yetersiz kaldığı düşünülmektedir.

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

6.1. SONUÇ

Dil, günlük yaşamda hepimizin kullandığı en önemli iletişim aracıdır. Dilimiz varsa ve bunu düzgün biçimde kullanabiliyorsak, karşımızdaki kişilerle iletişim kurmak da kolay olacaktır. Dil, bir topluma veya millete ait kültürel unsurların söze dökülmüş canlı örneğidir. İnsan ilişkilerinin temelinde dilin ve dolayısıyla iletişimin olduğu bir dünyada giderek farklı milletlerle ilişkilerimizi geliştirme, dillerini öğrenme ve dilini öğretme sürecine yöneliyoruz. Ana dilimiz dışında ikinci bir dil öğrenirken de o dilin ve ona sahip toplumun kültürünü de öğrenmek zorundayız. Dünya üzerinde önemli bir konuma ve konuşur sayısına sahip belli başlı diller gibi Türkçe de farklı milletlerin öğrenme isteği duyduğu bir dönemi yaşamaktadır. Yabancılara Türkçe Öğretimi konusu, hem dilimizin öğretimi hem de kültürümüzün aktarımı noktasında basite alınamayacak kadar kıymetlidir. Kültür aktarımında atasözleri ve deyimler olmazsa olmazı meydana getirirler. Çalışmada, yabancılara Türkçe öğretimi için hazırlanmış Yunus Emre Enstitüsü - Yedi İklim Türkçe Ders Kitapları (C1 - C2) ve İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi - İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+)'ndaki deyim ve atasözlerinin: sayısal varlığı, kültür aktarımında faydalarının olup olmadığı, kullanım durumları araştırılmıştır. Yapılan çalışmada ise şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- ❖ Türkçe, içerisinde barındırdığı deyim ve atasözlerine bakıldığında birçok dilden daha zengindir. Bu zenginliğin araştırılması, ortaya konulması, öğretim setlerinde ve kitaplarda yer alması sadece bir tez konusuyla sınırlanmamalı ve çok farklı araştırmalar yapılarak Türkçemizin öğretimine katkı sağlamaya çalışılmalıdır.
- ❖ Atasözlerimiz ve deyimlerimiz, Türk Milletinin geçmişi ve Türkçenin geleceğidir. Kültür aktarımı olmadan dil öğretme işi kesinlikle eksik kalır ve kültür aktarımında mutlaka atasözleri ve deyimlerden öğrenci seviyesi ve öğretilen kura göre

yararlanılmalıdır. Atasözleri ve deyimlerimizi öğrenmiş ve günlük yaşamda kullanabilen yabancı öğrenciler ancak o zaman Türkçenin tadına varabilir.

- ❖ Yabancılara Türkçe öğretiminde kültür aktarımı sağlanırken, Türkçe öğrenen yabancılar da Türk toplumunun örf, adet, gelenek ve göreneklerini kısaca kültürel özelliklerini dilimiz aracılığıyla da öğrenir. Atasözleri ve deyimlerin sağlıklı bir şekilde öğretimi demek, kültür aktarımının da gerçekleşmesi, Türkçenin güzelliğinin yabancılar tarafından da keşfedilmesi demektir.
- ❖ Avrupa Dil Gelişim Dosyasında yer alan “dinleme, okuma, konuşma, yazma” becerileri, incelediğimiz üç kitapta da saydığımız temel dil beceriyle ilgili etkinlik ve çalışmalar kullanılarak, tam anlamıyla yabancı öğrencilere kazandırılmaya çalışılmıştır. Bir sefer de her şeyi öğretmeye çalışmak yerine parçadan bütüne, kolaydan zora doğru hareket etme ilkesine bu kitaplarda pek uyulmamıştır. Bunu yaparken bazen atasözleri ve deyimlerden yararlanılmış bazen ise bu kültürel değerlerimiz bazı ünitelerde hiç kullanılmamış veya bu kalıp yapılarla ilgili etkinlikler koyulmamıştır. Bu da atasözleri ve deyimlerimizin yeterince önemsenmediğini düşündürmektedir. Bu yüzden atasözleri ve deyimlere, onlarla ilgili etkinlik ve çalışmalara, düzenli bir kültür aktarımı için yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarında daha fazla yer verilmelidir.
- ❖ Üç kitabı da düşündüğümüzde bazı atasözlerinin ve deyimlerin hemen anlaşılması özellikle Türkçeyi öğrenen yabancı öğrencilerin kavraması zor olacaktır. Kitaplarda kullanılan deyim ve atasözleri, hazırlanan çalışmalarda kullanılmadan mutlaka bir değerlendirmeye tabi tutulmalı kitap seviyesine ve hitap edilen yaş gruplarına bakılarak duruma uygun deyim ve atasözleri kullanılmalıdır.
- ❖ Aynı yayınevlerinin hazırladığı kitaplarda bile atasözleri ve deyimlerin kazandırılmasıyla ilgili belirli bir çalışma planı, öğretim stratejisi bulunmamaktadır. Yunus Emre Enstitüsü de İstanbul Üniversitesi- Dil Merkezi de kendi deneyimlerini kullanarak kitaplar hazırlamışlardır. Deyim ve atasözlerinin öğretimiyle ilgili klasik soru-cevap, eşleştirme gibi etkinliklerin dışına çıkmamışlardır. Kültür aktarımının sağlanabilmesi için atasözleri ve deyimlerin eğlenceli, ilgi çekici ve benimsetilerek öğretilmesi noktasında bu çalışmaların daha da geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.
- ❖ Dil öğrenirken öğrenciye kazandırılacak temel becerilerden birisi de dinleme becerisidir. Dinleme becerisinin en faydalı şekilde öğretimi için dinleme

metinlerine, kültür aktarımı için de burada kullanılacak atasözlerine ve deyimlere yer verilmelidir. Yunus Emre Yedi İklim Türkçe C1 ve C2 kitaplarında ilgili sayfada dinleme metinlerinin başlıkları verilmesine rağmen içerikleri yazılı olarak verilmemiş, bu içerikler CD ortamında sunulmuştur. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+)’nda ise hem CD hem de kitap sonunda yazılı dinleme metni mevcuttur. Bu noktada her öğrencinin imkânları aynı olmayacağına göre Yedi İklim serisinde dinleme metinlerinde kullanılan atasözleri ve deyimler aracılığıyla kültür aktarımı sağlamanın daha zor olacağı düşünülmektedir.

- ❖ Türkçe öğrenen öğrencilerin özellikle Türkiye’de yaşayanların günlük yaşamda işlerine yarayacak bilgilere, kültürel olarak kolay kavrayabileceği atasözleri ve deyimlerin öğretimine ihtiyaçları vardır. Kitaplarda yer alan atasözleri ve deyimlerin, birkaç istisna dışında öğrencilerin seviyelerine uygun oldukları görülmektedir.
- ❖ Kitaplarda kullanılan atasözleri ve deyimlere bakıldığında: Yunus Emre Yedi İklim Türkçe C1 kitabında 37 adet atasözü, 561 adet deyim, C2 kitabında ise 14 adet atasözü, 561 adet ise deyim kullanılmıştır. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1 / C1+ de ise, 32 adet atasözü, 979 adet deyim kullanılmıştır. Kültür aktarımı için sayı olarak bakıldığında bütün kitapların atasözü sayısı anlamında çok yetersiz olduğu, deyim olarak ise gayet yeterli oldukları görülmektedir. Özellikle atasözleri bazı ünitelerde hiç kullanılmamış bazı ünitelerde ise topluca kullanılmıştır. Dengeli dağıtım söz konusu olmadığı gibi atasözlerinin öğretimiyle ilgili çalışmalarda da yetersizlik bulunmaktadır. Bu da atasözleri yoluyla kültür aktarımında zorlukların temel sebebini oluşturmaktadır. Deyimlerin sayısal anlamda, incelenen tüm kitaplar için yeterli olduğu görülmektedir. Yalnız deyim öğretimiyle ilgili çalışmalar da tıpkı atasözlerinde olduğu gibi planlama yapılmadan, gerekli hassasiyet gösterilmeden hazırlanmıştır. Kültür aktarımında atasözleri ve deyimlerin son derece etkili olduğu gerçeğinden hareketle kitapların daha dikkatli oluşturulması gerekirdi.
- ❖ Türkçenin kökleri Orhun Abidelerine, zenginliği Kaşgarlı Mahmud’un Divanu Lügat’it Türk’üne, mirası ise Türkiye Cumhuriyeti’ne ulaşmaktadır. Böylesine değerli bir dilin kültürünü aktaran atasözleri ve deyimlerin de yabancılar Türkçe öğretiminde çeşitli ve zengin kaynaklara, kitaplara ve öğretim setlerine ihtiyaç vardır. İncelediğimiz kitapların, atasözü ve deyim konusunda kültür aktarımına

katkı sağladıkları ama yetersiz kaldıkları düşünülmektedir. Bu yüzden hazırlanan çalışma ve etkinliklerin kültür aktarımı bağlamında işe yaradıkları söylenebilir; fakat atasözleri ve deyimlerin öğretiminde daha da geliştirilmeleri gerekir.

- ❖ Sonuç olarak Türkçe bizim en değerli varlığımız olan ve gelecek kuşaklara bırakabileceğimiz kültürel mirasımız ve kıymetli bir hazinemizdir. Bu hazinenin içerisinde yer alan değerli varlıklar ise atasözleri ve deyimlerimizdir. Deyim ve atasözleri için incelenen bu kitaplar kültür aktarımı görevini bazı eksikliklerle birlikte yerine getirmişlerdir.

6.2 TARTIŞMA

“Yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarında yer alan atasözleri ve deyimlerin kültür aktarımındaki katkısı nedir?” sorusu çalışmanın başlangıcından sonuna kadar cevap bekleyen bir soru olarak karşımızda durmaktadır. Yabancılara Türkçe öğretiminde atasözleri ve deyimlerin kullanımı ve kültür aktarımıyla ilgili çalışmalar halen devam etmektedir ve bundan sonra da devam edeceği aşikârdır. Bu konuda Aka ve Elbir, her toplumun kendisine ait bir kültürünün olduğunu bunun da dil sayesinde aktarılabilceğini ifade etmişlerdir. Adı geçen kişiler, kültür aktarımının en iyi şekilde gerçekleşmesi için atasözleri ve deyimleri yerinde ve gerektiği kadar kullanılmasının önemli olduğunu savunurken, “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımına Yönelik Yapılan Çalışmaların Değerlendirilmesi” isimli çalışmada atasözleri ve deyimlerimize, yabancılara Türkçe öğretimi planlamasında kesinlikle yer verilmesi gerektiği sonucuna varmışlardır (Elbir ve Aka, 2015:383). Çünkü dil kültürü, kültür de dili besler. Kültürle beslenen dile atasözleri ve deyimler hem anlamları, hem pratik olmaları gibi özellikleriyle katkıda bulunurlar (Aydın, 2013: 172).

İncelenen kitaplarda atasözleri ve deyimlerin kullanım durumuna bakılarak ulaşılan sonuçlara göre atasözlerinin ve deyimlerin sayıca yetersiz kalmasıyla ilgili benzer bir sonuca Yılmaz ve Çetinkaya da ulaşmışlardır. Özellikle Yedi İklim Serisi A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 kitaplarını incelemişlerdir. Yedi iklim serisi ders kitaplarında yer verilen metinlerdeki atasözleri ve deyimlerin yeterli sayıda olmadığını, günlük yaşamda kullanmış olduğumuz dilin sağlıklı ve etkili bir şekilde öğretilmesi için kültür aktarım aracı olarak atasözleri ve deyimlerin sayısının arttırılması gerektiğini bildirmişlerdir (Yılmaz ve Çetinkaya, 2018: 136).

Atasözleri ve deyimler ilk okuduğumuzda hemen anlaşılmayan ve doğru anlaşılmasını sağlamak ve öğrenmek için özel bir çaba gerektiren kalıp sözlerdir. Dil öğretiminde başlangıç seviyesi A1 – A2’de kullanılmamaları veya kitaplarda atasözleri ve deyimlere az yer verilmesi bir nebze de olsa anlaşılabilir fakat daha üst seviyelerde özellikle C1 - C2’ de başka kültürel öğelerle birlikte atasözleri ve deyimlerin de kullanılması gerekir. Yine de bu durum kültürel değerlere yani atasözleri ve deyimlere bazı seviyelerde hiç yer verilmeyeceğini düşündürmemelidir. Bu süreç ünite, kazanım, seviye ve öğrenci özelliklerine göre düzenlenip kültür aktarımına katkı verecek bir yol izlenebilir. Bu nedenle Yedi İklim kitap setinde olduğu gibi araştırmada yer verilen İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+) seviyesinin bazı ünite ve bölümlerinde atasözlerine hiç rastlanılmaması olumsuz bir durum olarak yorumlanabilir (Mutlu ve Set, 2020: 103). “Yedi İklim Türkçe ve İstanbul Kitaplarında Yer Alan Somut ve Somut Olmayan Kültürel Mirasların Değerlendirilmesi” isimli çalışmada da belirtildiği gibi yabancılar Türkçe öğretimi için hazırlanmış bu kitapların kültür aktarımına önemli bir katkı sağladığı ve görevlerini yerine getirdiklerini söylemek mümkündür (Üçler, 2018: 746)

6.3. ÖNERİLER

1. Dil öğrenme işi aynı zamanda bir kültürlenme sürecidir. Türkçe öğretiminde de kültür aktarımı olmazsa olmazımız olmalıdır. Bu yüzden yabancılar Türkçe öğretimi için hazırlanmış kaynaklarda kültür aktarımına dikkat edilmeli, daha kapsamlı ve ihtiyaçları gözetilen çalışmalar yapılmalıdır.
2. Atasözleri ve deyimlerimiz, Türk milletinin geçmişinden günümüze kadar anadili olan Türkçe sayesinde ulaştırabildiği ve gelecek nesillere kalacak sözlü kültürel mirastır. Bu mirasa sahip çıkmak sadece dilden dile aktarmakla olmaz. Yazılı metinlerde, dolayısıyla yabancılar Türkçe öğretimi için hazırlanmış setlerde: atasözleri ve deyimlere daha fazla yer verilmeli, sırf bunun için kapsamlı ve ihtiyacı karşılayabilecek çalışmalar yapılmalıdır.
3. Yabancılar Türkçe öğretiminde kaidelere uyarak atasözleri ve deyim sınıflandırmasının yapıp ayrı bir tetkik süreci yürütülmelidir. Bu doğrultuda bizim önerimiz önce ünite veya temaların belirlenmesi, buna uygun bir tasnifin yapılmasıdır. Örneğin yaşam, sağlık, kültür, sanat, iletişim, spor vb. başlıkların belirlenerek sonrasında basit-zor, gerçek-mecaz ve somut-soyut anlama göre

atasözleri ve deyimlerin bu başlıkların altına, her üniteye dağılacak şekilde yerleştirilmesi düşünülebilir. Devamında deyim ve atasözlerinin öğretimini gerçekleştireceğimiz uygun etkinlikler planlanmalıdır.

4. Yabancılara Türkçe öğretmek için yazılan ders, çalışma ve öğretmen kitaplarımızla birlikte incelediğimiz kitaplar, genel olarak Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı'na (CEFR) uyumlu olacak şekilde hazırlanmıştır. Bu kitap ve setlerin birçoğu A1, A2, B1, B2, C1, C2 şeklinde isimlendirilirken özellikle C1 ve C2 olan son seviye kitaplarda atasözü ve deyimlere daha sık rastlarız. İncelenen setlerde ise atasözlerinin öğretilmesine yönelik çalışmaların sayısının artması gerektiği görülmektedir. Daha sonraki zamanlarda hazırlanacak yabancılara Türkçe öğretimi ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setlerinde, 2019 MEB Türkçe Dersi Öğretim Programı ve 2019 Türkiye Maarif Vakfı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı göz önüne alınarak, eksiliği sürekli olarak hissedilen bir Yabancılara Türkçe Öğretimi programı hazırlanmalıdır. Bu program içerisinde de atasözleri ve deyimlerin kullanımı ve öğretilmesiyle ilgili gerekli hassasiyeti gösterecek ifadeler ve kazanımlara yer verilmelidir.
5. Kültür aktarımı sadece düz anlatım yöntemi kullanılarak atasözleri ve deyimlerin anlamalarını vermeye çalışmak değildir. Atasözleri ve deyimlerimiz zaten hemen anlaşılmayan kalıp ifadelerdir. İncelediğimiz kitaplarda bunun üzerinde pek durulmamıştır. Öğrencilerin ilgisini çekecek görsellere ve karikatürlere yer verilmeli, yaparak ve yaşayarak öğrenebilecekleri daha eğlenceli ve öğretici bir süreç yürütülmelidir.
6. Kültür aktarımı yalnızca kendi kültürünü empoze ederek, dilimizi öğrenen yabancıların asimile edilmesi, kültürlerine ve dillerine yabancılaştırılması değildir. Karşılıklı saygı çerçevesinde, dünya genelinde ortak olan değerleri ve kültürleri de öğretmeli bunun yanında Türkçe ve Türk kültürü de arka planda bırakılmadan gerektiği kadarıyla, Türkçe öğrenen yabancılara öğretilmelidir. İncelediğimiz kitaplarda da hem dünya genelinden hem Türk Kültüründen örnekler sunularak kültür aktarımı sağlanmış buna atasözleri ve deyimlerimiz kullanılarak da katkıda bulunulmuştur. Benzer eserlerin de bunu dikkate alarak hazırlanması doğru olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akpınar, M. (2010). *Deyim ve Atasözlerinin Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanımı Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akpınar, M., & Açık, F. (2010). Avrupa Dil Gelişim Dosyası Bağlamında, Yabancılara Türkçe Öğretiminde Deyim ve Atasözlerinin Öğrenme-Öğretme Sürecine Aktarımı. *III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu*: 61-69. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Aksan, D. (1979). *Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim) 1.Cilt*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (2011). *Türkçeye Yansıyan Türk Kültürü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksoy, Ö. A. (1988). *Atasözleri Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap.
- Akyalçın, N. (2012). *Türkçemizin İncileri Atasözlerimiz/Tanımlı Sözlük*. Ankara: Eğiten Kitap Yayınları.
- Alpar, M. (2013). Yabancı Dil Öğretiminde Kültürel Unsurların Önemi. *The Journal of Language and Linguistic Studies*: 95-106.
- Arslan, M. (2012). Tarihi Süreçte Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi-Öğrenimi Çalışmaları. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*: 167-188.
- Arslan, M., & Şaşmaz, Ö. (2012). Boşnak Halk Edebi Ürünü Sevdalinkalarda Türkçe Unsurların İncelenmesi. *Turkish Studies*: 71-97.
- Arslan, N. (2014). *Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Söz Varlığı Unsurlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Trabzon.
- Artun, E. (2007). Güney-Doğu Avrupa'da Osmanlı ve Osmanlı Sonrası Türk Uygarlıklarının Öteki Uygarlıklarla Halk Kültürü Yönünden Karşılıklı Etkileşimi. 1-7. Zagreb: 4. Uluslararası Güneydoğu Avrupa Türkoloji Sempozyumu.
- Aruç, N. (2010). Olivera Yaşar-Nasteva'nın Makedonca-Türkçe Sözlük Denemesi. *Hikmet İlmî Araştırmalar Dergisi*: 18-22.
- Aslan, B. (2009). Sovyet Rusa Hakimiyetinde Yaşayan Türklerin Ortak Birleştirilmiş Türk Alfabesinden Rus Kiril Alfabesine Geçirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*: 357-374.

- Aslan, F., & Keskin, F. (2013). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitap (C1/+)*. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.
- Aslan, N. (2008). Dünyada Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretimi Uydulamaları ve Türkiye'de Durum. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*: 1-9.
- Aydın, S. (2013). Kültürel Bir Miras Olarak Atasözlerinin Kullanımı Üzerine Türkçe Öğretmenlerinin Görüşleri. *Folklor/Edebiyat Dergisi*: 173-192.
- Aykaç, N. (2015). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Genel Tarihçesi ve Bu Alanda Kullanılan Yöntemler. *Turkish Studies*: 161-174.
- Banguoğlu, T. (1974). *Türkçenin Grameri*. İstanbul: Baha Matbaası.
- Barcın, S. (2018). Türk Soylulara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarım Aracı Olarak Atasözleri ve Deyimlerin Kullanımı: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Altın Köprü Türkçe Öğretimi Ders Kitabı (B1 Seviyesi). *Aydın Tömer Dil Dergisi*: 1-16.
- Barın, E. (1992). *Yabancılar Türkçenin Öğretiminde Bir Metod Denemesi*. Master Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Barın, E. (2004). Yabancılar Türkçe Öğretiminde İlkeler. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*: 19-30.
- Barın, M. (2018). Konuşma Becerisi: Konuşma ve Yazı Dili. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*: 1903-1913.
- Baskakov, N. A. (1997). *Türk Kökenli Rus Soyadları*. (S. Kazımoğlu, Çev.) Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Baş, B. (2002). Türkçe Temel Dil Becerilerinin Öğretiminde Atasözlerinin Kullanımı. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*: 60-68.
- Bayraktar, S. (2019). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Bir Kültür Aktarım Aracı Olarak Kalıp Sözler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Doktora Programı, Ankara.
- Biçer, N. (2012). Hunlardan Günümüze Yabancılar Türkçe Öğretimi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*: 107-133.
- Bozkurt, F. (2017). *Türkiye Türkçesi*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Bölükbaş, F., Gedik, E., Göçen, G., Gönültaş, G., Özenç, F., Tokgöz, H., & Yavuz, S. (2013). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (C1/+)* (F. Aslan, Dü.) İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.

- Bulut, M. (2013). Türkçe Eğitimi ve Öğretiminde Dil ve Kültür Aktarım Aracı Olarak Atasözleri ve Deyimlerin Önemi. *Turkish Studies*: 559-579.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F., & Demirtaş, İ. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çakmak, C. (2014). Yabancılara Türkçe Öğretiminin Tarihçesine Genel Bir Bakış Denemesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*: 167-182.
- Çiçek, A. (2004). Türkçeye Giren Fransızca Kökenli Bazı Kelimeler Üzerine Bir İnceleme. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*: 1-9.
- Çiçek, E. (2003). Eski Rus "İgor Destanı" Adlı Eserdeki Eski Türk Kökenli Kelimeler Üzerine Bir İnceleme. *Bilig*: 45-64.
- Çobanoğlu, Ö. (2004). *Türk Dünyası Ortak Atasözleri Sözlüğü*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Çotuksöken, Y. (2004). *Türkçe Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü* (1. b.). İstanbul: Toroslu Kitaplığı.
- Demir, T. (2004). *Türkçe Dil Bilgisi*. Ankara: Kurmay Yayınevi.
- Demirel, Ö. (2015). *Yabancı Dil Öğretimi* (1 b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Demirkan, C. (2008). *Yabancı Dil Öğreniminin Bireylerin Sosyal Yaşamına Etkisi: Isparta'da Öğretmenler Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Isparta.
- Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. (1949). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Dinçel Keray, B., & Savur, H. (2019). Yabancılara Türkçe Deyim ve Atasözü Öğretiminde Kullanılabilecek Bir Araç: Tarkan Şarkıları. *International Journal of Language Academy(ijla)*: 39-55.
- Doğan, C. (2008). Ortadoğu'da Türkçe Öğretim Kitaplarının Tarihsel Gelişimi ve Günümüzdeki Durumu. *Alatoo Academic Studies*: 31-39.
- Duman, G. B. (2013). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Materyal Geliştirme ve Materyallerin Etkin Kullanımı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*: 1-8.
- Efendiyeva, Ç. (2001). Eski Rusça "Geçmiş Yılların Hikâyesi" Adlı Eserdeki Eski Türk Kökenli Kelimeler Üzerine Bir İnceleme. *Bilig*: 8395.
- Eker, S. (2005). *Çağdaş Türk Dili*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Elbir, B., & Aka, F. N. (2015). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımına Yönelik Yapılan Çalışmaların Değerlendirilmesi. *Turkish Studies*: 371-386.

- Erdil, M. (2018). Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kuruluna Bağlı 209 Üniversitede Yabancılara Türkçe Öğretimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*: 913-112.
- Erdoğan, G. (2019). *Yabancılara Türkçe Öğretimine Yönelik Ders Kitaplarının Atasözleri ve Deyimler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gaziantep.
- Eren, H. (1987). *Balkan Ülkelerinde ve Macaristan'da Türkoloji Çalışmaları. Dünyada Türklük Araştırmaları ve Türkiye*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.
- Ergin, M. (2009). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak.
- Erten Dalak, H. D. (2017). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde İletişimsel Yaklaşımın Deyim Öğretimindeki Başarıya Etkisi*. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programı. Ankara: Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı.
- Esbosinov, E. (2018). Akademik Çalışmalar Işığında Rus Dilinde Türkçenin İzleri. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*: 92-100.
- Esen, M. A. (2008). Rus Dilindeki Türkçe Kelimeler Üzerine Bir Tasnif Denemesi. *Turkish Studies*: 364-382.
- Gencan, T. N. (1979). *Dilbilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Göçer, A. (2018). *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı (2. b.)*. (M. Durmuş, & A. Okur, Dü) Ankara: Grafiker Yayınları.
- Göçer, A. <http://tdk.gov.tr/wp-content/uploads/2012/11/14.pdf>, 18 Mayıs 2020
- Göçer, A., & Moğul, S. (2011). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi İle İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış. *Turkish Studies*: 797-810.
- Güler, G. (2005). Avrupa Konseyi Ortak Dil Kriterleri Çerçeve Programı ve Türkiye'de Yabancı Dil Öğretim Süreçleri. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*: 89-106.
- Gültekin, İ., Kalaf, M., Atabey, İ., Mete, F., Eryiğit, A., & Kılıç, U. (2015). *Yunus Emre Enstitüsü -Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı (C1)*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Gültekin, İ., Kalfa, M., Mete, F., Eryiğit, A., Kılıç, U., & Gönültaş, G. (2015). *Yunus Emre Enstitüsü -Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı (C2)*. Ankara: Türk Diyanet Vakfı Yayınları.

- Gümüş, İ. (2016). Türkçede Emir-İstek Kipi ve Yabancılara Türkçe Öğretimi. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*: 253-262.
- Güncel Türkçe Sözlük*, <https://sozluk.gov.tr/> adresinden, 5 Haziran 2020
- Güneyli, A., & Demirel, Ö. (2006). Dil Öğretiminde Yeni Bir Anlayış:Avrupa Dil Gelişim Dosyası Uygulaması. *Cypriot Journal of Educational Sciences (CJES)*: 110-118.
- Güvendik, T. (2019). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dil-Kültür İlişkisi Bağlamında Yazınsal Metinlerin Temel Söz Varlığı Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Yabancılara Türkçe Öğretimi Tezli Yüksek Lisans Programı, Nevşehir.
- Hatiboğlu, V. (1982). *Türkçenin Sözdizimi*. Ankara: DTFCH Yayınları.
- Hengirmen, M. (1993). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Tömer Yöntemi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- İşcan, A. (2017). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarım Aracı Olarak Filmlerden Yararlanma. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*: 437-452.
- Kafesoğlu, İ. (1998). *Türk Milli Kültürü*. İstanbul: Ötüken.
- Kahriman, R., Dağtaş, A., Çapoğlu, E., & Ateşal, Z. (2013). Yabancılara Türkçe Öğretiminin Kaynakçası. *Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi(TÜRÜK)*: 80-132.
- Kalaycı, D., & Durukan, E. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe ve İngilizce Öğretimi Ders Kitaplarının Öğrenme Alanları Bakımından Karşılaştırılması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi(Teke)*: 2162-2177.
- Kalfa, M. (2013). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sözlü Kültür Unsurlarının Kullanımı. *Milli Folklor*: 167-177.
- Kaplan, M. (1983). *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Karaman, E. (2009). Rusçadaki Türkçe Ödünçlemeler. *Turkish Studies*: 1374-1392.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karasoym, Y., Yavuz, O., Kayasandık, A., & Direkci, B. (2013). *Üniversiteler İçin Uygulamalı Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri*. Konya: Aybil Yayınları.
- Kartal, A. (2008). Anadolu Selçuklu Devleti Döneminde Dil ve Edebiyat. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*: 95-168.
- Keklik, S. (2013). Atasözleri Sadece Gerçek ve Mecaz Anlamlı mıdır? *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*: 239-250.

- Korkmaz, Z. (1992). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2005). *Türk Dili Üzerine Araştırmalar Birinci Cilt*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kutlu, A. (2014). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültürün Araç Olarak Kullanımı: Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Örneği (B1-B2 Seviyesi). *Kastamonu Üniversite Kastamonu Eğitim Dergisi*: 697-710.
- Maarif Yayınları.
<https://www.turkiyemaarif.org/uploads/yabancidilolarakturkceogretimi.pdf>,
15 Mart 2020
- Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği*. tarihinde
<http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1605.pdf>, 28 Aralık 2020
- Melanlıoğlu, D. (2008). Kültür Aktarımı Açısından Türkçe Öğretim Programları. *Eğitim ve Bilim*: 64-73.
- Memiş, M. R. (2019). Türkçeyi İkinci Dil Olarak Öğrenenlerin Okuduğunu Anlama Yeterliklerinin Eş Değerliği. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 253-265.
- Mete, F. (2014). Kültürel Ortaklığın Göstergesi Deyimlerin Öğretimi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*: 113-128.
- Misyonerlik*. <https://islamansiklopedisi.org.tr/misyonerlik>, 5 Ocak 2021
- Mutlu, H. H., & Set, G. (2020). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan C1 Seviye Ders Kitaplarındaki Kültür Unsurlarının İncelenmesi (Gazi Yabancılar İçin Türkçe – İstanbul Yabancılar İçin Türkçe). *Dil Dergisi*: 91-108.
- Mutlu, K. (2016). Türkçe Öğretiminde Benzer Atasözü ve Deyimlerin Önemi ve Polonyalılara Türkçe Öğretiminde Bunların Kullanımı. *Bellekten*: 245-268.
- Okur, A., & Keskin, F. (2013). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğelerin Aktarımı: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*: 1619-1640.
- Onursal, İ. (2019). Yabancı Dil Öğretimi/Öğreniminde Yaş Etkeni Üzerine Bir Değerlendirme. *Dil Dergisi*: 40-53.
- Oral, M. (2004). Türkoloji Tarihinde 1926 Bakû Türkiyat Kongresi. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*: 107-129.
- Oruç, Ş. (2016). Türkçede Ana Dil ve Ana Dili. *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature(Littera Turca)*: 311-322.

- Özcan, E., & Demirdöven, G. H. (2018). *Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı* (2. b.). (M. Durmuş, & A. Okur, Dü) Ankara: Grafiker Yayınları.
- Özdemir, N. (2005). Almanya ve Berlin'deki Türkoloji Araştırmaları Tarihi ve Freie Universität Berlin–Türkoloji Enstitüsü. *Milli Folklor*: 32-39.
- Özkan, E. (2017). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Türk Kültür Öğeleri Olarak Atasözleri ve Deyimler. *International Journal of Social And Humanities Sciences Research (JSHSR)*: 295-300.
- Pehlivan, F. (2007). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürlerarası Etkileşim Odaklı Yaklaşım Uyarınca Metin Çalışmaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü , Yabancı Dil Olarak Türkçe Bilim Dalı, İstanbul.
- Püsküllüoğlu, A. (2004). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Sağır, M. (2007). Ana Dil Mi, Ana Dili Mi? *Turkish Studies*: 540-544.
- Sait, O. (2009). Muhammed Hevai Üsküfi ve Türkçe-Boşnakça Manzum Sözlüğü Makbul-i Ârif "Potur Şahidi". *Turkish Studies*: 823-844.
- Sarıtaş, H. (2014). *Kültürel Yaklaşımın Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Uygulanması ve Öğrenci Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü , Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Öğretmenliği Programı, İzmir.
- Sinan, A. T. (2008). Deyim Kavramı Üzerine Notlar-I. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*: 91-98.
- Songar , A. (1986). *Dil ve Düşünce*. İstanbul: Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Psikiyatri Kliniği Vakfı Yayınları.
- Şengül, K. (2014). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Alfabe Sorunu. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*: 325-326.
- Şeylan, A. (2013). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi:Şimdiki Zamanı Öğretme Tekniği. *Beykent Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Dergisi*: 29-48.
- Tabak, G., & Göçer, A. (2014). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılabilecek Fiziksel–Duygusal–Kültürel Yöntem: Kuramsal Bir Çalışma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*: 152-162.
- Tanıtım Kataloğu*. <https://turkiyemaarif.org/uploads/TanitimKatalogu2018.pdf>, 22 Mayıs 2020
- TDK Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/>, 5 Mayıs 2020
- Tekin, E. (2019). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kitaplarında Atasözü ve Deyimlerin Öğretim Stratejileri Üzerine Bir Durum Tespiti*. Yüksek Lisans

- Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı, İstanbul.
- Topaloğlu, A. (1989). *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Turhan, M. (1987). *Kültür Değişmeleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Türk Ansiklopedisi* (Cilt 32). (1983). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. <https://sozluk.gov.tr/>, 20 Mayıs 2023
- Türkçe Öğretim Setleri*. <https://www.yee.org.tr/tr/birim/turkce-ogretim-setleri>, 3 Temmuz 2020
- Üçler, F. (2018). Yedi İklim Türkçe Ve İstanbul Kitaplarında Yer Alan Somut Ve Somut Olmayan Kültürel Mirasların Değerlendirilmesi. *Route Educational and Social Science Journal*: 731-748.
- Ünalın, Ş. (2012). *Dil ve Kültür*. Ankara: Eskiyeeni Yayınları.
- Ünlü, H. H. (1975). *Deyimler ve Kelime Grupları Sözlüğü*. İstanbul: Ünlü Kitapevi.
- Ünsal, G. (2013). Dil Öğretiminde Kalıp Sözcükler ve Çevirisi. *Turkish Studies*, 1383-1394.
- Vardar, B. (2007). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
- www.kulturportali.gov.tr: <https://www.kulturportali.gov.tr/portal/turkleri-farkli-cografyalarda-yasamaya-iten-sebepler>, 5 Mayıs 2020
- Yabancılar Türkçe Öğretimi*. www.turkceogretimi.com:
<http://www.turkceogretimi.com/yabanc%C4%B1lara-t%C3%BCrk%C3%A7e-%C3%B6%C4%9Fretimi/yabanci-dil-olarak-t%C3%BCrk%C3%A7e-%C3%B6%C4%9Fretimi-programi-t%C3%BCrkiye-maarif-vakf%C4%B1>, 1 Temmuz 2020
- Yasin, Y. (2018). Türk Kültürünün Rus Kültürü Üzerindeki Etkileri. *Journal of Old Turkic Studies*: 914-109.
- Yavuz, S., & Şahin, Ç. (2015). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Zaman Algısı. *Kesit Akademi Dergisi*: 37-57.
- Yetişgin, M. (2006). Rusların Türk Toprakları Üzerinde Yayılmasının Sebepleri Üzerine Bazı Düşünceler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Entitüsü Dergisi*: 671-702.
- Yiğit, M. (2017). *Kültürel Etkileşim Bağlamında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*. İstanbul: Hiper Yayınları.

- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, F., & Ertürk Şenden, Y. (2014). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kalıp Sözlerin Etkinliklerle Öğretimi. *Asya Öğretim Dergisi*: 53-63.
- Yılmaz, F., & Çetinkaya, E. (2018). Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültürel Unsurlar: Yedi İklim Türkçe Örneği. *International Journal of Languages' Education and Teaching (ijlet)*: 121-137.
- Yunus Emre Enstitüsü. <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu>, 21 Mayıs 2020
- Yurtseven Yılmaz, H., & Gülçiçek Esen, D. (2016). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarını Değerlendirme Ölçütleri. *Yabancılara Türkçe Öğretimi Üzerine Araştırmalar* :85-96, Almanya, Sakarya Üniversitesi TÖMER.
- Yusufoğlu, S. (2017). *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Sözcük Bilgisi Öğretimin Anlam ve Gösterge Paralelliğinden Hareketle Kültürel Aktarıma Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı, Ankara.
- www.ethnologue.com. <https://www.ethnologue.com/about>, 20 Mayıs 2020
- www.kulturportali.gov.tr. <https://www.kulturportali.gov.tr/portal/turkleri-farkli-cografyalarda-yasamaya-iten-sebepler>, 8 Mayıs 2020